

MEDYA

AYLIK HABER • İNCELEME • YORUM DERGİSİ

YIL:2 SAYI:8 NİSAN /89 2500TL.(KDV Dahil)

GÜNEŞİ

“Gul megrî
Lı gul megrî
Gul yeke
Ne çar
Gul kirine
Çar par”

MESUD BARZANİ
VE SAMİ ABDURRAHMAN
İLE RÖPORTAJ

ŞEFİK HÜSNÜ
VE
SOSYAL ŞOVENİZM

NEWROZ COŞKUyla KUTLANDI

Kürt Sosyalistlerinin İstanbul'daki NEWROZ gecesi, devrimci özüne uygun bir şekilde ve coşkuyla geçti.

Yıldız Üniversitesi'nde yapılan Newroz Kutlaması.

**Diyarbakir Pêşmerge kampında yapılan resimde şunlar yazılı:
Ateşle : Newroz, Kanla : Kürdistan**

Diyarbakir Pêşmerge tecrit kampındaki Newroz kutlamaları dağlarda savaşanlarla aynı duygu ve coşku içinde gerçekleşti.

MEDYA GÜNEŞİ

Sahibi
Cemal ÖZÇELİK

Yazışleri Müdürü
Yakup Karademir

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

Çatalçeşme sk. Aydınlık
Han. Kat.3 No:24
Cağaloğlu - İstanbul

Diyarbakır Bürosu

Muzaffer TEKEŞ
İzzet Paşa Cad.
Baki Cantürk İşhanı Kat.3
No:302 / A
DİYARBAKIR

Avrupa Temsilcisi
Halim CAN

Paris Temsilcisi
Ahmet ÖMEROĞLU

ABONE KOŞULLARI

YURTIÇİ:

1 YILLIK 20.000 TL

6 AYLIK 10.000 TL

YURTDIŞI: 7 DM

1 YILLIK 75 DM

Hesap Numarası

Yakup Karademir
Türkiye İş Bankası
Türbe Şubesi.
Cağaloğlu-İST
Hesap No: 1066237

Dizgi ve Ofset Hazırlık
DİZAYN DİZGİ 513 17 93

BASKI
Yeni Doğu Web Ofset

İÇİNDEKİLER

Sunu.....	2
Medya Güneşi 1 Yaşında.....	3
Kürdistan Devrim Sürecine Genel Bir Bakış.....	4
Cemil CEVHER	
Seçimler ve Sosyalist Tutum.....	10
Sinan DOĞRU	
Newroz Ateşleri Her Yerde Yanmaya Devam Ediyor.....	15
Coşkun FIRAT	
Daha çok Sosyalist Yaratıcılık, Daha Çok Eylemsel Kararlılık.....	18
Behram ARDA	
Şefik Hüsnü ve Sosyal Şovenizm.....	32
Sinan DOĞRU	
Sami Abdurrahman'la Röportaj.....	34
Mesud Barzani ile Röportaj.....	37
Sirkut.....	40
M. LEWENDİ	
Celîle Celîl ile Röportaj.....	41
16 Mart'ı Unutmadık.....	45
Metin DİLAN	
Mehmet Cibran'ın Dilekçesi.....	47
Serbest Qeredaxî ile Röportaj.....	48
İltica Hukuku ve Kürt Mültecilerin Durumu.....	51
Ahmet Zeki OKÇUOĞLU	
Irak Kürdistan Demokrat Partisi Raporu.....	54
Newroz Coşkuyla Kutlandı.....	59
İç ve Dış Haberler:.....	63
Okur Mektupları.....	64

Merhaba,

Sosyalist basın ve yayınlar üzerindeki çağdışı baskılar ve buna bağlı olarak dergimiz üzerindeki baskı, tehdit ve abluka, okuyucularımız tarafından biliniyor.

Bu baskılara değinmeyi artık bir kenara bırakıyoruz. Ancak, kurulu düzene muhalefetin yani ulusal ve toplumsal mücadelenin boyutlanabilmesi ve başarıya ulaşabilmesi için bir

bedel ödemek gerekiyorsa, elbette bu da bu mücadelenin yolgöstericilik misyonunu yüklenen öncülerin görevidir. Eğer yaşamı her yönüyle yeniden kurmayı amaç edinmişsek bazı zorluklardan ürkmeyeceğiz, yani şairin dediği gibi "Yiğitlik, fedayı kabul etmektir, cennet yapabilmek için seni" belgisinden hareket etmek lazım. Evet, hiç bir fedakarlıktan, özveriden çekinmeyeceğiz, yılmayacağız. Halkımızdan aldığımız güçle yolumuza devam edeceğiz.

Kimilerinin sandığı gibi "bir atımlık barut olmamak" için ne ilkelerimizden taviz vermek, ne de burjuvaziden aman dileyip geri adım atmak zorunda hiç mi hiç değiliz. Ayrıca "atımlar"ımızın 8'i bulması da bizim haklılığımızın 8'i bulması da bizim haklılığımızın somut bir göstergesidir. sosyalist bir yayının eğer kitlelere ulaşmak, hitap etmek gibi bir amacı varsa, devrimci bir tavırla ideolojik-politik hattını netleştirmek ve bu doğrultuda taviz vermeden, aksine kazandığı mevzilere yenilerini ekleyerek yayını sürdürmek zorundadır. Edilgen değil, etken olmalıdır yani hiç bir güç onu sürece müdahale etmekten alıkoymamalıdır.

Yoğun olumsuz koşullar arasında yayına başlayan bir çok sosyalist yayın arasında yerini alan dergimiz, Medya Güneşi'nin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Dergimizi diğer yayınlardan ayıran özellik üstlenmiş olduğu misyonun ve hitap ettiği kitlenin ayrı oluşudur. Bu konumunun bilincinde olan dergimiz bazı ufak tefek aksaklıklar dışında bir yıllık yayın hayatını doldurdu. Bundan böyle de okuyucularımızın maddi ve manevi desteğiyle bu başarının devam edeceğine inanıyoruz.

Dergimizin bu güne kadar çıkan tüm sayılarının toplatılması ve kağıt zamları maddi açıdan bizi güç durumda bırakmak, dergimizin sürekli gecikmeyle yayını sürdürmesine neden olmaktadır. Bu nedenle yaptığımız fiyat düzenlemesinin okuyucularımız tarafından anlayışla karşılanacağına inanıyoruz.

Sosyalist ve devrimci basın üzerindeki baskılara yeni bir halka daha eklendi. Güney Kürdistan'daki baskı ve soykırımları protesto ve yükselen mücadeleyi destekleme amacıyla, Ankara'da bir çok etkinlik sonucu gözaltına alınan ve daha sonra tutuklanıp 2 ay sonra serbest bırakılan muhabirimizin de içinde bulunduğu 5 dergi muhabirine 142/3'ten 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi. Emeğin Bayrağı, Yeni

Aşama, İşçi Dünyası, Yeni Demokrasi ve dergimiz Medya Güneşi muhabirlerine yönelik bu anti-demokratik uygulamayı protesto ediyoruz.

Bu sayımızdaki konuları şöyle sıralayabiliriz:

Dergimizin yayına başlamasının üzerinden bir yıl geçti. Bu bir yıllık süre içerisinde okuyucularımızdan çeşitli eleştiri, öneri ve başarı mesajlarını içeren; mektup, kart ve telgraflar aldık. Birinci yıldönümümüz nedeniyle bu mesajların bir değerlendirmesini yapmak istedik.

"Medya Güneşi Bir Yaşında" başlıklı yazı, okuyucularımızla söyleşi niteliği taşımaktadır.

C. CEVHER'in "Kürdistan Devrim Sürecine Genel Bir Bakış" devrim sürecini genel hatlarıyla irdelemektedir.

"Seçimler ve Sosyalist Tutum" başlıklı yazı Sinan DOĞRU'nun seçimler hakkındaki kendi yaklaşımını içeren değerlendirmesini oluşturmaktadır.

C. FIRAT'ın "Newroz Ateşleri Her yerde Yanmaya Devam Ediyor" başlıklı yazısı Newroz'un anlam ve önemine çağdaş bir yorum getirmekte, çağımızın "Dehaq" ve "Kawa" sınıının anlamını dile getirmektedir.

Tartışma bendinde okuyucularımızın yakından tanıdığı B. ARDA'nın "Uluslararası Sosyalizmin Güncel Sorunları" başlıklı yazısına temel hatlarıyla katılıyor ve tartışmayı daha da sağlıklı kılacağı inancıyla yayınlıyoruz.

"Şefik HÜSNÜ ve Sosyal Şovenizm" başlık yazıda, Sinan DOĞRU, eski TKP liderinin yanlışlarını ve bu gün onu aklamaya çalışan çevrelerin tutumunu eleştirel bir gözle irdelemektedir.

Ortadoğu muhabirimiz Ahmet CEMAL'in Güney Kürdistan'da mücadelenin boyutları hakkında bizleri aydınlatacak olan KDP lideri Mesud BARZANİ ile KDHP (Kürdistan Demokratik Halk Partisi) lideri Sami ABDURRAHMAN ile yaptığı röportajlar ayrıca bize Irak Kürdistan Cephesi hakkında da bilgi veriyor.

Bu sayımızdaki Kültür-Sanat-Edebiyat sayfalarımızda "Sirkut" başlıklı mizah sayfası ve Dr. Celilê Celil ile yapılan röportaj yer almaktadır.

A. Zeki OKÇUOĞLU'nun "İltica Hukuku ve Kürt Mülteciler" başlıklı yazısı Sorunun hukuksal yönü hakkında yazının değerlendirmesini içeriyor.

Avrupa'daki Kürt Öğrenciler Birliği "UKSYE" sekreteri Serbest QEREDAXİ ile yapılan röportaj Avrupa'daki kürt öğrencilerin sorunlarını dile getirmesi bakımından önemlidir.

Yaklaşık olarak bir yıl içerisinde Güney Kürdistan'daki mücadele ve gelişmeleri ayrıntılıyla ele alan KDP Raporu oradaki gelişmeleri bilmek açısından önemlidir.

Son sayfalarımızı Newroz etkinliklerine, iç ve dış haberlere ve okuyucu mektuplarına ayırdık.

Dostlukla...

Yakup KARADEMİR

MEDYA GÜNEŞİ 1 YAŞINDA

Dergimizin ilk sayısı çıktığında okuyucularımız bizlere şu mesajları göndermişti:

“Nisan 1988’de bir güneş doğdu. Bu güneş, Medya Güneşi. Güneşimiz, evimizi de yolumuzu da aydınlatacak.”

“Medya Güneşi! Bana hiç yabancı gelmedin, sanırım seninle küçüklüğümden beri tanışıklığım olmuştur. Çünkü, söylediğin türkülerini ben, içimden söylemeye çalıştım da bir türlü beceremedim. Söyle, söyle daha da yüksek sesle söylemeye çalış. Sesin güzel, üstelik nasıl da ‘nota’ ile söylüyorsun”.

“Ve şafak vakti doğan güneşin ilk ışığını Ağrı’nın yüksek tepesine vurup Diyarbakır’ın surları kızgınlaşırken biz de, Antep kalesinden selamlıyoruz Medya Güneşini.”

“Medya Güneşi, devrimci hareketlenmenin bir parçası, dolayısıyla yurtsever güçlerin övünç kaynağı olacaktır. ‘Çıkarırken’iyle bilimsel dünya görüşünü temel çizgileriyle açıklayan, hatlarını netleştiren sizlerin devamlılığınızda da aynı cesareti göstereceğinize inanıyoruz.”

“Yolunuz yolumuzdur. Bizlere açık olsun. Milyonlarca insan, aydınlığımıza, sıcaklığımıza ve suyunuza hasret sizleri bekliyor. Korkmayın demiyeceğim, zaten korkmadığınızı kanıtlamışsınız, bu yolda yalnız değilsiniz, bunu iyi bilirsiniz, çığ gibi büyüyoruz ve en yakında zalimlerin üstüne düşeceğiz. Dergimize, Güneşimize yani özgürlüğümüze ve onurumuza sahip çıkalım.”

“Güneşimize çok ihtiyacımız vardı, tam zamanında da doğdu. Hani bahar mevsiminde serin ve bulutlu bir havada, birden güneş çıkınca ortaya, güneşin aydınlığı ve sıcaklığı insanı ne kadar mutlandıırıyorsa, Medya Güneşi de aynı sıcaklığı ve aydınlığı ile bizleri mutlandırdı. Medya Güneşi’nin içindekiler de en az adı kadar sıcak ve güzel. Bu ortamda olabilecek en iyisi.”

...
Ülusemiz, tarihinin en karanlık devirlerinden birini yaşadığı bir süreçte çıktı Medya Güneşi. Baskının, zulmün ve asimilasyonun kol gezdiği, her türlü demokratik hak ve özgürlüklerin rafa kaldırıldığı, tüm demagoji ve uydurmalara rağmen demokrasinin, basın özgürlüğünün (sosyalist ve devrimci güçler için) mevcut olmadığı bir ortamda, karşılaşıcağımız bütün güçlükleri önceden görmek çıktık.

Yıllardır süregelen ulusal asimilasyon ve depolitizasyon politikalarına karşı halkımızın içinden söylemeye çalıştığı şarkıları yüksek sesle haykırmak için çıktık. İlerici ulusal benliğimizin canlı özünü ayakta tutup, “menzil”e ulaşmada bir araç olmak için çıktık.

Kollektif bir ajitator ve propagandist olma işleviyle

çıkı Medya Güneşi.

Kollektif bir ajitasyon ve propaganda işlevini yerine getiren bir yayın aynı zamanda kollektif bir örgütleyici olma özelliğini de taşımalı. İkinci yılına girerken Medya Güneşi tüm bu misyonları daha güçlü bir şekilde gerçekleştirmek için karşınıza çıkacaktır.

Çıkışımızdan bu yana geçen bir yıllık zaman zarfında karşılaştığımız güçlükleri hepimiz biliyoruz. Bunları tekrar yazmaya gerek yok. Ancak bu süreç dost-düşman herkese şunu göstermiştir ki; bütün baskı, sindirme, gözaltı, tutuklama çabalarına rağmen dergimiz daha kararlı, daha bilinçli bir şekilde dimdik ayakta durmaya devam etmekte ve varlığını sürdürmektedir. İkinci yılımızda da ülkedeki ve metropollerdeki yurtsever güçlerimizden alacağımız destekle daha güçlü bir biçimde yayın hayatımıza devam edeceğiz.

İkinci yılımıza girerken, 1. sayımızda sunduğumuz perspektif doğrultusunda katettiğimiz mesafe gözden geçirildiğinde, şunların dikkate değer olduğunu görüyoruz: Teknik ve içerik olarak (istenilen düzeyde olmasa bile) dergimiz her yeni sayıda daha da iyi bir nitelik kazanmaya başladı. okuyucu kitleleriyle bağları pekişti, ulusal demokratik güçlerimizin desteğini kazanarak onların bütünsel bir parçası ve kendi çapında yurtsever ve sosyalist düşüncelerin sesi haline geldi. Halkımızın kendi ulusal kendi ulusal demokratik haklarının bilincine varıp, depolitizasyon ve yıldınlığın aşılmasında önemli bir görev aldı. En önemlisi de ulusal demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin birer amaç değil, temel hedefe ulaşmada sadece birer araç olduğu bilincini yerleştirmesiydi. Ulusal demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin, burjuvazinin icazetine sığınmadan, en ileri dönüşümlere değin, “hak verilmez, alınır” belgisiyle sürdürülmesinin, devrimci seçeneğini, 1 yıllık yaşamı boyunca, tüm boyutlarıyla somutlaştırması Medya Güneşi’nin attığı diğer bir adımdı.

Sonuç olarak diyoruz ki, sosyalist bir düşünce perspektifiyle doğan Medya Güneşi, ışınlarını tüm ilerici, yurtsever güçlerimizi ısıtıp aydınlatacak bir şekilde yaydı ve yaymaya da devam edecek. Medya Güneşi, halkımızdan aldığı destekle 1. yılını tamamladı. Yine halkımızdan alacağı destekle 2. yılına giriyor. İnanıyoruz ki halkımız bizleri sahiplenip yalnız bırakmayacaktır. Daha güzel, daha doyurucu bir Medya Güneşi için görev başına diyor ve sözlerimizi yine bir okuyucunun bize gönderdiği bir şiirle noktalıyoruz: “Medya Güneşi! Doğdun; elemli yüzler gülsün diye/ Öyle yüksel ki/ Doğuşların engelsiz olsun/ Aulan ilk adım/ Adımların en büyüğü sayılır / Yeter ki / Sağlam ve vakurlu olsun.

"Dilo megrî
li gul megrî
Gul yeke
Ne çar
Gul Kirin
Çar par"

KÜRDİSTAN DEVRİM SÜRECİNE GENEL BİR BAKIŞ

Cemil CEVHER

Ülkemizin ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi, kendi dinamikleriyle boyutlandıkça, sosyalist güçlerin öncülük misyonlarını, somutlaştırmaları, bir yönüyle, ideolojik-politik hattın netleştirilmesiyle ilintilidir. Bu düşünceden hareketle, ülkemiz devrimi, üretim biçimi, sınıf dinamikleri ve mücadele sürecini genel boyutlarıyla ele alan giriş anlamında bir değerlendirmeye sürecin analizine girmeyi uygun görüyoruz.

Bugün Kürdistan'ın klasik bir sömürge olması, O'nun doğal-toplumsal gelişim sürecinin önündeki temel engeli oluşturmakta olup, aynı zamanda Kürdistan devriminin temel sorunlarına kaynaklık etmektedir. Kürdistan'ın toplumsal olarak tarihin nesnel yasaları doğrultusunda "sancısız" ve hızlı dönüşümler geçirebilmesinin temel koşulu, ülkedeki egemen sömürgeci güçlerle uluslararası ve yerli işbirlikçileri egemenlik sistemlerinin bütünüyle yıkılıp bertaraf edilmesine bağlıdır. Sömürgecilğe karşı mücadele, Kürdistan'da kendine özgü bazı karakterler taşımaktadır. Çünkü herşeyden önce, iradesinin dışında zorla parçalanıp dörde bölünmüştür. Bu durum Kürdistan'ın tüm parçaları (Türkiye, İran, Irak ve Suriye egemenliğindeki) arasındaki sosyal, ekonomik ve siyasal bağların alabildiğine zayıflamasına, her parçadaki ulusal demokratik muhalefetin farklı bir gelişim boyutu arzemesine parçaların bir tek egemen güçle değil, her bir parçanın direk olarak kendisini sömürgeleştiren devlete karşı savaşmak durumunda kalmasına ve her parçadaki sınıf mücadelesi ve sınıflar arası güç dengelerinin farklılaşmasına yol açmaktadır. Ayrıca her parçadaki egemen gücün devlet örgütlenmesinin farklı biçimler alması ve her-

hangi bir egemen ülkede meydana gelen bir değişiklik, toplumsal-siyasal bir olay Kürdistan'ın tüm diğer parçalarını dolaylı olarak etkileyebiliyorken, o egemen ülkenin direk tahakkümü altında bulunan parçada bu olaylar veya değişiklikler, bütün şiddetiyle etkisini göstermektedir. Yine parçalar arasındaki etkileşim hangi boyatta olursa olsun, her parçadaki mücadele birbirinden bağımsız olarak, kendi başına biçimlenmektedir. Bütün bu sıraladığımız faktörler, Kürdistan'da, devrimin farklı dönemlere tekabül etmesini ve dolayısıyla, farklı bir tarihsel-siyasal gelişim çizgisine dayalı olarak, ayrı örgütlenmeyi (her parçanın siyasi güçlerinin ayrı örgütlenmesi) beraberinde getirmiştir.

Bunun dışında, Kürdistan'ın tarihsel-toplumsal koşulları, mücadelenin gelişim çizgisi ve ulusal-toplumsal dinamizmin, egemen

Kürdistan'ın tarihsel-toplumsal koşulları, mücadelenin gelişim çizgisi ve ulusal-toplumsal dinamizmin, egemen sömürgeci ülkenin sınıf gündemine tabi bir şekilde biçimlenmemesi, Kürdistan'da ayrı örgütlenmenin, kendi özgücü temelinde ve kendi dinamikleriyle boyutlanmasının da zeminini ve nedenlerini oluşturmaktadır.

sömürgeci ülkenin sınıf gündemine tabi bir şekilde biçimlenmemesi, Kürdistan'da ayrı örgütlenmenin, kendi özgücü temelinde ve kendi dinamikleriyle boyutlanmasının da zeminini ve nedenlerini oluşturmaktadır.

Günümüz koşullarında her parçada ayrı örgütlenme gündemde olmakla birlikte, her parçadaki egemen sosyo-ekonomik yapının aynı olması ve aynı devrim sürecinin yaşanmakta

olduğu da göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple, bağımsız-birleşik- demokratik ve özgür Kürdistan belgisi temelinde nihai olarak Kürdistan işçi sınıfının ve onun politik öncüsü sosyalist güçlerin ideolojik-politik-örgütsel birliğinin sağlanması süreç içerisinde kendisini dayatacaktır. Ancak bunun ne şekilde sağlanacağını belirleyecek olan, ülkenin bu süreç içerisinde bürüneceği somut koşullardır. Buna rağmen, şimdiden şunu gözlemleyebiliyoruz: Değişik parçalarda, ulusal demokratik devrime öncülük eden güçlerin farklı olması, o parçalarda devrimin izleyeceği yolun farklılaşmasını da beraberinde getirecektir. Örneğin bir parçada sosyalistlerin öncülüğünde zafere ulaşan ulusal demokratik devrim, sosyalizm yolunda ilerleyip ulusal ve toplumsal kurtuluşu bütünleştirirken, bir başka parçada yurtsever güçlerin önderliğindeki bir ulusal kurtuluş savaşı, toplumsal kurtuluşla bütünleştirilmeyebilir. Böylesi bir durumda, farklı toplumsal-ekonomik ve siyasi yapıların egemen olacağı parçaların birliği sorunu gündeme gelir (Kuzey Kore-Güney Kore, D. Almanya-B. Almanya örneklerinde olduğu gibi). Farklı toplumsal-ekonomik yapılara sahip (diyelim ki bir parçada sosyalizm hakim iken, öbür parçalarda kapitalizmin hakim olması durumunda) parçaların birleştirilmesi de düşünsel olarak mümkün değildir. O halde, her ne kadar her parçadaki sosyalistler ayrı ayrı örgütlenmeler de, nihai olarak gerçekleştirecekleri siyasi birliğin bilincinde olarak, şimdiden karşılıklı dayanışma

Kürdistan'ın her parçasında yaşanan devrim süreci ve dolayısıyla hedeflenmesi gereken devrim stratejisi aynıdır. Ulusal Demokratik Halk Devrimi. Devrimin ulusal yönü, onun sömürgeci ve emperyalist güçlere karşı olan yönüdür. Demokratik yönü, yerel işbirlikçilik ve yerel gericiğe karşı olan yönüdür. Devrimin öncü gücünün (fiili ve ideolojik öncülük sözkonusudur) proletarya, temel gücünün işçi sınıfı ve temel müttefiki yoksul köylülük ile diğer emekçi halk güçlerinden meydana gelmesi, bu devrime halkçı bir karakter de kazandırıyor. Devrimin yan güçleri ise, ulusal aydınlar ve ulusal burjuvazidir.

içine girerek, her bir parçada sosyalistlerin mücadeledeki konumlarının daha da güçlendirilmesi ve hatta mücadelede öncülüğü ele geçirmede birbirlerine dayanak olmaları gerekir. Anlaşılacağı gibi, sosyalistlerin parça örgütlenmeleri, şu anki süreçte parçalar arasındaki toplumsal ve siyasi farklılıklar

sebebiyle gerçekleşmekte olup süreç içerisinde siyasal birlik (ideolojik-politik-örgütsel birlik) kurmayı dışlamaz.

Kürdistan'ın her parçasında yaşanan devrim süreci ve dolayısıyla hedeflenmesi gereken devrim stratejisi aynıdır. Ulusal Demokratik Halk Devrimi. Devrimin ulusal yönü, onun sömürgeci ve emperyalist güçlere karşı olan yönüdür. Demokratik yönü, yerel işbirlikçilik ve yerel gericiğe karşı olan yönüdür. Devrimin öncü gücünün (fiili ve ideolojik öncülük sözkonusudur) proletarya, temel gücünün işçi sınıfı ve temel müttefiki yoksul köylülük ile diğer emekçi halk güçlerinden meydana gelmesi, bu devrime halkçı bir karakter de kazandırıyor. Devrimin yan güçleri ise, ulusal aydınlar ve ulusal burjuvazidir.

Devrimde yer alacak bütün bu güçlerin nesnel çıkarları aşırı noktalarda birleştirildiğinde, yukarıda açıkladığımız hedef doğrultusunda harekete geçmeleri mümkün olabilecektir. Şunu da belirtelim ki, devrimi sonuna kadar götürüp daha üst bir aşamaya sıçratan en kararlı sınıf, işçi sınıfı ve temel müttefiki yoksul köylülüktür. Diğer güçler ikircikli ve kararsız bir biçimde şu veya bu şekilde de olsa, subjektif gelişmeler paralelinde devrimde yer almaya çalışacaklardır.

Kürdistan devrimi, ancak bütün ulusal demokratik güçleri içinde barındıracak bir cepheyle gerçekleştirilebilir. Ancak cephe sorununa değinmeden önce, öz olarak Kürdistan'da egemen üretim tarzı ve buna bağlı olarak oluşan sınıfsal mevzilenmeye değinmekte fayda var.

Günümüz koşullarında Kürdistan'da egemen olan üretim tarzı kapitalizm'dir. Kapitalist üretim güçleri ve buna paralel olarak kapitalist üretim ilişkileri sömürgeci güçlerin müdahalesi sonucunda çarpık, cılız ve acılı bir gelişim süreci yaşamıştır. Kürdistan'ın sömürge statüsü, gümrük duvarlarının oluşmasına yer vermediğinden, ülkede sermaye birikiminin oluşmasında büyük engeller yaratmakta, dolayısıyla metropollere doğru akan bir sermaye akışı sözkonusudur. Üretici güçlerin gelişimini sınırlayan faktörlerden biri de kuşkusuz Kürdistan'da elde edilen sermayenin dışarıya aktarılmasıdır.

Kürdistan'da kapitalizm en çok ticaret alanında gelişmiştir. Tarımda kapitalist üretim güçlerinin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, tarımda da kapitalist üretim ilişkileri gelişip yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu süreç, evrimci bir biçimde yaşandığı için, eskinin feodal toprak ağaları, mülkiyetlerinden hiçbir şey yitirmeksizin tarım kapitalistlerine dönüşmüşlerdir. Kapitalizmin en az geliştiği alan kuşkusuz sanayidir. Bu dal da daha çok dayanıksız tüketim mallarını üreten sanayi dalıdır. Ağır sanayi

üretimi ise, yabancı emperyalist tekelci şirketlerle, sömürgeci ortaklarının denetimlerinde bulunan, petrol, maden ve enerji üretimine dayanmaktadır. Hayvancılık da Kürdistan'da ekonomik yaşamın önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Günümüzde hayvansal üretimin modern ve yarı modern araçlarla pazara yönelik olarak yapılması, kapitalizmin egemenliğinin bir ürünü olarak biçimlenmiştir.

Feodal üretim tarzının çözülerek, kapitalizmin gelişip egemen olması süreci, Kürdistan'daki sınıfsal mevzilenmeyi kökten değiştirmiştir. Kapitalizmin doğuşu, kendisiyle beraber kendisini yok edecek "kendi mezar kazıcısı" işçi sınıfının doğuşuna da yol verir. Kürdistan işçi sınıfının nicel olarak en büyük kesimi, tarımsal üretim alanları, hayvan yetiştiriciliğiyle uğraşan çiftlikler, dayanıksız tüketim mallarının üretimini gerçekleştiren küçük ve orta ölçekli sanayi dalları, inşaat ve genel hizmet sektörlerinde çalışmaktadırlar. Petrol, maden ve enerji üretim alanında çalışan işçiler, nicel anlamda işçi sınıfının en dar kesimini oluşturmaktadır. Bunların dışında yarı-proleterler de sınıfın bir parçasını oluşturmaktadır. Bunlar, mevsimlik olarak metropol bölgelerde işgüçlerini satarak çalışan ve yılın belli dönemlerinde tekrar evine veya köyüne dönen ve toprakla olan ilişkileri henüz tamamiyle koşmamış kesimdir.

Tarımda kapitalizmin evrimci bir şekilde gelişmesi, köylülüğün ayrışıp farklı tabakalara bölünmesi sürecini de başlatmıştır. Kürdistan'da ekonomi temel olarak tarıma dayandığı için, ülke nüfusunun büyük çoğunluğunu kır yoksulları oluşturmaktadır. Bu kır yoksulları topraksız ya da az topraklı köylülerdir.

Nicel olarak kır yoksulluklarından sonra gelip, Kürdistan'ın toplumsal yaşamı üzerinde etkin olan kesim orta köylülüktür. Orta köylülük, kendisinin ve ailesinin yaşamını sürdürmeye yetecek kadar toprağa veya hayvana sahip olup, ailesiyle birlikte çalışan ve yerine göre 1-2 işçi de çalıştıran bir katmandır.

Mevcut köylü tabakalarından biri de zengin köylülüktür. Zengin köylülüğün konumu, yaşam standartları itibariyle karmaşık bir yapıda bulunmaktadır. Bu açıdan toprak sahibi zengin köylülük, toprağın verimlilik durumuna veya sulu olup olmamasına göre yaklaşık 500 dönüm ile 5000 dönüm arasında değişebilen bir toprak miktarına sahip olan veya hayvan yetiştiriciliğiyle uğraşarak yaklaşık 300 ile 700 baş hayvana sahip olan köylüler zengin köylülük kategorisinde yer alırlar. Bunların yanında toprağı veya hayvanı olmadığı halde 1-2 traktöre sahip olup toprak

kiralayan kesim de bu kategori içerisinde ele alınabilir. Zengin köylülük, bir yandan ücretli emeğin sömürsünü gerçekleştirirken, öte yandan kapitalistleşmiş toprak ağaları ve sömürgeci burjuvazi ile pazardan pay alma konusunda çıkar çelişkilerine sahiptir. Bu yönüyle, ulusal demokratik devrime çekilebilecek veya en azından tarafsızlaştırılabilecek bir konuma sahiptir.

Kürdistan'da nicel olarak çok yaygın olan bir katman da kent ve kasabalarda bulunan küçük esnaf, sanatçı, küçük çaplı ticaretle uğraşan tüccarlar, resmi ve özel dairelerde çalışan memurlar ve öğrenci gençlikten konuşan geniş küçük burjuva kesimlerdir.

Yine kentlerdeki küçük ve orta ölçekli sanayi girişimcileri ile, orta halli tüccarlardan oluşan ve zengin köylülükle benzer bir konumda yer alan orta burjuva tabakaları da mevut olup sınıfsal mevzilenmede ulusal burjuva kategorisinde netlendirilmektedir. Bu kesim de hem sömürücü bir sınıftır; hem de sömürgeci burjuvazi ile işbirlikçi komprador burjuvazi arasında pazar çelişkileri bulunmaktadır. Ona ulusal karakterini kazandıran, onun bu ikinci özelliğidir. Ama bu kesim sınıf çıkarları gereği kaypak ve uzlaşmaya açık bir sınıf olması açısından, ulusal demokratik devrimde şu veya bu şekilde yer alsın bile, süreç içerisinde (sosyalizme geçiş sürecinde) işçi sınıfı ile olan çelişkileri ön plana geçerek karşı devrimci bir konuma kayacaktır. Bütün bu faktörler, ulusal burjuvaziye karşı esnek ve bilinçli bir politika izlenmesini gerektirmektedir: Bir yandan sömürgeciliğe ve yerel işbirlikçiliğe karşı verilen mücadelede desteği kazanılmaya çalışılırken, bir yandan da süreç içinde karşı-devrimci konuma geçeceği dikkate alınarak ekonomik olarak daha fazla palazlanması ve siyasi olarak da mücadelede etkin-yönlendirici bir konuma gelmesi engellenmelidir.

Ayrıca değişik sınıf ve katmanlardan gelip, ulusal demokratik bilince sahip olan ve verilen ulusal demokratik mücadeleden yana tavır koyan çeşitli mesleklerden bir aydınlar grubu da mevcuttur. Bunları da ulusal aydınlar kategorisi içinde ele almaktayız.

Yukarıda değindiğimiz bütün sınıf ve katmanlar, nesnel çıkarları itibariyle ulusal-demokratik devrimde yer alabilecek olan kesimler olup Ulusal Demokratik Halk Cephesi'nin sınıfsal temelini meydana getiren ulusal demokratik güçlerdir. Bunların dışında devrime karşı tavır alan ve hem sömürgecilere sosyal dayanıklılık edip, hem de sömürgecilere ve emperyalistlere dayanarak varlığını sürdüren yerel gerici, yerel işbirlikçi çeşitli burjuva-feodal sınıflar da mevcuttur. Bu

yüzden, ulusal demokratik devrimin temel görevi, sömürgeci güçlerle onların uluslararası ve ülke içindeki işbirlikçilerinin Kürdistan'daki egemenliklerinin yıkılması olarak biçimlenmektedir.

Şimdi de kısaca Cephe soruna değinelim.

Cephe; iktidara alternatif olarak bir program etrafında asgari ortak çıkarlar temelinde bir araya gelmiş bütün sınıf ve tabakaların siyasi temsilcileri aracılığıyla oluşturdukları siyasi, askeri, ekonomik, sosyal ve kültürel parti, örgüt ve kuruluşların toplamından oluşur.

Cepheler oluşturulurken dikkat edilecek temel noktalar şunlardır:

Birincisi devrimde şu veya bu şekilde çıkarılıp mücadelede yer alabilecek bütün sınıf ve tabakaların çıkarlarının asgari ortak noktalarda programlaştırılması; ikincisi, bütün bu sınıf ve tabakaları hareketlendirip ulusal demokratik mücadeleye kanalize edebilecek, ülke zeminine uygun örgütsel biçimlerle iktidara alternatif mücadele yöntemi ve araçlarının sağlıklı bir şekilde tespit edilip oluşturulmasıdır.

Eğer bir ülkede, belli sınıf ve tabakalar üzerinde şekillenmiş olup, onları mücadeleye kanalize edebilecek siyasi organizasyonlar varsa, kural olarak cephe bu sınıf ve katmanları kazanmak için her şeyden önce onların siyasi temsilcilerini yapısına katmaya çalışmalıdır. Yok eğer belli bir sınıf veya tabakanın çıkarlarını direkt olarak temsil eden bir siyasi organizasyon

henüz kurulamamışsa veya kurulduğu halde tüm çabalara rağmen cephe saflarına kazanılamamışsa, o sınıf veya tabakaları kazanmak için yapılacak şey, ille de onları temsil eden bir örgütün kurulmasını veya kurulmuşsa cepheye katılmasını beklemek değil, onları mücadeleye çekmek için temel sınıfsal çıkarlarını programa alıp örgütlenmelerini sağlayacak, cephe'ye bağlı örgütsel birimler kurmaktır. Örneğin, eğer bugün Kürdistan köylülüğünün, ulusal burjuvazinin, gençliğin veya kadınların çıkarlarını programlaştırıp bu temelde örgütlenmiş siyasi örgütler yoksa, görev bunların siyasi temsilcilerinin örgütlenmelerini beklemek değil, cepheye bağlı tarım kooperatifleri kurarak köylülüğü, gençlik örgütleri kurarak gençliğin, Kadın örgütleri yolu

ile de kadınları vs. kazanmaktır. Şunu da belirtmek gerekir ki, ulusal demokratik mücadelenin bileşenleri, çeşitli parti ve örgütlere bölündüğü durumlarda en doğru tutum, tüm ulusal demokratik güçlerin bir cephede birleşmesidir. (Kürdistan'da da cephe bu tarzda örgütlenmelidir.) Ayrıca, işçi sınıfı dışındaki, ulusal demokratik mücadele bileşenlerinin politik alanda parti veya örgüt olarak temsil edilmedikleri ülkelerde ise, işçi sınıfı partisi, devrimde çıkarı olan sınıf ve tabakaların çıkarlarını yansıtan ortak bir program yapar ve cepheyi kurar.

Cepheğin sağlıklı bir şekilde kurulup, alternatif siyasi bir güç olabilmeleri için salt program düzeyinde bir araya gelmek yetmiyor. Önemli olan cepheleşme süreci içerisinde çeşitli siyasi parti ve örgütün, ülke zemininde, tabanlarıyla birlikte mücadeleciler güç ve eylem birlikleri kurmaları ve bu temelde ittifak kurmalarıdır. Cephe, ittifakların en ileri biçimidir. Mücadele süreci içerisinde pekişmiş bir ittifak olmadan, yine mücadelede karşılıklı güven ortamı yaratılmadan salt ilkesel düzeyde programlar oluşturup cephe ilan etmenin mücadeleye katkı değeri bir katkısı olmayacaktır. Bu tür cepheğin kağıt üzerinde kalma olasılığı oldukça yüksektir. Son olarak oluşturulan "HAREKET" de, içinde bu tür zaafı taşıyarak birlikte, aşılması için vakit henüz geç değildir. Kendi içinde oluşturacağı iç organizasyon ile

ülke zemininde kalıcı ve kapsamlı çalışmalarla alternatif siyasi bir güç konumuna gelebilecektir.

Günümüz devrimci mücadelesinin en can alıcı sorunlarından biri de; güçlü sosyalist bir önderliğin yaratılmasıdır. Eğer dağınık bir konumda bulunan sosyalist parti, örgütler ve kadrolar tek bir çatı altında birleşmezlerse Kürdistan'daki Ulusal Demokratik Devrim mücadelesi sağlıklı bir zemine oturup güçlü bir Ulusal Demokratik Cephe oluşturulamayacağı gibi, Kürdistan devriminin kesintisiz bir biçimde sosyalist devrim aşamasına geçişinin temel güvencesi olan, mücadelede sosyalistlerin öncülüğü sorunu çözümsüz kalacaktır.

Kürt halkının temel istemi olan "birlik" soruna, duygusal ve öznel istemler açısından, yak-

Günümüz devrimci mücadelesinin en can alıcı sorunlarından biri de; güçlü sosyalist bir önderliğin yaratılmasıdır. Eğer dağınık bir konumda bulunan sosyalist parti, örgütler ve kadrolar tek bir çatı altında birleşmezlerse Kürdistan'daki Ulusal Demokratik Devrim mücadelesi sağlıklı bir zemine oturup güçlü bir Ulusal Demokratik Cephe oluşturulamayacağı gibi, Kürdistan devriminin kesintisiz bir biçimde sosyalist devrim aşamasına geçişinin temel güvencesi olan, mücadelede sosyalistlerin öncülüğü sorunu çözümsüz kalacaktır.

laşıp, ideolojik-politik görüş birliği sağlanmadan, salt tüm örgütlerin tek çatı altında birleşmelerini gerçekleştirecek soyut bir örgütsel birlikten dem vuranlar var. Kimileri de pratik süreç içerisinde ancak birçok zorluklar aşılarak gerçekleştirilebilecek örgütsel birliği dikkate almadan salt kağıt üzerinde gerçekleşecek bir ideolojik-politik birliğin yeterli olacağını sanarak "birlik" in hemen gerçekleşmesini istiyorlar.

Oysa sosyalistlerin birliği gibi önemli bir soruna böylesi yaklaşımlarla gerçekçi çözümler bulunmaz.

"Siyasi birlik", ideolojik-politik ve örgütsel birlikle gerçekleşebilir. Tüm sosyalistlerin böylesi bir birliği gerçekleştirebilmeleri için, her şeyden önce, her türlü önyargılardan uzak durup Kürdistan'daki ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin temel çıkarlarını ön planda tutmaları gerekmektedir. Hiç bir güç, birlik sorununa "biz programımızı, politikamızı belirlemişiz, isteyen gelsin bize katılsın" gibisinden dar grupçu anlayışlarla yaklaşma hakkına sahip değildir. Bugün tek bir çatı altında biraraya gelebilecek herkese düşen temel görev, birlik sürecine hizmet

ederek her türlü fedakarlıktan kaçınmadan üzerlerine düşeni layığıyla yerine getirmektir. Aksi halde, hiç kimse bunun tarihsel sorumluluğundan kaçamayacaktır. Sürüncemede bırakılan bir birlik süreci, her şeyden önce sosyalizmin çıkarlarına ters düşer.

Sosyalistlerin mücadele anlayışına değinmeden önce, kısaca bir noktaya daha temas etmek istiyorum: Yukarıda değindiğimiz cephe ve "siyasal birlik" sorunu kuşkusuz her parçada yaşanan toplumsal ve siyasal süreçlerin farklılığından hareketle oluşturulan ayrı örgütlenme bazında ele alındığında, her dört parçada ayrı ayrı Ulusal Demokratik Halk Cephelerinin oluşturulması söz konusudur. Bunun yanında, her parçadaki ulusal demokratik güçlerin dayanışma ve yardımlaşmalarını sağlayacak uluslararası planda Kürdistan halkının sorunlarını gündemleştirip dünya kamuoyunu bu sorunlar karşısında duyarlı kılıp bilgilendirmek, her parçadaki mücadele sorunlarının aşılması için önerilerde bulunmak, Kürdistan tarihi, kültürü, edebiyatı, sanatı vb. konular hakkında derinlemesine bilimsel araştırmalar yapmak vs. gibi görevlere sahip,

"Ulusal Konsey" şeklinde örgütlenmiş ve buna bağlı alt organizasyonları olan bir "Ulusal Otorite" nin de kurulması gerekmektedir.

Sosyalistlerin, mücadele perspektiflerini yaşamın gerçeklerine denk düşecek bir tarzda tespit edebilmeleri için herşeyden önce ülkenin sosyo-ekonomik ve siyasal koşullarını bilimsel dünya görüşü ışığında tahlil edip, mücadelede hedef, taktik ve yöntemlerini ona göre tespit etmeleri gerek. Bunun dışında diğer önemli bir faktör de, bağımsız sınıf hattını netleştirip politikasının temel dayanağını sınıfsal bir zemine oturtması gerekmektedir. Daha açık bi

deyimle, bir yandan emperyalizme, sömürgeciliğe, yerel gericiğe ve faşizme karşı mücadele, müttefikleriyle asgari ortak noktalarda biraraya gelirken, öte yandan her türden burjuva ve küçük burjuva sapmalara karşı ideolojik mücadeleyi elden bırakmamak, bağımsız sınıf hattı zemininde kitleleri burjuva etkilerine ve burjuva kuyrukçuluğuna karşı duyarlı kılmak, bugün sosyalistlere düşen temel görevler arasındadır.

Sosyalistlerin mücadelesi, gündelik çıkarlar içinde hap solmaktan ziyade iktidara alternatif olmalıdır. Ancak

bunu yaparken güncel istemler için mücadeleyi boyutlandırıp temel hedeflere ulaşmada birer basamak olarak kullanmasını da becerebilmek gerek.

Kürdistan gibi baskının, zulmün ve soykırımların had safhalara ulaştığı sömürge bir ülkede, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi de zorunlu olarak radikal devrimci, direnişçi bir öze sahip olmalıdır. Sömürgeciler, mücadeleyi bastırmak için "gerektiğinde" Kürt ulusunu topyekün kırimdan geçirme, yok etme politikalarına bile baş vuruyorken, yine aynı amaçla her türlü yol ve yöntemle (askeri, ekonomik, siyasi, diplomatik, teknik, istihbarat vs.) Kürt ulusunun karşısına çıkıyorken, başta sosyalistler olmak üzere bütün Kürdistanlı yurtsever güçlerin de hiç bir mücadele yöntemi içerisinde sıkışıp haspolmadan, hiç bir mücadele yol, araç ve yöntemini fetişleştirmeden, mümkün olabilecek her yola başvurarak mücadele bayrağını yükseltmelidir. Kürdistan'ın her dört parçasındaki mücadele tarihi, bize şunu açıkça göstermiştir ki, bugün Kürt ulusu, topyekün, ulusal-demokratik ve sınıfsal bilincini kazanıp bütün ulusal potansiyeliyle

Kürt ulusunun dünya genelindeki temel müttefikleri, dünya devrimci güçlerdir. Bu güçlerden gelecek desteğin mücadelenin daha hızlı ve güçlü bir biçimde boyutlanmasını sağlayacağından kuşumuz yoktur. Ne var ki, Kürtlusu son bağlamda kendi öz gücüne dayanarak sömürgeciliğin zincirlerini kırıp zafere ulaştacaktır.

Kürdistan'ın dört bir yanını savaş meydanına çevirmeden bağımsızlık ve özgürlüğüne kavuşamaz.

Bilimsel sosyalist teori, bir dogma değil, mücadelede bir eylem kılavuzudur. Kürdistan'daki mücadele, diğer ülke deneyimlerinin olduğu gibi ezberlenip bir şablon gibi uygulanmasıyla başarıya ulaşamaz. Ancak ve ancak Kürdistan gerçekliğinin bilimsel sosyalist ideolojinin yani Marksizm-Leninizm'in ışığında yapılacak kapsamlı tahlillerden çıkacak bir mücadele Kürt ulusunu kurtuluşa kadar götürebilir.

Sosyalistler mücadelelerini yaşamın her alanında, ekonomik, siyasal ve ideolojik temellerden hareketle verirler. Bu sebeple bu alanlarda verilen mücadele bir tek araç ve yöntemle sürdürülemez. Kürdistan devrimi, günümüzde barışçıl mücadelenin parlamenter ve diğer yöntemlerinden tutun da diplomatik, oradan da barışçıl olmayan, halkın devrimci şiddetine ve onun bir parçası olan silahlı mücadeleye dek varan karmaşık ve çok yönlü birmücadele süreci geçiriyor ve geçirecek. Barışçıl, barışçıl olmayan, legal ya da illegal bütün mücadele biçim ve yöntemlerine göre hazırlanmak sosyalistlerin omuzlarında duran tarihsel bir görevdir. Çünkü sömürgeci güçler de aynı araç ve yöntemlerle, üstelik daha güçlü ve daha büyük olanaklarla yok etme çabası içerisinde. Öncü İşçi'ler de Ulusal demokratik güçlerin başına geçerek hayatın her alanında, fabrikalarda, tarlalarda, dağlarda sömürgeci güçleri ve uşaklarını yenilgiye uğratacak mücadele yöntem ve biçimlerini kararlılıkla örgütleyip hayata geçireceklerdir.

Dünya devrimci hareketinin bir parçası olarak Kürdistan devriminin, uluslararası müttefikleriyle bağları ve etkileşim süreci de Kürdistan devriminin önemli bir sorunudur. Bugün, uluslararası planda, yeni çalkantı ve "yeniden yapılanmalar"ın yaşandığı bir dönemden geçiyoruz. Sosyalist ülkelerde biçimlenen sözkonusu sorunlardaki anlayışımız açık ve nettir: Bizler, sosyalist ülkelerdeki, açıklık ve demokratik yenilenme politikalarını, sosyalizm'den kapitalizm'e geriye bir dönüş şeklinde yansıtmaya çalışanların tersine, sosyalizmin dev dinanizminin işlerlik kazanarak toplumsal-ekonomik yapıda nitel sıçramalar yaratmak ve geçmişteki kimi yanlış politikaların aşılması çabaları olarak değerlendirirken, bu süreçte yapılan yanlışların da tüm boyutlarıyla ele alınıp, geçirtilmemesi gerektiğini, sosyalizm dışı çözümlere yönelimleri reddettiğimizi belirtiyoruz. Ayrıca dünya genelindeki barış, yumuşama ve

silahsızlanma çabalarının, farklı sosyo-ekonomik yapıya sahip kapitalist-emperyalist ülkelerle sosyalist ülkeler arasındaki sınıf mücadelesinin özgül bir biçimi olan Leninist "barış içinde bir arada yaşama politikası" temelinde yürütülüp, bunun tek tek ülkelerde uzlaşmaz çıkarlara sahip sınıflar arasındaki "sınıf işbirliğine" indirgememek gerektiğini belirtiyor ve bu konudaki çarpık anlayışları sert bir şekilde yargılamamız gerektiğini vurguluyoruz. Şunu da önemle belirtmek gerekir ki barış politikası, emperyalizme vurulan bir darbe olmakla beraber, dünya devrimci hareketinin genel ve temel çıkarları göz ardı edilerek gerçekleştirilen barış ve silahsızlanma çabalarına karşıyız. Lenin'in çağımızın niteliğine ilişkin olarak geliştirdiği tespit ("çağımız emperyalizm ve proleter devrimleri çağıdır" tespiti), bugün de tüm acilliğiyle geçerliliğini koruyor. Barış ve silahsızlanma politikası, ancak dünya sosyalist sistemi, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleri ve (anti-emperyalist, anti-sömürgeci niteliğe sahip) ulusal kurtuluş savaşı veren uluslardan oluşan dünya devrimci hareketinin çıkarlarına tabi ve bu hareketi güçlendirici bir niteliğe sahip ise bir anlam taşıyabilir.

Barış politikasının bazı çarpık yönleri özellikle ortadoğu bölgesinde açıkça su yüzüne çıkabilmiştir: Örneğin bu bölgede "adil" ve "kalıcı" bir barış için getirilen kıstas, İran-İrak savaşının bir "barış antlaşması" ile sona erdirilmesi ve Filistin'e kendi kaderini tayin hakkının verilmesi olarak tespit edilmiştir. Oysa dost - düşman herkes biliyor ki, Filistin sorunu yanında ortadoğunun temel sorunu, dört sömürgeci devlet arasında parçalanmış olan Kürdistan sorunudur. Eğer bölgede gerçekten de adil ve kalıcı bir barış isteniyorsa, yaklaşık otuz milyona varan nüfusuyla Kürt ulusunun bağımsız devlet kurma hakkı temelinde kendi kaderini tayin etme hakkı göz ardı edilmemelidir. Tabii ki sömürgeci ve emperyalist güçlerden böylesi bir beklenti sözkonusu olamaz. Ancak sosyalist ülkelerin de vurdumduymaz bir tavırla sorunu gözmezlikten gelmesi ve "Ortadoğu"da Genel bir Konferans" önerisinde bu soruna yer vermemesi üzücü bir olaydır.

Kürt ulusunun dünya genelindeki temel müttefikleri, dünya devrimci güçlerdir. Bu güçlerden gelecek desteğin mücadelenin daha hızlı ve güçlü bir biçimde boyutlanmasını sağlayacağından kuşumuz yoktur. Ne var ki, Kürtulusu son bağlamda kendi öz gücüne dayanarak sömürgeciliğin zincirlerini kırıp zafere ulaşacaktır. ●

SEÇİMLER VE SOSYALİST TUTUM

Sinan DOGRU

Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinin tarihsel birikimi, ideolojik, politik ve örgütsel anlamda, burjuvaziden ve onun her türlü örgütlenme ve politikasından ayrılarak, bağımsız sınıf kimliğiyle tavır alınmadan, işçi sınıfının ne mücadeledeki öncülük misyonunu yerine getirebileceğini, ne de sınıfın devrimci dinamizmiyle radikal ulusal ve toplumsal dönüşümleri gerçekleştirebileceğini göstermiştir. Bu anlamda, bağımsız sınıf hattı, işçi sınıfının ve onun sınıf bilinçli öncüleri olan sosyalistlerin varlık koşuludur. Mücadele üç temel bileşene (ekonomik, politik ve ideolojik) dayanıyorsa, sosyalist güçler de bu bileşenler bazında ayrı bir çizgiye sahip olmalı, bağımsız, devrimci bir güç olarak politika üretimi temelinde mücadele yükseltilmelidir. Sosyalistlerin kendi sınıf çıkarları doğrultusunda bağımsız mücadele zeminlerini oluşturup güçlendirmeleri, yalnızca seçimler dönemi gündemleşecek bir politika olarak algılanmamalıdır; yaşamın her alanında ve güncel mücadeleden, ulusal ve toplumsal kurtuluşa değin sürecek bir zincir boyunca gerçekleşmesi gereken ilkesel bir tutum olarak gündemleşmelidir. Ve bu, aynı zamanda ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin organik bir bütünlük içinde ve devrimci bir özde gerçekleştirilmesinin de güvencesidir. Devrimci dönüşümlerin öncü ve devindirici gücü olarak mücadeleyi boyutlandırmak göreviyle karşı karşıya bulunan sosyalist güçler, her şeyden önce kendi varlıklarını somutlaştırmalı, açık ve net bir ayrışmayı yığınlar nezdinde bilince çıkarıp sağlama-lırlar.

Sınıflar mücadelesi tarihinde görüldüğü gibi, işçi sınıfı, kendi partisini biçimlendirerek örgütsel ayrışmayı, ideolojik silahı olan Marksist-Leninist teoriyi kılavuz edinerek ideolojik ayrışmayı ve bilimsel sosyalizmi yaşamıyla bütünleştirerek politik ayrışmayı sağlar. Bu ayrışma sağlanmadığı sürece farklı biçimlerde, yaşamın her kesitinde, bir burjuva kuyrukçuluğu tehlikesiyle karşı karşıya kalınacaktır. Bu nedenle, ulusal ve toplumsal mücadelenin dinamizmi ve öncüsü olarak bağımsız sesini yükseltme ve yine bu temelde kendi öz gücüne güvenerek ve buna dayanarak, özündeki devrimci radikalizmi yaşamla bütünleştirmeyi bir gereksinim ve bir zo-

runluluk olarak algılama sorumluluğuyla karşı karşıya bulunan işçi sınıfının en devrimci, en ileri, en örgütlü, en politik ve en bilinçli öncüleri olarak sosyalistler, ayrışma ve ayrıştırmaya yönelik olarak biçimlendirilecek adımlarda ifadesini bulan bu somut politikayı her toplumsal pratikte olduğu gibi seçimlerde de sürdürmek zorundadır. Bu, aynı zamanda varlığını oluşturan devrimci zeminin doğurduğu bir görev olarak algılanmak durumundadır.

Devrimci bağımsız hattın sesini yükseltmenin yanında, toplumsal ve ulusal sorunlara sınıfsal açıdan yaklaşımın önemli bir ölçütü de pragmatizmi aşmaktır. İdeolojik-politik hat bir yana bırakılarak, günlük ve geçici bir takım çıkarlardan hareketle sürece müdahale etmeye çalışmak bir sapmanın işaretidir. İşte, gerek genel (parlamento), gerekse yerel (belediye) seçimlere bu anlayış temelinde yönelmek gerekiyor. Her şeyden önce, belirli bir süreçte oluşabilecek küçük çıkar hesaplarından kendimizi arındırarak, sınıf perspektifiyle sorunu ele almamız gerekiyor. O halde, şu ya da bu tarihte yapılan herhangi bir seçimde ne tür bir tavır takınılması gerektiğini belirlemeden önce, en önemlisi, seçimlerin ideolojik olarak ne anlam ifade ettiğini irdelememiz gerekiyor. Sınıfsal-ideolojik çizgi netleştirildikten sonra, bu kez sorun, gelinen toplumsal süreçte bu ideolojik perseptife dayalı ve tabi olarak nasıl bir politika izlenmesi gerektiği sorusunun yanıtını somutlaştırmaya kalır. Bu nedenle de, sosyalistlerin sorunu ele alış biçimleri değerlendirilirken, sosyal-reformist ve küçük burjuva "sol" sekte anlayışların yaklaşımları da sağlıklı bir şekilde irdelenerek net sonuçlara varılabilir.

Ülkemiz ve Türkiye mücadele pratiği, burjuva partilerinde çalışma sorunuyla burjuva partilerine desteğin bir-biriyle yakından ilintili olduğunu ve birbirini besleyen iki çarpık politikayı ifade ettiğini somutlamıştır. Bu anlamda da, kendi özgülünde daha geniş bir yazının konusu olmakla birlikte, kısaca da olsa, burjuva partilerindeki çalışma sorununa genel hatlarıyla değinme gereksinimi duyuyorum.

BURJUVA PARTİLERİNDE "ÇALIŞMA" SORUNU

Seçimler dönemi, burjuvaziden ve o'nun her türlü

politik biçimlenmesi olan partilerinden ayrışmayı da netleştiren önemli birer dönemeçtir; dönemeç olmalıdır.

Faşizmin yoğun siyasal gericilikte ifadesini bulması, ideolojik saldırıların tek yönlü bir zeminde, yığınların bilincini köreltmesi ve en önemlisi işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin politik temsilcilerinin büyük oranda darbeye maruz kalıp, geri çekilmeleri vb. olgular, geniş kitlelerin ulusal ve toplumsal sorunların devrimci çözümüne olan inanç ve güvenlerini sarsmaktadır. Bu nedenle de, düzenin onarımı ve ömrünün daha da uzatılması temelinde biçimlenen reformist burjuva partilerine yönelik umut ve ilgileri daha da yoğunlaşmaktadır. Bu durum gericilik döneminin yattığı bunalımların sonucunda, daha önce devrimci saflarda yer alan önemli bir potansiyelin yığınlarla birlikte, sözkonusu burjuva seçeneklere yönelim bazında kayışını hızlandırmaktadır. İşte, 12 Eylül'den bu yana, tam anlamıyla böyle bir süreç yaşandı. Geniş bir yurtsever, ilerici, demokrat potansiyel burjuva partilerine doğru erozyona uğramış, "orada çalışma" adı altında, bugün gelinen aşamanın da gösterdiği gibi, kaygı verici bir entegrasyon, bir erimeyle karşı karşıya kalınmıştır. Süreç, biraz derinlemesine irdelendiğinde, 12 Eylül sonrasında, "sosyal demokrat" burjuva partilerine ilk yönelenlerin geniş emekçi kitleler değil, bizzat dönün devrimci güçleri arasında yer alanlar olduğu doğrultusunda, ilginç bir sonuçla karşılaşılacaktır. Ve burjuva partilerine yönelim ve "çalışma" sorununun da, bilinçli, iradi bir hareket, örgütlü ve sistemli bir politika olmaktan çok, bir savrulma ya da çoğunlukla istemdişi bir kaymayı ifade ettiği görülecektir.

Her ne kadar, bu alanlara yönelmiş kitleleri "örgütleyeceğiz" adı altında, burjuva partilerinde çalışma, "politika" haline getirildiyse de, bu günkü sonuç itibarıyla de olsa, görüldü ki; sözkonusu kesimler, çok büyük bir çoğunlukla bu alana yönelmiş "kitlelerin" bile gerisine düşüldü; yeni tip sosyal demokratlar oluverdiler.

Sosyalistlerin tüm ulusal ve toplumsal sorunlara, bağımsız bir sınıf çizgisinden bakmaları gerçekliğinden hareketle, herşeyden önce, temel ideolojik yaklaşımı somutlamak gerekiyor. Devrimci (ulusal demokratik dönüşümleri, radikal, mücadeleci temellere dayandıran) ve sosyalist (ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini bir zincirin iki halkası olarak değerlendiren ve bunları organik bir şekilde bütünleştirip, devrimci bir zeminde mücadele etmeyi varlığının koşulu sayan) güçlerin "burjuva partilerinde çalışma" anlamında bir sorunları yoktur; olmalıdır. Tersine, kitleleri burjuva partilerinden çekmek için her türlü devrimci mücadele yollarını bulup, burjuva kuyrukçu eğilimleri kırmak, tarihsel sorumluluğu ile karşı karşıyadırlar. Ayrıca, sosyalistlerin, burjuva partilerinden bekledikleri bir şey yoktur; kitleleri mücadeleye kanalize edecek örgüt, araç ve bu temelde biçimlenen devrimci politikaları vardır. Kitleleri, burjuva partilerinde o program altında değil, kendi programlarıyla ve kendi partilerinde örgütlemeyi varlığının nedeni olarak görürler.

Sömürge ulus sosyalistleri açısından bu durum daha bir önem kazanmaktadır. Temel sömürgeci devlet politikalarının uygulanmasında aralarında herhangi bir ayırım bu-

lunmayan ve sömürge ulusun potansiyelini kendi çıkarları doğrultusunda biçimlendirip, örgütlemeye çalışan ve bu nedenle de siyasal partilerini bu doğrultuda birer araç-ama en tehlikeli araçlardan biri olarak, arenaya süren sömürgeci burjuvazinin partilerinde çalışmak, çalışmayı bir politika haline getirerek orada "örgütlenmek" ve en önemlisi, kitleleri de bu alana kendisiyle birlikte sürüklemek açık bir gaflettir. Burjuva partilerine yönelip, çalışan kitleyi, yurtsever demokrat, ilerici insanları, bütün enerjimizi seferber ederek oralardan çekmek, kendi devrimci mücadele zeminimize kanalize etmek görevi önüne setler çekmeye çalışmak bu görevi geri plana atmak, sömürge ulus içindeki sosyal reformist biçimlenmenin somut göstergelerinden biridir. Ulusal ve toplumsal mücadeleye pratiğimize dayanarak, şu sonucu çıkarabiliriz: Kitleleri buradan çekmek, temel bir görev olarak gündemdeyken, burjuva partilerinde "çalışmayı", "örgütlenmeyi" bir politika haline getirip değişik şekillerde kılıflandırmak (-bu çalışma ve örgütlenme, bilimsel olarak bir sapmayı ifade ettiğinden ve ayrıca siyasal gericilik döneminin doğurduğu örgütsüzlük, yılgınlık, depolitizasyon ve politik anlamda oluşan tıkanma ve kitleler nezdindeki çözümsüzlükler sonucu olarak, kendiliğinden sürüklenmeyi, savrulmayı ifade ettiğinden-) sonuçta, ya bu partilerin bir parçası ya da kuyrukçusu olmaktan başka bir anlamda yorumlanamaz. Kaldı ki, sosyalistler, kitlelerin ilerici yurtsever insanların, burjuva partilerine istemli bir şekilde yönelmediklerini, büyük oranda, umutsuzluk ve alternatifsizlik sonucu buralarda çalıştıklarını, umut edindiklerini, toplumsal mücadele pratiklerine dayanarak, çok iyi bilmektedirler. O halde, böylesi bir durumda sosyalist politika, kitlelerin bile kendi ölçütlerinde "çaresizlikten", irade dışı bir şekilde kaydıkları bir zemini ve bu kayışı meşrulaştırmak, bilimsel kılıflar uydurarak "haklı kılmak" değil; bizzat bu kayışı önlemek, alternatif bağımsız devrimci politikalarla onların burjuva partilerin program ve politikalarına angaje olmalarını engelleyerek, kendi saflarımıza çekmektir. Burada çok önemli bir nokta vurgulamak istiyorum:

Yıllardır karıştırılan iki olguyu ayırıştırarak netleştirmek gerekiyor. Bunlar, burjuva partilerinde çalışma sorunu ile en gerici (hatta faşist) kitle örgütlerinde çalışma sorunu.

Partilerin siyasal iktidar dönüşümünü hedefleyen ve belli bir program çerçevesinde politikalar üreten siyasal oluşumlar olduğunu, kapitalist üretim ilişkilerinin yansıması olan siyasal kurumların bir parçası olarak, burjuva partilerinin de, yine bu üretim ilişkilerindeki çürümenin bir aynası olduğunu; bizzat onu koruyup, sürdürmek ve "ilelebet" kılmakla yükümlü olarak tüm programlarını da bu temele dayandırdıklarını gözden uzak tutmamamız gerekmektedir.

Kitle örgütleri ise, dayandıkları toplumsal kesimlerin en genel ve ortak istemlerinden hareketle oluşturulup, sorunların çözümünü ulusal ve toplumsal mücadeleyle bütünleştiren kurumlardır. Kitle örgütlerindeki birleşim, ortak politik bir program temelinde, homojen şekilde oluşmamaktadır. Bu anlamda da, farklı politik eğilimleri

barındırır ve en önemlisi, siyasal iktidarı dönüştürme misyonuyla örgütlenmiş organlar değildir. Burjuvazi kitle örgütlerini kendi politik çıkarları temelinde bir yörüngeye oturtmaya çalışır. Bu nedenle de, kendi sınıf hattına bağlı, uzlaşmacı örgütlenmeler (sarı sendikalar vb) yaratır. Bu örgütlenmeler siyasal gericiliğin tüm boyutlarını da ifade edebilir. Bu bazda, faşist örgütlenmeler oluşturma yoluna da gidilebilmektedir. Fakat bütün bunlara rağmen, kitle örgütlerinin, ortak sorunlara dayanarak örgütlendiği gerçekliği unutulmamalıdır.

İşte bütün bunlardan dolayı, sosyalist ve devrimci güçler açısından sorun, burjuva partilerinde "çalışmak" "kitleleri orada örgütlemek" değil, en zor koşullarda da, en gerici kitle örgütlerinde bile çalışabilmektir. Bilimsel sosyalist literatürde de, sağlıklı bir inceleme yapıldığında, "burjuva partilerinde çalışma" sorunundan öte, "en gerici, hatta faşist kitle örgütlerinde çalışma"nın (kitlelerin buralardan çekilmesi amacıyla özellikle siyasal gericiliğin yoğunlaştığı dönemlerde ön plana gelen bir çalışma) vurgulandığı görülebilecektir. Kitleleri devrimci zemine çekmek için kitle örgütlerinde çalışmak sosyalist yaklaşımı, farklı yorumlamalarla bulandırılmamalıdır. Üstelik, siyasal partilerle kitle örgütlerini karıştırmak ya da özdeşleştirmek, tam anlamıyla bir körlüktür.

O halde, sosyalistler, özellikle sömürge ulus sosyalistleri, burjuva partilerinde "çalışma" ve "örgütlenme" diye bir sorunlarının olmadığını, yukarıda saymaya çalıştığımız bazı nedenlerden dolayı şu veya bu süreçte burjuva partilere sürüklenmiş yurtsever, demokrat, ilerici potansiyelin buralardan koparılmasını bilince çıkarıp, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin devrimci mücadele platformunda örgütleyip, burjuva partilerinin umut olmadığını ve buralarda çalışmanın da sonuçta, sömürgeci devlet politikalarının daha uzun ömürlü olmasını sağlama yönünde, bir destek olmaktan öteye gitmeyeceğini; her hangi bir sorunu çözmeyeceğini, bu politikada derttilirse ya bu partilerin içinde erinileceğini ya da kötü bir burjuva kuyrukçusu olarak, sosyal reformist arenada koşurulacağını, her yönüyle bilince çıkarmalı, kitlelere gerçek örgütlenme alanlarını ve kurtuluş yolunu göstermelidirler.

Burjuva partilerinde çalışmanın diğer bir boyutunu ele alalım. "Kitlelerin olduğu her yerde çalışılmalıdır" belgisini kitle örgütlerinden burjuva partilerine kadar geniş ve tehlikeli bir şekilde genişletip içini boşaltan anlayışlar; kitleleri "örgütlenme" amacıyla girdikleri (!) burjuva partilerinde, kısa bir süre içinde, yönetim birimlerini ve giderek büyük oranda partiyi ele geçirme (!) çabalarını yoğunlaştırdılar. Olayın bir yönü de partide etkinlik kurup, "demokrasi mücadelesinde" daha tutarlı bir çizgi izlemesini etkileyebilmek, sağlayabilmektir. Bu çarpık, burjuvazinin içyüzünü görmeyen anlayış sonuçta parti il ve ilçe yönetimlerini ele geçirebilmek için, burjuva politikasının gerektirdiği bütün oyunları uygulamaya başladı. Partiyeye, yoğun bir üye kaydıyla delege yarışında daha fazla etkinlik kurmanın yollarına yöneldi. O süreçte partilerin isimlerini bile bilmeyen insanlar partiye üye olarak kaydedilip,

burjuva partileriyle, onların çirkef yüzleriyle daha yakından entegre olmaları "sağlandı".

Başlangıç olarak, burjuva partilerine kaymış kitlelerin içinde, "çalışma" ve onları "örgütleme" adı altında girilen burjuva partilerinde; süreç içerisinde, delege oyunları, yönetimi ele geçirme planları vb. amaçlarla ilk "hedef" unutulmuş (!) burjuva partilerine eskisinin beş, on misli insan yine bu anlayışlar tarafından kanalize edilmiştir. Geniş bir kesimin, daha yakından burjuva politikasına an-gaje olmasının kanalları yaratılmıştır.

Bugünkü pratik süreç de göstermiştir ki, burjuva partilerinde çalışma, ne örgütlü bir prespektifin ürünü olarak çıktı, ne de söylenen gerekçelerden dolayı (kitleleri örgütleme vb.) oluşmamıştır. Geline aşamada kitleleri burjuva kuyrukçuluğuna kanalize edenler, onları bu kez, oralardan çekememenin (ya da belki öyle bir sorunları da yoktur) sancılarını yaşıyor; oralardan kopmamak için, kendileri de bu burjuva parti kuyrukçuluğunda sürüklenip gitmektedirler. Bütün bu politikalar, burjuva kuyrukçu politikalar, özünde sözkonusu çevrelerle hiçbir organik bağı kalmamış, artık burjuva partilileşmiş kitlelerin bu durumunun kavranmayışından hareketle oluşturuluyor. Bu anlayışlara şöyle bir soru sormak istiyorum: Madem ki, buralarda örgütlü bir şekilde çalışıyorsunuz ve bu kitleler oralarda çalışma sonucu oluşturduğunuz, örgütlediğiniz potansiyeli ifade ediyor; o halde, bir açıklamayla kitleleri buradan çekmeye çalışın, "burjuva partilerini boşaltalım" (!) belgisini yükseltin, bakalım sonuç ne olacak? Evet, sonuç bugünden bellidir; oralara kanalize edilen kitlenin maximum beşte birini bile çekemeyecekler. Çünkü önemli bir oranda o partilerle kaynaşmışlardır. Demek ki oradaki kitle "kendisi" kitleleri değil. İşte bu durumun bilincinde olarak "kendisi" kitlemiz olmayan ve oraya sürüklenen ilerici, yurtsever, demokrat insanları devrimci mücadele zeminine çekmek için daha farklı bir politika gerçekleştirilmelidir. Bu da alternatif devrimci politikalar yaratmakla olanaklıdır. Oradaki kitleyi "kendisi" potansiyeli olarak gördüğü ve bu anlamda da gerçekliği göremediği sürece bu anlayış, bu yapıyla, kuyrukçu batakta kurtulamayacaktır. SHP, DSP gibi burjuva partilerinde "örgütlenen" ve bir türlü kopamayan anlayışlara karşı devrimci, sosyalist perspektif gündemleştirilmelidir. İlerici, yurtsever, demokrat potansiyeli oralardan ayırıştırmak, mücadelenin temel görevlerindedir.

O halde, burjuva partilerinde "çalışma" adı altında kitleleri bu batakıklarda eritmeye çalışan ve bu çarpık anlayışlarını değişik "sosyalist" kılıflarla süslendirmeyi, kitleleri de bu, süslerle bir aldatmacaya sürüklemeyi, reformist çözümlerin kitlelerin, bilincinde egemen olmasını körüklemeyi politika haline getiren, bu yanlışlıkta direterek suçlarına bir yenisini daha katan anlayışlar deşifre edilmeli, sosyalistlerin kendi partilerinden başka, kitleleri örgütleyecekleri bir partinin (hele bir burjuva partisinin) olamayacağını, kendi bağımsız mücadele zeminlerinden başka kitleleri çekecekleri bir alanın hedef olarak gösterilmeyeceği bilince çıkarılmalı, bir politika haline getirilmelidir. O halde belgimiz, "burjuva partilerinden kitleleri

ayrıştırılmalı, devrimci mücadele seçeneğini ve sosyalistlerin örgütünü temel alternatif olarak gösterip, mücadeleyi yükseltelim" olmalıdır.

Burjuva partilerinde "çalışma" sorununa genel boyutlarıyla yaklaşmak seçimlerde sosyalist tutumun sağlıklı temellere dayandırılması ve daha net çözümler yapılılabilmesi için bir zorunluluk, bir gerekliliktir. Bu anlamda da temel bakış açımızın ne olması gerektiğini açıklamaya çalıştım. Buradan da hareketle, seçimler konusunda boyveren anlayışları irdelemeye çalışalım.

SEÇİMLER VE FARKLI YAKLAŞIMLAR

Ülkemiz, Türkiye ve dünyadaki tarihsel-toplumsal mücadele pratiğinin, her dönemde, süzüle süzüle yarattığı açık ve net bir birikim vardır. Somut koşulların bilimsel analizi göstermektedir ki, seçimler konusunda bugüne değin oluşagelen mücadele birikimi içinde şu temel yaklaşımlar bilurlaşmıştır.

1) Seçimler, burjuvazinin, düzenin çürümüşlüğüne gizlemesi yönünde yarattığı aldatmacalarının bir ifadesidir; bu anlamda da boykot edilmelidir diyen tavrı ki, bu "sol" sektör çizgiyi yansıtır.

2) Tarihi boyunca, sürekli olarak "demokrasi için" oyların burjuva partilerine verilmesi için tavrı alan ve kitleleri de bu çizgiye kanalize ederek, "günaha" ortak etmeye çalışan geleneksel burjuva kuyrukçu anlayış. Bu anlayış sosyal reformizmde ifadesini bulmaktadır.

3) Seçimlerde net bir sınıf politikasına sahip olmayan ve bir ayağı bağımsız tavrın konulmasında diğer ayağı da burjuva kuyrukçuluğunda olan, iki eğilim arasında yalpalayıp duran tavrı. Bu da sosyalist tavrı ile sosyal reformist tavrı arasında, ama sosyal reformizme daha eğilimli; son bağlamda da, ağırlıklı çizgi olarak reformist zeminde yer alan anlayıştır. İkiçimli tutumuyla reformizmi beslediği gibi, değişik süreçlerde sosyal reformizmin politik tutumları olarak da gündemleşebilir.

4) Bağımsız sınıf hattını devrimci alternatif olarak gösteren ve burjuva partilerine desteği reddeden sosyalist anlayış. Seçimleri çare olarak görmeyen, düzenin ve onun her türlü siyasal-toplumsal kurum ve işleyişinin çürümüşlüğüne gizleme, sorunların çözümünü düzenin sınırları içerisinde hapsedip, sorunu burjuva partileri arasındaki danışıklı döğüşle çözme amacını güden bir aldatmaca olarak değerlendiren; ama bu aldatmacayı boşa çıkarmanın yolu olarak kitleleri dolaylı da olsa burjuvazinin kucağına itme, yığınların önemli oranda dikkatleri bu yönde, "boykot" tavrıyla, bir kaçışa yönelen, kitleleri tavarsızlığa sürükleyerek, sonuçta da burjuvazinin her türlü ajitasyon ve propaganda saldırılarına karşı, kitleleri silahsız bırakma yerine, kendi bağımsız sesini yükselterek, aldatmacanın özünü açığa çıkararak, bizzat seçimleri bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm belgilerinin yükseltileceği bir araca dönüştürerek burjuva kuyrukçuluğunu da, "sekte" soluculuğu da (ki bunların sonuçta "ikiz kardeş" oldukları her toplumsal pratikle daha bir netleşiyor.) reddeden ulusal ve toplumsal

mücadelenin boyutu ile kitlelerin toplumsal gelişkinlik düzeyine göre, "boykot" taktiğini de dışlamayan ama bir fetiş haline de getirmeyen tavrı, yeni devrimci özülle tanımlanabilecek bilimsel sosyalist tavrı.

Şimdi bu tavrı somut koşullarda biçimlenen politikalar ışığında ülkemiz ve Türkiye pratiğinden hareketle, tek tek irdelemeye çalışalım.

Burjuva kuyrukçuluğunun "ikiz kardeşi" olan "boykot"çu tavrı, soruna tümüyle dünya anlayışındaki sığlık ve somut koşulların bilimsel çözümleme ve yorumundaki körlük temelinde yaklaşır. Bu anlayışa göre, madem ki burjuva parlamentosu tarihsel misyonunu yitirmiştir, bir aldatmaca arenasıdır, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin çıkarlarının çözüm yeri değildir; en demokratik burjuva parlamentosu koşullarında dahi düzenin sorunlarının buralarda değil de, burjuvazinin istemleri doğrultusunda ele alınıp çözümlendiği biliniyor, o halde burjuva parlamentosunu belirlemek ve benzeri seçimlere katılmak, aday çıkarmak (bağımsız tavrı kastediyorum) bu aldatmacayı meşrulaştırmaktır; burjuvazinin oyunlarına alet olmaktır. Bu nedenle de seçimler boykot edilmelidir. Ayrıca bu anlayışa göre, yerel seçimler de bu aldatmacanın bir halkası olduğundan, bu seçimlerde de oyunu boşa çıkarmanın yolu "boykot" etmektir.

Bu anlayışın sömürge ülkedeki yansıması, farklı biçim ve nüanslarla dile getirilmekle birlikte, öz olarak tümüyle aynıdır. Sömürge ülkedeki bu tavrı, sömürgeci devletin parlamentosuna adam göndermek, sömürgecilerin politikalarını meşrulaştırmaktır; işbirlikçilik. "türünden yaklaşımlarda ifadesini bulmaktadır. Ve bu anlayışa göre, sömürge ülkenin koşulları hiç bir zaman parlamento seçimlerine katılmayı gerektirecek bir yapıya sahip değildir. "Sosyalist ya da devrimci olanların, sömürgeci burjuva partileriyle birlikte parlamentoda 'aynı çatı altında' bulunma gibi bir sorunları olmamalıdır" doğrultusundaki bu yaklaşım seçimlerin özünü kavramaktan uzaktır. En önemlisi, bu anlayış, sığlığını boyutlandırarak, "seçimler, sömürge ulusun hiçbir sorununa çözüm getirmiyor, sömürgeci burjuva partilerinin danışıklı döğüşünü ifade ediyorsa, seçimlere katılmak, sömürgecilerle işbirlikçiliktir." doğrultusunda sonuçlara varabilmektedir. En genel şekilde bu bazda ele alınabilecek olan "sol" sekte anlayışın, sömürge ülkedeki yerel seçimlere bakışı da öz olarak bu şekilde olup, tavrı boykot'ta somutlanmaktadır.

Sosyalistlerin her koşulda gündemleştiremeyecekleri bir politik tutumu ifade eden "boykot" taktiği, sürecin irdelemesi yapılmadan, kitlelerin bu süreçteki konumları ve mücadelenin gelişkinlik düzeyi gözönünde bulundurulmadan, her zaman için gündemleştirilirse, sonuç itibarıyla, kitlelerin burjuvazinin ideolojik-politik saldırılarına karşı silahsız bırakılmasına, bir başka kanaldan burjuvazinin kuyruğuna takılmalarına yol açar. Bu taktik iyi değerlendirilmeli özü boşaltılmamalı, bir fetiş haline getirilmemelidir.

Propaganda ve ajitasyon bazında genelde seçimlerin, özelden yerel seçimlerin yarattığı olanakların gözardı edil-

mesi, bu sürecin bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin sesini yükselteceğimiz bir platform'a dönüştürülmesinin gerekliliğinin kavranmaması, ve oluşan olanakların küçümsenmesi veya reddedilmesi biçiminde şekillenen "sol" sektör anlayışın seçimlere bakış açısı, sosyalistlerin tarihsel-toplumsal mücadele pratiklerinin yarattığı birikim sayesinde mahkum edilmiştir. Burada, "boykot" ve "boş oy" taktiklerinin özdeşleştirilmemesi gerektiğine de dikkatleri çekmek istiyorum. "Boş oy, geçersiz oy" ya da mücadeleyi ifade eden bilgilerin yazılması gibi yöntemler yığınların seçimlerden umutlarını kesmedikleri dönemlerde, ve bağımsız, devrimci bir politika yürütmenin koşulları yok iken, sosyalistler tarafından gündemleştirilen ve "burjuva seçeneklere hayır" da ifadesini bulan bilinçli bir tavır olarak algılanmalıdır. Bu anlamda da, "boykot" tavrının kitleleri yönelttiği "tavırsızlık" ile, "boş oy"un biçimlendirdiği siyasal tavır arasında önemli ayırım olduğu gerçekliği gözardı edilmemelidir.

İkinci anlayış "ikiz kardeşler"den burjuva kuyrukçu, sosyal reformist anlayıştır. Düzen içi sınıf çelişkilerinin "yumuşatılması" ve burjuvazinin egemenlik çıkarları temelinde bir "konsensus"un yaratılması yoluyla düzeni ıslah etmeye ve kapitalizmin bazı "aksaklıklarını giderecek" ne denli yaşanılabilir bir toplumsal sistem olduğunu kanıtlamaya çalışan reformizm ile, sosyalizmi uzak bir geleceğin toplumsal hedefi olarak, düzen içi reformlarla, ıslahlarla, devrimci bir toplumsal dönüşüm gerçekleştirilmeden kurmayı hedefleyen sosyal reformizm'in birleştikleri nokta, düzenin uzun ömürlü olmasını sağlamaktır. İşçi sınıfını kendi sınıf konumundan kaynaklanan devrimci bir anlayışla, toplumsal mücadeleye öncü bir dinamizm olma doğrultusunda örgütleyip, burjuvazinin alaşağı edilmesi mücadelesinin güvencesini sağlamak üzere harekete geçirmek yerine, düzen içi reformlar yoluyla, toplumsal dönüşümün "barışçıl" bir şekilde gerçekleştirilebileceğini teorize eden ve işçi sınıfını da bu doğrultuda burjuvazinin "kronik" bir destekçisi olma anlamında, burjuvazinin kuyruğuna takan sosyal reformizm'in, en somut şekilde deşifre olduğu dönemlerden biri de, seçim dönemleridir.

Burjuva kuyrukçu anlayış, ulusal ve toplumsal mücadelenin tarihsel gelişimi boyunca, burjuva partileri içinden "ehven-i şer"i seçerek, kitleleri bu tür partilere yönelterek adım adım düzeni "değiştirmeyi" bir anlayış olarak biçimlendirmiştir. Sosyal reformizmin bu siyasal tavrı, parlamentarizm'de ifadesini bulmaktadır. Tarihsel misyonunu yitirmiş bir kurum olan parlamentoyu, "siyasal erk'in en üst kurumu" olarak tanımlayarak, kitlelerin bilinçlerini bulandırmayı, hedef saptırmayı ve en demokratik burjuva cumhuriyetlerinde bile parlamentonun "sınıflar üstü bir erk" ya da bu "erk'in en üst kurumu" olamayacağı, sorunların çözüm yerinin bu arena olmadığı gerçekliğini gizlemeye, burjuva aldatmacalarına kitleleri sürüklemeye çalışır. Burjuva parlamentosunun henüz kitlelerin bilincinde önemini yitirmediği gerçekliğini gözönünde bulundurup istismar eden bu anlayış, parla-

mentoya göndereceği milletvekilleri ile "kitlelerin çıkarları doğrultusunda çözümler gerçekleştirilmeyi" hatta "çoğunluğu sağlayarak, parlamentoda egemenlik kurarak siyasal iktidarı ele geçirmeyi" hedefler ve kitleleri de bu ham hayal ve aldatmacalar doğrultusunda "burjuva parlamentosunun umutçusu" durumuna getirir ya da var olan durumu daha da pekiştirir. Bu anlayış için önemli olan, her ne yolla olursa olsun parlamentoya girebilmektir. Ve seçimlere de bu temelde yaklaşır.

Burjuva kuyrukçuluğu ve bunun bir biçimi olarak parlamentarizm, somut olarak "demokrasi için" oyların burjuva partilerine kanalize edilmesi perspektifinde belirginleşiyor. Kapitalizmin ekonomik-politik-askeri ve ideolojik olarak toplumsal yaşamın tüm kesitlerinde egemenliğini kurmuş olduğu, devletin de bu kurumlaşmanın en gelişkin biçimlerinden birini ifade ettiği gerçekliği ortada iken, burjuva partileri arasında danışıklı döğüşten başka bir şeyi ifade etmeyen seçimler aracılığıyla, kitlelerin çıkarları doğrultusunda dönüşümlerin gerçekleştirilebileceğini, burjuva seçenekler arasından "en iyisi"nin desteklenmesiyle, demokratik hak ve özgürlüklerin kazanılması önündeki engellerin kaldırılabileceğini bir politika olarak kitlelere empoze etmeye çalışan burjuva kuyrukçu anlayış; sorunların çözümünü demokrasi mücadelesinin güvencesi olan yığınların devrimci kabarış, örgütlülük ve mücadelesi yerine, burjuva partilerine destekte görür. Yığınların öz gücüne inanmadıklarından mücadele tarihleri boyunca sürekli olarak "demokrasi için" bir burjuva partisini desteklemişlerdir. Özellikle de faşizm vb. siyasal gericilik dönemlerinde var olan örgütsüzlük, toplumsal bilincin gerilemesi gibi etmenlerden de yararlanarak beslenen sosyal reformizm, bu karanlık süreçten çıkışın yolu olarak, yığınsal devrimci kitle direnişleri yerine, bu potansiyeli "en iyi" burjuva partisine kanalize edip desteklemekte görür. Bugün gerek ülkemizin ve gerekse Türkiye'nin mücadele birikimi, bizlere şu deneyimi net olarak kazandırmıştır: Son sekiz yıllık süreçte kazanılan hiç bir demokratik hak ve özgürlükte hiç bir burjuva gücün ne desteği ne de rolü vardır. Tek güvence ve dönüşüm sağlayan güç; kitlelerin örgütlü ya da yarı örgütlü devrimci mücadeleleri olmuştur. İşçi sınıfından öğrenci gençliğe değin, oluşturulan potansiyel ve direnişler, tüm burjuva güçlere rağmen, bazı burjuva güçlerin hareketin ivmesini düşürme yada set çekme çabalarına rağmen yükselmiş, önemli adımlar atılabilmektedir. İşte, seçim süreçlerinde politika belirlenirken, her şeyden önce sorunun ideolojik açılımı yapılmalı ve bu açılım, tarihsel-toplumsal deneyim mirası ile bütünleştirilerek, güncele yönelik tutumlar belirlenmelidir. Bu anlamda da, mücadelenin düzeyindeki düşüklük ve toplumsal bilincin gerilemesinden de yararlanıp kitleleri geri çözümler doğrultusunda biçimlendirmeye çalışan burjuva kuyrukçuların bu çabalarına karşı sağlıklı bir ideolojik mücadele ile birlikte geçmiş birikimler de gündemleştirilmelidir. Çok pratik bir

(Devamı 61. sayfada)

NEWROZ ATEŞLERİ HER YERDE YANMAYA DEVAM EDİYOR

C. FIRAT

Her ulusun tarihinde önemli ve anlamlı olaylara rastlamak mümkündür. Bu olaylar, tarihin belirli dönemlerinde ulusların yaşamını etkilemiş ve o ulusların maneviyatlarında derin izler bırakabilmişse, yaşanmış bu olayları ifade eden maddi hareket biçim ve motiflerinde kendilerini gözler önüne sererler. Uluslar ve halklar bu olaylara bilinçlice anlamlar yükleyerek onları toplumun ortak kültürünün içinde belli bir yere oturturlar. Bir kere toplumun ortak kültürüne içine giren her hangi bir ilişki, o kültür içinde öteki kültür unsurları gibi maddileşir ve toplumun güncel ve tarihsel yaşantısının ayrılmaz bir parçası olup çıkar. Uluslar bu olayları toplumsal ilişkileri kuvvetlendirmek, ulusal birliği pekiştirmek, genel olarak toplumsal moral güçlere aktive kazandırmak amacıyla çeşitli biçimlerde tekrarlayıp dururlar. Denebilir ki, uzun tarihi süreçler boyunca kimi ulusların varlıklarını koruyarak günümüze kadar ulaşmalarına büyük ölçüde etki eden olay, ulusal kültür elemanlarının ulusça, belli aralıklarla tutarlı bir biçimde sürekli tekrarlanmasıdır.

NEWROZ BAYRAMI da bu bilgiler doğrultusunda değerlendirildiğinde görülecektir ki, günümüzde yaşayan etkisi tarihi olaylarla da zenginleşerek daha geniş alanları kapsıyor. Gerçekten de günümüzde daha devrimci bir içerik de kazanmış olan Newroz giderek dünyanın çok sayıda halkları ve ulusları tarafından kutlanmaktadır. Çünkü Newroz içerik bakımından tüm ulusların kültürlerine girebiliyor, o kültürlerde kendine uygun yerini alabiliyor. Niçin böyle? Newroz önce ümitlerin çoğaldığı günleri ifade eder; güzellik, canlılık, tazelik içerir; coşkuyu, aktiviteyi, kütle halindeki sevinci temsil eder. Ümitsizliğe, çaresizliğe, boyun eğişi, teslimiyete ve ihanete bir karşı çıkıştır. Newroz, köhne ilişkilerin doğasında türeyen zulüm ve baskı siyasetine, köleliğe, esarete, yığınların birleşen maddi gücünü balyoz yaparak son darbeyi indiren zaferin o mutlu gündür!

Newroz bu özellikleriyle mazlum ulusların ve esaret altındaki sınıfların bayramıdır. Her ezilen ve esaret altında bulunan halk ya da ulus Newroz'u kutlayabilir, onun devrimci ateşini dağlarında yakabilir.

Newroz devrimcidir. Dolayısıyla Newroz devrimcilerin de bayramıdır. Newroz'un nihai sınıfı ve safı bellidir. Newroz taraftır.

Gerçekten de artık Newroz'a çağdaş bir yorum getirmenin zamanıdır. Ben başta, Newroz, örgütlenmedir, Newroz direniştir, mücadeledir, Newroz zaferdir diyorum. Zafer, utku ve sevinç güzelliğinin insan psikolojisini aşip toplumsal davranışta gözle görülebilir anlamlı ve uyumlu

değişikliklerin yaratılabilmesi demektir. Newroz bütün bunların nesnel bir bileşimi olarak değerlendirilmelidir. Hareket tarzı mücadele olan Newroz'un varış noktası, kurtuluş, özgürlük ve bağımsızlıktır.

Bu son belirleme özellikle iyi kavranmalıdır. Mücadelenin dışında kalıp kurtuluş, özgürlük ve bağımsızlık bayrağını düşürenlerin Newroz'un tarihsel anlamından uzak düşecekleri kesindir. Mücadele için her imkanı kullanmayı öğreterek harekete geçme anı bugün gelip dayatmış olan bir sorundur. Değişen koşullara bağlı olarak kendilerini yenilemeyen sosyalistlerin, devrimcilerin er geç gerici bir koma kayacakları muhakkaktır. Sosyalistler giderek güç kazanan Kürt Ulusal Demokratik Muhalefetine daha fazla enerji, emek ve zaman vermek durumundadırlar. Gerçekten mücadelenin muazzam olanakları ortada iken güçlü girişkenlikle sürece müdahale edip durumu kesin olarak devrimcilerin ve genel olarak devrimin lehine çevirebilmek, düne oranla bugün daha kolaydır ve bu fırsatları değerlendirmeyenleri tarih asla bağışlamayacaktır.

Bu ara başlığa gerek duyulmasının nedeni şudur. Newroz, yukarıda açıkladığımız içerik ve özellikleri ne kadar koruyorsa, ona sahiplenenler onu çeşitli vesilelerle kutlayınlar, Newroz'un içinden çıktığı ulusal kurtuluşu ve özgürlüğü için de o oranda aynı tutarlılığı, aynı sorumluluğu ortaya koymak göreviyle karşı karşıyadırlar. Etkin mücadele kaçınılmazdır. Bu mücadelede kaçınanlar, onun önemini kavramayanlar, bırakalım Newroz gibi gelişmenin, ilerlemenin, mücadelenin her alanında gelişip yayılmanın, yığınların içinde kökleşmenin anlamı olan bir "Devrimci Gün"le beraber yürütmeyi; onlar Kan İçici Zalim ve Gerici Dehak'ların bile gerisine düşecekler.

Özellikle Kuzey Kürdistan'da her yıl Newroz'u çok dar alanlarda kutlayıp sadece bir güne sığdırmanın ötesinde, mücadele pratiğimizle kurtuluşun ve özgürlüğün ateşlerini yakıp yaptıklarımızla yığınların bilincine ulaşmalıyız. Böyle bir pratiği ortaya koymadıkça siyasal bir güç olarak kitlelerin kavrayıcı kuvvetlerini çekip kütleleşmek mümkün değil.

Newroz'u sadece şarkı ve şiirlerle değil, bugünkü tarihsel aşamada ve ülkemizin, özel koşullarında, kursunlarda da kutlayıp çoşmalıyız!

DEHAKLAR TÜM İĞRENÇLİKLERİYLE YAŞIYOR

Burada Newroz'un tarihsel kaynağına inmemizin zamanıdır. Kısaca: Newroz ateşi günümüzden yaklaşık olarak 2600 yıl önce demirci KAWA'nın gencecik insan bey-

inlerini kafalarının içinden çıkarıp korkunç bir zulüm ve işkence uygulayan Kral Dehak'ı öldürdükten sonra, Ninova sarayını ele geçirdiğini dağlarda istihkam edilmiş bulunan arkadaşlarına bildirmek üzere sarayın yüksek bir yerinde büyük bir ateş yakarak bu büyük sevinci duyurduğu gündür. İnsanlar, Dehak'ın karanlık rejimi altında esarete mahkûm edildiği, için, kendilerini o güne kadar yaşıyor görmedikleri içindir ki, Dehak'ın öldürülüp saltanatına son verildikten sonraki ilk günü yaşamlarının ilk günü anlamına gelen, Kürtçedeki Nu Roj olarak bir festivale dönüştürüyorlar. 21 Mart olan bu tarih 2600 yıldan bu yana özgürlük, mücadele ve zafer bayramı olarak her yıl coşkunlukla kutlanagelmektedir. Dehak'ın öldürülmesi karanlık bir dönemin perdesini kapatır, özgür aydınlık günlerin perdesini açar.

Ne var ki, özgür aydınlık günlerin üzerindeki tehlikeler ve zulüm rüzgarları sömürü toplumlarında hiç eksilmedi. Her ulus gibi Kürt ulusu da zaman zaman görece özgürlükler elde edebilmişler. İstikrarlı toplumlar kurmuş ya da örgütlemişlerdir. Ama sonraki tarihi dönemlerde tekrar esaret zincirlerine bağlanmışlardır. Dünyanın öteki mazlum ulusları ve ezilen sınıfları gibi Kürtler de zulümün boyunduruğundan kurtulma, özgürlük ve bağımsızlık ülküsünü bir an önce gerçekleştirme mücadelesini vermeye devam ediyor. Fakat, Dehakların, çağımızın yaşayan Dehak'lar (diktatörler) mın gücü karşısında bu ülküye çabuk varma kolay olmuyor. Zorlu, acılı, sancılı bir mücadele ile Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi dört parçada direnişi sürdürüyor. Öyle de olsa, bu direniş her seferinde kan ve ateşle boğdurulmaya çalışılıyor. Kürt halkı çağın en ileri teknik silahlarıyla toplumsal soykırımlara uğratılıyor. Tutuklanıyor, işkencelerden geçiriliyor, zindanlara atılıyor, hukuk dışı keyfi kararlarla insanların idama ve müebbetle varan cezalara çarptırılıyor. Dilini, kültürünü ve hiç bir siyasi hakkını kullanamayan Kürt halkı, çevresi emperyalist üs ve askeri karargahlarla kuşatılmış, çağın en geri bırakılmış ülkeleri arasındadır.

Diktatörler, çağımızın bu kanlı Dehakları, her türlü baskı ve sömürü biçimlerini uygulayarak, insanları köleleştirmekte; onların canını ve kanını emmeye, beyinlerini yemeye doymuyorlar. Genç işçilerin ve genel olarak çalışanların beyinlerini boşaltmakta çağımızın Dehakları o kadar ileri gitmişlerdir ki, 2600 yıl önce yaşamış olan Dehak Ninova sarayında çok "zavalı" kalıyor!

Sermayenin ortaya çıkardığı kanlı faşist diktatörler sadece genç işçilerin ve çalışanların be-yinlerini kemirip kafalarını boşaltmıyor, fakat her türlü kitle iletişim araçlarını kullanarak korkunç bir yozlaştırmaya da başvuruyorlar. İnsanların sadece fizik güçlerini boşaltarak bu sınırda kalmıyorlar diktatörler, insanların maneviyatlarını da parçalıyorlar. İnsanları, daha doğrusu sermaye dışında kalan tüm insanların, işçi sınıfının hem maddi hem de manevi taraflarını esaret zincirlerine bağlıyorlar, bir bütün olarak insanı basit bir "makina parçasına" dönüştürüyorlar. Bu kanlı siyaset özellikle işçi sınıfına karşı çok daha sistemli sürdürülüyor. Diktatörler, sermayenin kanlı Dehakları işçi sınıfının beynini, enerjisini emerek, alın terini dünya emperyalizminin saraylarına akıtarak ona güç vermekte; dünya emperyalizmi güçlendikçe de, daha vahşi biçimlerde işçi sınıfına, sömürgelere ve devrime yüklenmektedir.

Sermayenin kanlı dehaklarına karşı mücadele hiç kuşkusuz genel anlamda işçi sınıfının ideolojik-politik örgütünün ortaya koyduğu perspektifler doğrultusunda başarı sağlayabilir ve bu yoldan başka işçi sınıfı için bir ikinci kurtuluş yolu yoktur.

Sömürgelerde, örneğin bizim gibi ülkelerde de ideolojik ve politik önderlik işçi sınıfının militan partisinde olmak koşuluyla mücadele platformu ülkenin tarihi ve top-

lumsal özelliklerine uyumlu olarak genişletilebilir ya da daraltılabilir. Ancak her iki durumda da mücadelenin esas hedefi değişmez.

İşçi sınıfının kurtuluşu ve ezilen ulusların özgürlük ve bağımsızlık tutkusunun gerçekleşmesi, kesintisiz, duraksamasız sürekli bir mücadeleyle olanaklıdır. Sınıf ve halkların düşmanı çağımızın kan içici Dehaklarını başka türlü alaşağı etmenin yolu yoktur.

KAWALAR MÜCADELEMİZDE YAŞIYOR

Egemenlik ve boyunduruk tarih planında varlığını koruduğu sürece Dehaklara olduğu gibi Kawalara da yer olacaktır. Çağımızda insanlığın genel kurtuluşunun bilimsel yolları bulunmuş olmakla beraber insanlık hala büyük oranda boyunduruk altındadır. Bu boyunduruğu kırmak için dünyanın her yerinde çok çetin mücadele örnekleri verilmektedir. Ezilen ve sömürülen halklar, sınıflar özgürlük ve bağımsızlık bayrağını yükselmektedirler. Vietnam'lı Kawa Ho Şi Min kendi halkının ve ülkesinin kurtuluşu için yıllarca emperyalizmin kanlı Dehaklarına karşı mücadele örgütlemiş ve savaşın içinde olmuştur. Zafere kadar tavizsiz bir mücadele yürütmüş olan Ho Şi Min çağımızın militan önder devrimci Kawa'sını temsil etmektedir.

Angola'da, Dr. Augusto Neto aynı temsile layık olmuştur.

Nikaragua'da Sandino'nun on yıllarca önce yaktığı ateş sonunda işçi yoksul emekçi köylülerin etile beslenen kanlı Dehak (Somoza)'ın sarayının başına yıkılmasını ve kirli saltanatının sona ermesini sağlamayı başaramıştır.

Kurtuluş ve bağımsızlık tutkusunun sembolü olan ateşler dünyanın her yerinde tutuşturulmaya devam ediyor. Sınıf ve ulusal kurtuluş mücadeleleri gün gün şiddetini artırarak savaş düzeyini yükseltiyor.

Ortadoğu'da Filistin ve Kürdistan, savaş düzeyleri gün gün daha ileri mevzilere sıçrayan iki savaş ülkesi olarak değerlendirilebilir.

Bu iki mücadele ülkesinde işçi,sınıfı ve emekçi halkın düşmanlarına korkulu anlar yaşatılıyor. Kawa'ların devrimci ruhunun taşıyıcıları olan ilerici güç ve yapılanmalar düşmana ağır darbeler indirirken devrimci anlarını yakalama fırsatlarını kolluyorlar. Devrimci durum zenginleştirilmeye çalışılıyor. İşçi sınıfının ideolojik- politik güçleri artı ulusal güçler devrimci Kawa'nın kuvvetini yarattığı birlik'leri gerçekleştirmenin, mücadeleyi yaygınlaştırmanın, kitleleri ajite ederek ayaklandırmının taktiklerini pratiğe kazandırmanın yöntemlerini uyguluyorlar.

Ülkemizde, tarih, bizi her gün biraz daha NEWROZ'lara yaklaştırıyor. Kawa'lar yaşıyor.

İşçi sınıfının ideolojik ve politik gücünü temsil eden marksist-leninist militan parti, devrimci Kawa'nın günümüzde yaşayan canlı, pratik bileşimi olarak anlaşılmalıdır. Çünkü marksit-leninist parti, her şeyden önce, örgütlülüğü öngörür, ayaklandırmayı planlar, zaferi hedefler. Başka deyişle, başta diktatörleri, sömürücü ve despot iktidarı gerici yönetimleri yıkmayı, ve kurtuluş ateşlerini yakmayı öngörür. Parti stratejisi budur. Partinin bu perspektifleri olmadıkça ve bunlar pratiğe akmadıkça, dehaklara karşı savaşta, zaferin hazzını bugünden duymak olanaklı olmuyor.

ÇAĞIMIZIN EN BÜYÜK NEWROZ'U EKİM DEVRİMİDİR...

20. yüz yılın seherinde asırlarca Asya ve Avrupa kıtasında ulusların eti ve kanyla beslenen Rus çarlığı ve gerici Kerensky hükümeti, Lenin'in önderliğinde, 1917 Ekim'inde

Bolşeviklerin Kışlık Saraya saldırıp özgürlük, kurtuluş ve zafer ateşlerini yakmalarıyla sona erdi. Tarih o gün sosyalizmin dünya yüzeyindeki ilk zaferine tanık oldu. Yeni bir sayfa açıldı tarihte: sosyalizm çağı pratik niteliğine kavuştu. Çağımız proleter devrimler ve kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olarak insanlık planında yeni çığırın; ulusal kurtuluş, bağımsızlık ve özgürlük mücadelelerinin geniş ve dolambaçlı yollarının açılmasını sağladı. Çağımızın en büyük olayı kuşkusuz başaşağı ilerleyen tarihi, 17 Ekim'de ayaklarını n üzerine oturtan bu devrimdir.

17 Ekim devrimi ezilen ve sömürülen mazlum ulusların, dünya proletaryasının sevincini, zaferini müjdeleyen çağımızın en büyük Newroz ateşidir.

Büyük Ekim Devrimi'nin bu büyük ataşın yakılmasıyla dünyanın ezilen çok sayıda mazlum ulusları ard arda zulmün köhne zincirlerini kırarak özgürlük ve bağımsızlıklarını gerçekleştirdiler.

Bu gün, Ekim Devrimi'nin yaktığı ateş gün geçtikçe daha da harlanıp yayılmaktadır. Bu anlamda çağımızın Kawası hiç kuşku yok ki, Lenin oluyor. 20. yüzyılın Newroz'u da hiç kuşkusuz, 17 Ekim Sosyalist Devrimidir.

Newroz, yürütülmekte olan ulusal kurtuluş mücadelemizin ateş gücüne sahip devrimci bir bileşkesidir. Onun maneviyatındaki maddi ateştir. Bu ateş ile ulusal demokratik güçlerin hareket aktivitesi koşut gidebilirse, Newrozlardan Ekimlere, Ekimlerden dağlarımıza sıçrayan kıvılcımların tutuşturacağı dev ateşler Ortadoğu ve Asya'nın mazlum ulusları ve ezilen sınıfları için birer kurtuluş ve zafer işareti olabilir.

21 MART'TA NEWROZ KUTLANDI

Kürdistan'da Türkiye'de ortadoğu ve bir çok Avrupa ülkesinde Kürtler ve diğer ulusların ilerici ve demokrat güçleriyle coşkuyla kutlandı. Geceler düzenlendi, temsiller verildi, ateşler yakıldı. İlerici basın Newroz'un anlamı, önemi ve tarihçesi hakkında bilgiler ve yorumlara yer vererek genişçe üzerinde durdular. Gerçekten de, özellikle bu yıl gençler olarak Kürt sorununa özel olarak Newroza geçen yıllara oranla daha fazla yer veriliyor. Bu da, heryönüyle etkili olmaya başlayan ulusal kurtuluş ve bağımsızlık mücadelemizin kazandığı boyutları ortaya koyuyor. Mücadele gelişiyor, hızı ve yükü Kürt sorununa karşı alışlagelen kayıtsızlığı zorlayarak mahkum ediyor.

Kutlama etkinlikleri Türkiye'de, Ortadoğu'da ve Avrupa'da mülteci bir yürekle, ama kararlı ve büyük bir inançla sürüyor. Kuşkusuz, ülkemizin bugün içinde bulunduğu siyasal ve sosyal ortamda bizler Newroza ancak yer altında, ya da baskınlarla (yani korsanca) kutlayabiliyoruz. İlginçtir ki, bizler kendi ülkemizde sömürgeci bir devlette kutlama olanaklarını zorladığımız kadar, kolay kutlayamıyoruz. En azından bu yıl böyle oldu.

Gerçi bir açıklaması var bunun. Ne var ki, aslanan, Newroz'u kendi dilinde ve topraklarında kutlamak olmalıdır. Özellikle bu nedenledir ki, bundan sonraki mücadele yıllarımızda, çeşitli ülkelerde ve bu arada Türkiye'de her şeye rağmen kutladığımız Newrozları, ülke zeminine taşımak ön plana geçmelidir.

NEWROZ ÜLKE'DE MÜCADELECİ ZEMİNLERE OTURTULMALIDIR

Bu sorunda ulusal politik güçlere olduğu kadar aydınlarımızın, ilerici, demokrat ve yurtseverlerimize büyük görevler ve sorumluluklar düşüyor. Bu görev ve sorumluluklar yerine getirilmek durumundadır. Gerçekten, aydınlarımız, demokrat ve devrimcilerimiz Newroz'un gerçek

tarihsel ve toplumsal anlamına sahip çıkıp bu anlamı kitlelere ulaştırırlarken gerekli olan misyonu yüklenemedikleri ölçüde, bu ZEMİNİ elde etmek olanaklı olur. Bu zemini yakalamak ve newrozu bu zemine oturtmak temel bir görev olarak bilince çıkarılmalıdır. Herkes, tesbit ettiği zayıf noktadan yakalayıp bu zemine girmeli. Bu görevi ısrarla ve kararlılıkla, hızı düşürülmeden yerine getirilebilirse, çok geçmez, bizler Newroz'u büyük kalabalıklarla, daha büyük kalabalıklarla kutlama imkanlarını yaratabiliriz.

Bu görevin yerine getirilmesi siyasal gücümüzün durumuna da etkileyecektir. Newroz'la birliğimiz, örgütlülüğümüz, her 21 Mart'ta, bir öncesindekinden daha güçlü daha üst düzeylerde etki alanlarına sahip olacaktır.

ETKİNLİKLERİN YARATTIĞI COŞKULAR İYİ DEĞERLENDİRİLMELİDİR

(Kutlamanın Anlamı)

Biz Newroz'u kutladığımız zaman sevniiyoruz, coşuyoruz. Niçin? Çünkü biz onda zaferi yaşıyoruz. Bugün objektif olarak henüz realitede yer almayan bir sosyal zaferin düşünüyü görüyoruz. Düş kuruyoruz ve zaferi görüyoruz. Newroz düş kurnamıza, düşünmemize gerekli ortamı yaratıyor. O psikolojik havayı veriyor. Kısacası ruhsal olarak bizi etkiliyor ve bilinçli düşünmemizi sağlıyor. Coşuyoruz. Coşarken öğreniyoruz. Newroz bizi düşlere sürüklerken, o düşler atmosferini yaratırken, bizler kendi tarihimizin özünü, bilincini daha yakıcı bir biçimde hissediyoruz. Gerçek ve düşün iç içe geçtiği bu ortamda biz birden geleceğe uzanıyor, köleliği ve esareti aşiyor, özgürlüğün cennet güzelliğindeki mutluluğu, coşkuyu yakalayabiliyoruz. Newroz kuvvet verici, inandırıcı, ümitleri çoğaltıcı işlevlerle yüklüdür. Newroz'u mistik bir havaya büründürsen öz buradadır işte. Anlamı da.

Öyleyse, bu havadan mümkün oldukça yararlanmasını bilmeyen zorunlu oluyor. Newroz'u kutlama etkinlikleri ister bir şenlik havasında ister bir eylem havasında olsun, her iki durumda da bu kutlama biçimleri birer coşku ve eğitim etkinliğine dönüştürülmeli. Coşku ve eğitim yan yana. Birbirini tamamlamalıdır. İnsanlar Newroz'u yaşarken onun anlamına varmalıydılar. Coşku, eğitim ve eylem burada bütünleştirilmelidir.

Eğitilmiş coşkulu insanı, ya da coşkusuz yanları bir ölçüde doyurulmuş insanların coşkunun asıl ifadesini bulduğu olaylara çekmek daha kolaydır.

Gerçeklik çekicidir. Gerçeklik kazanmış sosyal bir olaya aynı etkide öğretici oluyor. Newroz bu anlamda bir gerçekliktir. Kürt ulusunun tarihsel bir bileşimidir. Kitleleri kendine çekebilene bu tarihsel bileşkeyi, günün koşullarında, en dinamik, en girişken, en doğru ve en esnek hareket ve eylem tarzlarıyla ulusal ve örgütsel planda yığınlaştırılmak gerektir.

Bu bileşke yukardaki anlayışla pratiğe kazandırılırsa, gelecek Newrozlarda yığınların kazanılan gücüyle dağlarımızda yakacağımız ateşler bugünkünden çok daha geniş alanlara yayılabilir.

Bu yıl Newroz'un geçen yıllara oranla daha bir kalabalıkla kullanması, dağlarda, tarlalarda, okullarda, aNfilerde eylem halinde ortaya çıkması, ilerici bilimde tarihsel ve güncel anlamının tartışılması; çarpıtılmış biçimlerde de olsa burjuva TV'sine haber konusu olması, vb, bunların tümü; bu ülke devrimcilerinin mücadele düzeylerinin kazandığı boyutu göstermeye yetmelidir.

Daha güçlü ve güzel Newrozlara...

TARTIŞMA

ULUSLARARASI SOSYALİZMİN GÜNCEL SORUNLARI

DAHA ÇOK SOSYALİST YARATICILIK
DAHA ÇOK EYLEMSEL KARARLILIK (1)

Behram ARDA

Yüzyılımızın ilk çeyreğinde sahne olduğu gelişmelerle proleter ve ulusal kurtuluş devrimleri çağını başlatan, o günden bu yana yaşayan sosyalizmin en canlı örneği olarak dünya devrimci süreci güçlerinin başlıca ilgili merkezini oluşturan Sovyetler Birliği, özellikle son birkaç yıldır ülkesel ve uluslararası sorunlara daha insiyatifli yaklaşım adıyla başlayıp gittikçe marksizm-leninizmin güncel uygulanmasının yol ve yöntemlerinin tartışılması boyutuna yükselen eleştiri, görüş ve önerilerle, dünya devrimci süreci güçleri dışındaki güç odaklarının da tartışma gündemlerinin başlıca konusu haline gelmektedir. Amaç ve nitelikleri ne olursa olsun, öylesine kapsamlı gelişmeler yaşanıyor ki, komünistlerden en azılı anti-komünistlere kadar herkes görüş belirtme gereğini duyuyor. Tartışmaların, durulmak bir yana her geçen gün yeni yeni

eleştiri, görüş ve önerilerle alevlenmesi; dünya komünist hareketinde bazı konularda taban tabana zıt yaklaşımlara yolaçması ve dahası farklı yaklaşımlara kaynaklık eden anlayışların barındırdığı sıcak tartışma potansiyeli, marksizmlenin günümüzde de genel geçerli evrensel ilkelerinde bile kısa vadede asgari ortak paydaların sağlanamayacağına birer işaretleri olsa gerekir.

Başta SBKP ve ona bağlı akademi, enstitü ve diğer kurumlar olmak üzere tüm dünyada sürmekte olan sıcak tartışmalara taraf olanların gelişme ve sorunlara yaklaşımı ne olursa olsun, gelişme ve sorunları örtbas etmek yerine tartışmanın kendisi büyük bir olumluluktur ve başkaları ne der anlayışıyla, yaşayan sosyalizmin tüm yaratıcı potansiyelinin harekete geçirilmesine ket vuran politikaların sorgulanmasının yıllardır yapılmamasının aşılama çabasının kendisi sevindiricidir. Başarılarından övünerek bahsedildiği gibi, başarısızlık ve eksikliklerden de söz edilip gereken önlemlerin alınmaması durumunda geleceğin güvenceye kavuşturulamayacağı, yeni başarısızlıkların ve giderek tıkanıklıkların önünün alınmayacağı Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin bugün karşı karşıya oldukları sorunlar bir kez daha göstermektedir.

Gelişmeler, bazı çevrelerin yansıtmak istedikleri gibi bilimsel sosyalizmin "bunalımda olması"nın ürünü değil, bilimsel sosyalizm adı altında yürürlüğe konulan politikaların bunalımının sonucudurlar. Çünkü her bilim dalı gibi işçi sınıfı bilimi de bir yerde başlayıp bir yerde biten, durağan değil her zaman sosyalist yaratıcılıkla geliştirilmesi gereken eylem

kılavuzdur.

İşçi sınıfı biliminin tabu ve doğmaların toplamı mı, yoksa somut koşulların somut tahlilinde ve bunun pratik gereklerini yerine getirmede vazgeçilmez bir eylem kılavuzu mu olduğu tartışmaları, bilindiği üzere yeni değildir. "Filozoflar, dünyayı sadece çeşitli yöntemlerle açıklıyorlardı. Fakat asıl ödev, onu değiştirmektir" diyen Marks eğer "bilimde düz yol yoktur. Onun ışıklı doruklarına yalnız bilimin kayalık patikalarına yorulmadan tırmananlar ulaşabilir" anlayışıyla işçi sınıfı bilimine yaklaşmasaydı, Paris Komünü deneyimine dayanarak Komünist manifesto'da yer alan, burjuva devletin ele geçirilmesi görüşü yerine, ele geçirilen devlet aygıtının parçalanması görüşünü koymazdı. (1) Ya da Lenin, "marksizm ne ölü bir doğmadır, ne de hiç bir eksiği bulunmayan, kotarılmış ve değişmez bir öğreti. Marksizm, bir eylem kılavuzudur. İşte bunlardan dolaydır ki, toplum yaşamı koşullarında meydana gelen ve keskin büyük değişimlerin ona yansımaları olanaksızdır" anlayışıyla bilimsel sosyalizme yaklaşmasaydı, marksizmi emperyalist döneme yaratıcı bir biçimde uygulayamaz ve Rusya gibi geri kalmış bir ülkede çağ açan devrimin strateji ve taktiklerini çizemezdi. (2) Yine Lenin'in "bütün uluslar sosyalizme ulaşacaklar. Bu, kaçınılmaz bir şey. Ne var ki, hepisi de sosyalizme tıpatıp aynı biçimde ulaşmayacak. Her biri, demokrasiye, şu ya da bu biçimde bir yenilik katacak, proletarya diktatörlüğüne şu ya da bu çeşidi getirecek, toplumsal yaşamın değişik yanlarının sosyalist temeller üzerinde yeni baştan kurulmasını şu ya da bu ölçüde hızlandıracak" (3) görüşünde açık ifadesini bulan ve sosyalist yaratıcılığın tarihsel ve toplumsal gerekliliğini ortaya koyan anlayışla komünist ve devrimciler ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelelerine yaklaşmasaydı Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki halk demokrasi-leri; Çin, Vietnam, Küba, Nikaragua ve benzeri ülke devrimleri sözkonusu olmayabilirdi.

Bilimsel sosyalizmin farklı toplumsal koşullarda yaratıcı uygulaması yanında bir dönem doğru olan bir tespitin somut koşullardaki değişikliklerden dolayı geçerliliğini yitirmesi de sözkonusu olabilir. Komünist Manifesto'nun Paris Komünü'nden sonra değiştirilerek devlet aygıtının yıkılması gerektiği görüşünün eklenmesi, manifesto hazırlanırken de doğru bir görüş olmasına rağmen, örneğin tek bir ülkede devrim konusundaki görüş değişikliğinin nedeni koşullardaki değişikliklerdir. Çünkü Marks ve Engels'in, tekelci kapitalizmin olmadığı, kapitalizmin az çok düzenli bir biçimde geliştiği ve eşitsiz gelişme yasasının tümüyle belirmediği bir dönemde, sosyalist devrimin tek bir ülkede zafer kazanamayacağı, ancak bütün uyar ülkelerde veya bunların büyük bir çoğunluğunda genel bir devrimle gerçekleşebileceği sonucuna varmalarıyla Lenin'in, tekelci kapitalizmde tamamiyle biçimlenen, kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasına dayanarak sosyalist devrimin tek tek ülkelerde de zafere ulaşabileceğini belirterek buna göre sosyalist devrimin strateji ve taktiklerini çizmesi, tarihsel

koşullardan soyutlanarak karşılaştırılırsa sosyalizmin zaferi konusunda taban tabana zıt iki sonucun çıkarılmış olduğu görülmektedir. Fakat Marks ve Engels'in tekel-öncesi kapitalizm döneminde, Lenin'in ise tekelci kapitalizm döneminde soruna yaklaştıkları gözönünde bulundurulursa, iki zıt sonucun kendi özgül tarihsel koşullarında doğru oldukları sonucuna rahatlıkla varılır.

Sosyalizme barışçıl geçiş yoluna ilişkin görüş değişiklikleri de kimi tespitlerin süreçle geçerliliklerini yitirebileceklerinin bir diğer örneğidir. Dönek Kautsky'nin proletarya diktatörlüğünün rolü ve önemini yadsıyan görüşlerine Marks'ın 1870'lerde İngiltere ve Amerika için kabul ettiği sosyalizme barışçıl geçiş olanağının olduğu biçimindeki tespitini dayanak yapmaya kalkışmasını Lenin düzenbazlık olarak değerlendiriyor. Lenin proletarya diktatörlüğünün bir hükümet biçimi değil, bir başka tipten devlet, proleter bir devlet, proletaryanın burjuvaziye ezmesini sağlayan bir alet olduğunu, burjuvazinin mülksüzleştirmeye karşı her zaman zorlu bir direnç göstermesinden dolayı bu ezmenin zorunlu olduğunu belirterek Marks'ın İngiltere ve Amerika'ya ilişkin tespitini şöyle değerlendiriyor: "Marks'ın 70 yıllarında İngiltere ve Amerika'da sosyalizme barışçıl geçiş olanağını kabul ettiğini ileri sürmek, bir safsatacı, yada daha yalın söylemek gerekirse, alıntılar ve iletmeler yardımıyla bir aldatmacaya sapan bir düzenbaz kanıttır. İlk, Marks daha o çağda bu olanağı istisna olarak düşünüyordu. İkincisi, tekelci kapitalizm, yani emperyalizm, henüz yoktu. Üçüncüsü, tam da İngiltere ve Amerika'da burjuva devlet makinesinin temel parçası olarak, o zaman askeri klik yoktu- bugün var." (4)

Bilimsel sosyalizmin her ülke için geçerli reçeteler sunmadığı, aksine ulusal ve toplumsal mücadelenin farklı koşullardaki biçimleriyle geliştirilip zenginleştirilmeye ihtiyaç duyduğunu, değişik tarihsel koşullarda kimi tespitlerin eskiyebileceği veya bazı yönleriyle geliştirilmeleri gerektiğinin birer açık örnekleri olan yukarıda dile getirmeye çalıştığım gerçekleri şunun için vurgulamak gereği duydum: İşçi sınıfı bilimini sosyalist yaratıcılıkla geliştirip zenginleştirme gereği her zaman gündemde iken, Marks, Engels ve Lenin başta olmak üzere tarihsel gelişim sürecinin mantığını kavrayan her komünist tarafından bu yönde uyarılar yapıldığı biliniyorken, bilimsel sosyalizmin geliştirilmesi gerekir gerçeğini yeni keşfetmiş gibi, ortaya çıkarak her zaman gündemde olmuş çabaları görmezlikten gelmenin, buradan hareketle hem teo-ride hem de pratikte büyük çabaların gerektirdiği dönemleri yargılamaya çalışmanın iflah olmaz geçmiş anlayışların yeni görüntüleri olduğunu teslim etmek gerekir. Herkes tarihi kendisinden başlatırsa, çok sürmez bu çabanın da nafiye olduğu görülür.

Bu anlayışla S.Birliği'ndeki Perestroika, Glasnost ve demokrotikleştirme olarak adlandırılan reformlar ve sonrasındaki gelişme ve tartışmalara baktığımızda, yeni sözcüklerle ifade edilse de reformlara kaynaklık eden gerçeğe

e çözüm yollarının pek de "yeni olmadıkları" söylenebilir. SBKP'nin kongre raporları ve beş yıllık kalkınma planları incelendiğinde sosyalizmin gelişme sürecinin düzeyine denk düşen ödevler bazında ekonominin, toplumsal yaşamın geliştirilip üçlendirilmesi, devlet ve parti yapısının daha da demokratikleştirilip iyileştirilmesi, kültür ve sanat etkinliklerinin daha da canlandırılması, dış politikada daha insiyatifli adımların atılması, geçmişin gerçekçi değerlendirilip ilerisi için yaratıcı sonuçların çıkarılması ve benzeri görüşler sürekli gündemde olmuştur. Belli bazı dönüm noktalarında, önceki dönemlerden "bir farklılık" gösterilmek istenmişse de hiç bir zaman temel doğrultu değiştirilmemiştir. Yani farklılık perspektiflerden öte-ki bazı konularda, genel doğrultuyu değiştirmeyen konularda perspektif farklılıklarının olması genel gerçekliği değıştirmeyiz- plan ve kararlara uygun bir pratiği geliştirememekten kaynaklanan bir farklılıktır. Zaten SBKP'nin geçmiş dönemleri değerlendirirken özellikle vurgu- adığı nokta, alınan kararlara uygulamaları arasında yeterince birlikteliğin sağlanmadığı yönündedir. Bundan tüm karar ve plan hedeflerinin doğru uygulamalarının yanlış olduğu sonucu çıkarılmamalı. Hiç kuşkusuz yanlış karar ve plan hedefleri de olmuştur, olması da doğaldır. Doğal olmayan beklenen sonuçları vermediği halde karar ve plan hedeflerini gözden geçirmemek ve gereken önlemleri almamaktır. S. Birliğinde bunalım öncesi bir dönemin habercisi olan tıkanıklıklar da yanlış ve eksikliklerin üstüne cesaretle ve sonuç alıcı yöntemlerle gitmemekten ortaya çıktı. Yoksa birşeylerin iyi gitmediğini SBKP, Gorbaçov'un genel sekreterliğe getirilmesinden çok önce tespit etmiş, hatta bu konularda araştırmaya girişmişti. Fakat yeterince duyarlılık gösterilmediği için tıkanıklıklar arttı. Yazının ilerki bölümlerinde belli başlı yönleriyle ele almaya çalışacağım bu süreç hakkında şunu söylemekle yetiniyorum. O da sorunlara daha inisiyatifli yaklaşımda Andropov'la başlayan yaratıcılığın genel hatlarıyla Gorbaçov döneminde yeni aşamalar kaydederek sürdüğüdür.

Gorbaçov'un genel sekreterliğe getirilmesinden sonra, sistemdeki tıkanıklıkların giderilmesi konusunda geçmiş dönemlere göre şöyle bir özgünlük ortaya çıktı: SBKP, artık sorunların kapalı kapılar ardındaki tartışmalarla sınırlandırılmasının çözüm olmadığını; ekonomik, toplumsal siyasal ve kültürel alanlarda kendini dayatan çözümlerin bir bütün olarak ele alınıp yaşama geçirildikleri taktirde daha verimli sonuçlar verebileceğinin gördü ve bu anlayışla tüm dünyada yankılanan reformlar peyderpey yürürlüğe konuldu. Her şey bir tarafa sorunları geniş halk yığınlarına tüm boyutlarıyla açmanın ve bütünsel çözüm perspektifinin benimsemesinin kendisi olumluluktu. Reformların niteliği ve gerekçelerini Leninci bir titizlikle değerlendirmek gerekir, ama böyle bir atmosfere uzun bir süredir ihtiyaç duyuluyordu.

Peki, denilebilirki, aynı olumluluk devrimci reformlar adı

altında gerçekleştirilen bütün uygulamalar ve geçmiş değerlendirme anlayışı için geçerli midir? Ya da bilimsel sosyalizmin geliştirilmesi adı altında savunulan ve SBKP dahil komünist partiler arasında ve içinde bazen sert tartışmalar, taban tabana zıtyaklaşımlara yolaçan eleştiri, görüş ve öneriler ne kadar bilimsel sosyalizmi geliştiriyor veya çarpıtıp içini boşaltıyor? Geçmiş dönemlerde sosyalist ve devrimcilerin Sovyetleri Birliği ve daha genel ifadeyle yaşayan sosyalizmin değerlendirilmesinde düştükleri yanlışları yeni biçimlerde tekrarlamadan dünya devrimci süreci güçlerini doğru değerlendirmeleri için gelişme ve sorunlara, tartışmalara soğukkanlı ve her türlü aceleciliği dışlayan bir tutumla yaklaşmaları büyük bir öneme sahiptir.

Yazının ilerki bölümlerinde daha ayrıntılı ele alacağım Stalin değerlendirmesi; ekonomide bireysel işyeri açma, köylüye toprak kiralama ve benzeri yollarla teşvik edilen, kamçılanan özel mülkiyet duygusunun olası sonuçları; emperyalist sermayeyle ortaklıklar; uluslararası planda sağ yönelimlere çanak tutan ve emperyalizmden, emperyalizmin doğasına aykırı tutumlar bekleyen, dış politikasını bu temelde biçimlendiren anlayışlar; SBKP'ye bağlı akademi, enstitü ve diğer kurumlar tarafından hazırlanan tezlerde ve savunulan görüşlerde, işçi sınıfının tarihsel misyonu ile hiç bir biçimde bağdaştırılamayacak anlayışların dile getirilmesinin dünya devrimci sürecindeki olası yansımaları ve benzeri konuların hemen kolaycı tutumlarla "kestirme" sonuçlarla damgalanması gerektiği inancındayım. Daha çok sosyalizme bağlılık, daha çok yaratıcılık, daha olgun tartışma başlıca hareket noktamız olmalıdır. Marks, Engels, Lenin veya SBKP, ÇKP, AEP, Castro veya Guovera söylediği için doğrudur anlayışı değil; onların da görüşlerinin değişen koşullarda eleştiri süzgeçinden geçirilmesi bizim yöntemimiz olmalıdır. Kimin olursa olsun halen geçiriliğini koruyan görüşleri, kararlılıkla savunmak gerekir, ama eskimiş veya günümüz koşullarına tam cevap vermeyen yaklaşımlar söz konusu ise, bu görüşlerin sahibi ister Marks, Engels veya Lenin olsun, açıkça belirtip eleştirirsek, esas o zaman marksizm-leninizmin yaşayan ruhuna bağlı kalmış oluruz. Bunun olmadığı yerde tabular, doğmalar, teori ve pratikte durgunluk boy verir.

Geçmiş dogmatik yaklaşımlarımızı değerlendirirken, bunların marksizm-leninizmi çarpık veya eksik kavramamızdan kaynaklandığı sonucuna varıyorum. Suçu başka yerlerde aramak, Komintern, Stalin veya SBKP dayattı türünde beylik laflarıyla kendini temize çıkarmaya çalışmak komünist bir tutum olamaz. Esas olanın işçi sınıfı bilimi olduğu, sosyalist önderlerin kusursuz olmadıkları, yanlışsız ve eksiksiz bir komünistliğin hayal olduğu, bazı hatalardan hareketle "revizyonist" veya "sosyal emperyalist" tanımlamalara gitmenin çocukluk hastalığı olduğu, sosyalist olduğuna göre söyledikleri doğrudur deyip düşünce tembelliğine sapmanın da bilimsel sosyalizm adına savunulacak bir tarafının olmadığı lafta değil gerçekten

kabul edilmeli ve böylesi bir yaklaşım değerlendirmelerin odağına oturtulmalıdır. Geçmişte hata yaptık bir daha aynı hatalara düşmemeliyiz diyerek tekrar taklitçiliği ve şablonculuğu savunanların sayısı öylesine çokturki. Bu daha çok, geçmişte dünya devrimci sürecini genel hatlarıyla doğru değerlendirenlerde görülmektedir. Geçmişteki hataları tekrarlamayalım diyen başkasıymış gibi günümüzde SBKP'yinin savunduklarını, hatta bazı bilim adamlarının yaklaşımlarını kendilerine esas alarak, eleştiri süzgecinden geçirmeyerek tutum takınmak hem kendi kendini kandırmak hem de SBKP'ye yapılmış en büyük kötülüklerden biridir. Çünkü SBKP'nin de dünya komünistlerinden öğreneceği çok şey vardır. Bir ülkenin komünisti eğer bir diğer ülkenin komünistinin yanlışlarını, eksikliklerini yer ve zamanında yoldaşça bir yaklaşımla dile getirmiyorsa, ya da SBKP veya diğer bir parti dediği için doğrudur diyorsa, bu komünist bir tutum olmaz. Geçmişte olduğu gibi, SBKP hapsi olduğunda kendi ülkesinde nezle olanların bugün de az olmadıkları için konunun iyi anlaşılmasını istiyorum. Yazımda zaman zaman sosyalist önderlerin veya SBKP'nin görüşlerine yapacağım göndermelerdeki temel kıstasım, onlar öyle söyledikleri için değil, yüz yıl önce söylenece de, bugün için doğru ise benim için doğrudur, anlayışlıdır.

Kişisel hataları veya becerileri ne olursa olsun, bazı konularda kişisel mizaçları ne kadar farklı olursa olsun Lenin'i sosyalist devrim; Stalin'i sosyalist kuruculuk; Kruşçev, Brejnev, Andropov ve Çernenko'yu gelişmiş sosyalizm dönemlerinin SBKP ve SSCB önderleri; Gorbaçov'u da bu gelenek ve dinazimin bir parçası ve sosyalizm bayrağını daha ileri götürme amacıyla büyük bir arayış içinde olan günümüz SBKP'sinin önderi olarak değerlendiriyor ve bazıları istese bile hiç bir gücün SSCB'yi kapitalizme döndüremeyeceğini vurgulamak istiyorum. Ekonomideki tıkanıklıkların giderilmesinin yolu yabancı sermaye veya özel mülkiyet duygusunu kamçılayan teşvikler değil, SBKP'nin deyimiyle adeta "sahipsiz mülkiyeti" e dönüşmüş toplumsal mülkiyete denk düşen toplumsal bilincin tüm yönleriyle yerleştirilmesidir. Bunun yolu kişisel olanla toplumsal olanın daha iyi kaynaştırılmasıdır; üretimdeki artışın ya doğrudan doğruya kişinin yaşamına yansıtılması ya da tümünden yansıtılmıyorsa nedenleri konusunda kişinin ikna edilmesi gerekir. Yoksa özel mülkiyet duygusunu kamçılayan adımlar, belki geçici bir canlılığa yolaçabilir, ama büyüyecek kâr hırsının Sovyet toplumunun ezici çoğunluğunun iradesi karşısında tuzla buz olacağına inanıyorum.

Uluslararası sorunlara ilişkin kimi yanlışların da, çok geçmeden günün gerçekleri karşısında açıkça ortaya çıkacakları sır değildir. İstense bile evrensel bir güvenlik sisteminin oluşturulamayacağı, ortak bir ekonomik düzene varılamayacağı, emperyalizmin yenisömürgecilik ve militarizmden arındırılamayacağı ve emperyalist-kapitalist sistem var oldukça -bu konularda emperyalizme geri adımlar atılmakla birlikte- adil ve kalıcı bir dünya barışının

sağlanamayacağını söylemek pek zor olmasa gerekir. Emperyalizme geri adımlar atmak için uygun yol ve yöntemleri bulmak, yaşama geçmek gerekli ve zorunludur; fakat emperyalizme en iyimser bir yaklaşımla bile nelerin kabul etirilebileceği konusunda gerçekçi olmak lazım.

Sosyalist kuruculuk dönemine ilişkin olarak SBKP'nin görüşleri genel hatlarıyla olumlu olmasına karşın, partiye bağlı enstitü, akademi ve diğer kurumların şu veya bu düzeyinde çalışan kişi ve kişilerin inkarcı görüşleri de diğer bir tartışma konusudur. Hiç bir koministin hoşgöremeyeceği kişiye tapma gibi, yirmili ve otuzlu yıllardaki hatalar gerekçe gösterilerek Stalin ve giderek onun dönemini kapsayan karalama kampanyasını da hoş görmek mümkün değil. Stalin'in "deli", "savaş suçlusunu", "kötülüklerin esas sorumlusu", hatta parti üyeliğinin iptal edilmesi gereken biri olarak değerlendirilmesi, söyleyenler olabilir, ama bu tutumu komünistlikle bağdaşamaz. Geçmişte troçkistlerin ve "yeni solcular"ın ağızlarında sakız gib içiğnedikleri "stalinizm", "stalin felsefesi" gibi uydurma tanımlamaların bugün SBKP içinde bile taraftar bulması ve bu mantığın başka konularda olduğu gibi, diğer ülkelerdeki şabloncular arasında da yankı bulması, marksist-leninistlerin önüne, yanlışlarıyla, eksiklikleriyle, kısa bir döneme sığdırılan büyük başarılarıyla yirmili ve otuzlu yılları ve bu dönemin SBKP'si, onun önderi Stalin'i hak ettiği yerli yerine oturtma görevni de koyuyor.

S.Birliği başta olmak üzere diğer sosyalist ülkeler ile dünya devrimci süreci güçleri arasında farklı tartışmalara yolaçan reformlar ve sonrasındaki gelişmeler, sadece emperyalist basınyayın organları tarafından değil, bazı sol güçler tarafından da çarpıtıldığı için öncelikle SBKP'nin resmi kaynaklarına dayanarak süreci özetlemek istiyorum. Çünkü Y. Krasin ve Y.Afanesyev gibi kişiler her ne kadar SBKP'ye bağlı kimi kurumlarda görev yapıyorlarsa da onların görüşlerinden hareketle SBKP'yi değerlendirmenin doğru olmadığı inancındayım. Bu tür kişilerin veya kişilerden oluşmuş grupların savundukları görüşler, altına koydukları imzanın partiyi bağladığı kadar, partinin görüşlerini yansıtmış olur. Bunların da görüşleri değelendirilmeli, ama bağlayıcılıklarını doğru koymak lazım. Sürece yaklaşımda SBKP'nin ne düşündüğünün iyi bilinmesi, sözünü ettiğim ayırımın yapılmasına, SBKP'nin görüşü ile SBKP'deki görüşlerin doğru ayrıştırılmasına bağlıdır.

I. SBKP GEÇMİŞİ NASIL DEĞERLENDİRİYOR?

S.Birliği'nde altan alta alevlenen ve partinin belli organlarında sürekli tartışılmakla birlikte çözünlenemeyen sorunların glasnostla birlikte açıkça tartışılmaya başlanması ve partinin bizzat tartışmaları teşvik etmesi, canlı bir tartışma ortamının oluşmasına yol açtı. Parti kısa aralıklarla yaptığı toplantılarda, sonuç raporlarında ve Gorbaçov'un çeşitli vesilelerle yaptığı açıklamalarda, geçmiş dönemlere ilişkin

değerlendirmeler yereldi. Sosyalizmin bütün potansiyelinin harekete geçirilmemesinin nedenleri üzerinde duruldu. Sorunların üstüne gidildikçe, tıkanıklıkların boyutları araştırıldıkça yeni yeni görüşler ileri sürüldü.

Seksenli yılların başını bunalım öncesi bir dönem olarak değerlendiren parti, eleştirilerin sivri, ucunu, özellikle Brejnev dönemine yöneltti. Demokratikleşmeye ilişkin bazı sorunların Stalin dönemine kadar uzandığı belirtildi. Parti, tartışmaların sosyalizm zemininde sürdürülmesi gerektiği uyarısında bulundu. Bu alanda partinin arayışı halen sürüyor.

Ülke ve parti sorunlarının tartışılmasına yığınlar dabüyük bir ilgi gösterdiler. Geçmişini tamamiyle inkar eden anlayışların yanında yaşamın artık dayattığı adımları bile görmezlikten gelenler; akademi, enstitü, sendika, dernek ve kooperatif üye ve çalışanları; kapitalizm hayranları düşüncelerini açık seçik dile getirdiler. Çeşitli nedenlerle yıllardır donuklaşmış tartışma ortamının canlandırılmasıyla, geçmişte varlığı bilinmeyen veya ürtbas edilen, suskun kalman sorunlar da yüksek sesle gündeme getirildi. Ulusal sorunun çözümünde diğer ülkelerde örnek gösterilen SSCB'de kuramsal düzeyde hiç bir engel bırakılmamışken pratikte yapılan hataların, salt milliyetçilik ve kışkıрма olarak değerlendirilmeyecek huzursuzluklara yol açtığını, Karabağ sorunu çerçevesinde Ermeniler ile Azeriler arasında meydana gelen tatsız olaylar ve Baltık ülkelerindeki gelişmeler açıkça gösterdi. Yıllardır ihmal edilen belki de glasnost rüzgarı olmasaydı daha uzun süre bu alandaki sorunların gizliden gizliye büyümesine yol açan politikaların dayattığı görevler, lakayt ve kolaycı tutumlar bir bir ortaya çıktı. Nerdeyse komünizme geçişi ilan edecek S.Birliği'nde gelişmelerin o düzeyde olmadığı ve öznel olarak idealize edildiği, yaşayan sosyalizmin bazı raporlardaki gibi olmadığı su yüzüne çıktı.

Mevcut durumun nedenlerini ve adlandırılmasında farklı yaklaşımlar, partide bile taban tabana zıt görüşler vardı. Sovyet Bilimler Akademisi Arşiv Enstitüsü Rektörü Y.Afanesyev, Pravda'nın 26 Temmuz 1988 tarihli sayısında yayınladığı bir makalede, SSCB'nin sosyalist olmadığını savunurken, Pravda redaksiyonu makalenin başına koyduğu notta, Afanesyev'in tanımlamasına katılmadıklarını belirterek Afanesyev'i üretim araçları üzerinde kamu mülkiyetine dayalı sosyalist ekonomi sayesinde sömürü ve işsizliğin ortadan kaldırılmış olduğunu gözardı etmekle eleştiriyordu. (5) SBKP MK'ye bağlı Toplumsal Bilimler Enstitüsü Rektörü Y.Krasin ise, geçmişe ilişkin şunları söylüyor: "Perestroika başlamadan önce SSCB'de (soyut, deney tüpünde kalan, saf ve temiz bir sosyalizm türü olarak algılanan) ideal olan ile, pek çok yönden ne bu idealle ne de sosyalist toplumun en temel görüntüsüyle bile uyuşmayan çarpıtılmış gerçeklik arasında derin bir uçurum vardı. Bu gerçeklik bürokrasiyi stalinist dönemde vahşi baskılara yolaçan insandışlığı, devlet aygıtının aşırı abartılmış rolünü ve toplumumuzun demokratik geleneklerinin düşük düzeyde ol-

masını içeriyordu. Başka bir deyişle gerçeklik idealle çatıştıyordu ve bu çelişki giderek daha fazla keskinleşti ve uzlaşmaz duruma geldi." (6) Görüldüğü gibi Krasin'in de görüşleri Afanesyev'e paraleldir.

Emperyalist basın-yayın organları ve SSCB'ye ilişkin karamsarlık yaratmak isteyen bazı sol çevreler ise Afanesyev ve Krasin'in görüşlerini SBKP'ye malederek S. Birliği'nin sosyalist olmadığını ileri sürüyorlar. Emperyalistler, sorunu sosyalizmin iflasi olarak lanse ederlerken, solun kaşarlanmış bazı kesimleri de halen,artık tarih müzesine kaldırılması gereken görüşlerini inatla savunarak kendilerine destek bulmak istiyorlar. Halbuki SBKP, benzeri beklentileri boşa çıkartan bir anlayışla geçmişe değerlendirmektedir.

A. SOSYALİST KURUCULUK DÖNEMİNE DENGELİ YAKLAŞIM

Bilindiği üzere sosyalist kuruculuk dönemi ve o dönemin önderi Stalin'e ilişkin tartışmalar hiç bir zaman durulmadı. Şimdiye kadar, Ekim Devrimi hariç hiç bir dönem hakkında bu kadar tartışılmadı, yazılıp çizilmedi. Hiç kuşkusuz bunlar nedensiz değildir. Çünkü sosyalist ekonominin inşası, dünya halklarının başına musalla tolan Hitler faşizminin yenilgiye uğratılması, genç sosyalist devletin yıkılması için içte ve dışta tezgahlanan sayısız komplolardan korunması hep bu döneme sığdırılan işler. SBKP 20. Kognresinde Stalin döneminin ilk defa kapsamlı değerlendirilip belli bazı yanlışlıkları mahküm edilmesine rağmen, hem o dönemde hem de sonraki dönemlerde hep başarılar ön plana çıkarıldı.

Sosyalizmin tartışılmayacak hiç bir sorunu yoktur anlayışıyla sürece yaklaşan SBKP, geçmişe köklü hesaplaşırken zorunlu olarak Stalin dönemini de değerlendirmeden edemezdi. Stalin dönemine ilişkin en kapsamlı değerlendirme Gorbaçov'un Büyük Ekim Devrimi 70. yıldönümünde yaptığı konuşmadır. Gorbaçova veya SBKP'nin bugünkü yöneticilerine neredeyse "antistalinci" damgasını yapıştırmaya çalışanlara, Gorbaçov'un sözü edilen konuşmasındaki değerlendirmeleri en iyi cevaptır. Konuşmasında, Lenin sonrası dönemin, Sovyet devleti tarihinde özel bir yere sahip olduğunu, sosyalizmin kurulmasının uygun biçimlerinin araştırılması ve yeni toplumun temellerinin atılmasında gerçekten başarılı olanlar açısından Stalin dönemine inanılmaz işlerin sığdırıldığını söyleyen Gorbaçov, o dönemde en merkezi sorunun sosyalizmin S.Birliği'nde kurulup kurulmayacağı olduğunu ve bu alanda tartışmaların sürdüğünü, Lenin'in önermelerini yeni bir toplum kurulmasına ilişkin tüm somut sorulara yanıt veremediğini, böylesi bir ortamda, büründüğü solcu devrimci görünüşe rağmen aslında teslimiyetçi bir konumu olan troçkizmin, Zinoviev ve Kamenev'le birlikte partinin bölünmesine bel bağladıklarını, fakat bunların parti tarafından yenilgiye uğratıldıklarını belirterek devamlı şunları dile getiriyor: "Joseph Stalin tarafından başı çekilen

yönetici çekirdek leninizmi ideolojik bir mücadelede korudu. Siyasal uzantıları parti üyelerinin ve emekçilerin çoğunluğunca kabul edilen ve sosyalist kuruluşun ilk aşamalarında strateji ve taktikleri belirleyenler bu çekirdek içindekiler oldu." Stalin'i sosyalist kuruculukta haketti bir konuma oturtan Gorbaçov, Buharin hayranlığına soyunanlara cevap olan şu sözleri ediyor: "Yirmilerin sonunda köylülüğü sosyalist yola çekmek konusunda da keskin bir mücadele yaşandı. Özünde yeni dönemde Sovyet toplumunda NEP'in ilkelerinin nasıl uygulanacağına ilişkin Politbüro'nun çoğunluğu ile Buharin grubunun farklı yaklaşımlarından kaynaklanıyordu.

"O günün iç ve uluslararası somut koşulları sosyalist inşanın hızında hatırı sayılır bir artış gerektiriyordu.

"Buharin ve yandaşları, hesaplarında ve teorik önermelerinde, sosyalizmin inşasında otuzlarda ortaya çıkan zaman faktörünün pratik önemini azımsadılar. Birçok bakımdan konuları dogmatik düşünceye dayanıyor ve somut koşulların diyalektik olmayan bir değerlendirmesini yapıyordu. Buharin, kendisi ve yandaşları, kısa zamanda hatalarını kabul ettiler." (7)

Sanayileşme politikasının uygulanmasıyla otuzların sonunda S. Birliği'nin sanayi üretimi bakımından Avrupa'da birinciliğe ve dünyada ise ikinciliğe yükseldiğini belirten Gorbaçov, sanayileşme ve kollektifleştirme politikasının zorunluluğunu şöyle ifade ediyor: "Ve tarihe sakın bir bakışla bakan, iç ve uluslararası gerçeklerin tümünü gözönüne getiren bir kimse, bu koşullarda partinin ileri sürdüğünden daha başka bir yol tutulup tutulamayacağını sorabilir. Eğer tarihe sadık ve yaşamın gerçeklerine bağlı olmak istersek verilebilecek bir tek yanıt vardır: Başka bir yol seçilemezdi." (8) SBKP'nin 27. Kongre'de onaylanan yeniden kaleme alınmış programında da Stalin döneminin olumlu değerlendirilmesi var. Stalin dönemine ilişkin olarak "yığınların çöküşüne dayanarak, sağ kanadın ve sol oportünistlerin saldırılarını püskürterek ve ideolojik, siyasal ve örgütsel birliğini güçlendirerek sosyalizmi kurarken parti, şaşmadan ve bıkmadan Lenin'in genel çizgisini izledi" şeklinde bir tespitin yer aldığı programda, ayrıca, Anayurt savaşından önce yeni bir sosyalist toplumun, esas koşullarıyla kurulduğu da belirtiliyor. (9)

Stalin dönemini genel olarak olumlamayla Gorbaçov ve SBKP, Stalin'e bakışta, Stalin'e "antileninist", hatta parti üyeliği iptal edilmeli diyenlerle farkını ortaya koyuyor. Tarımda ve sanayileşmede politik hat olarak doğru ve leninizmi ideolojik mücadelede koruyan Stalin önderliğindeki yönetici çekirdek tanımlamaları yapıldıktan sonra bu dönemde yapılan aşırılıkların, işlenen suçların, kollektivizmin askıya alınmasının vurgulanması, öze ilişkin olmadığı için döneme ilişkin temel doğrultunun önemini azaltmıyor. Gorbaçov, konuşmasında, emirler ve komutların genelleştirilmesi, köylülükteki radikal değişikliklerin görülmemesi vb. nedenlerle, "altenratifsiz" sanayileşme ve kollektifleştirme

sürecinde ağır kayıpların verildiğini vurgulayarak "ve eğer nesnel ekonomik konumlara daha anlayışla yaklaşılsaydı, köyde gerçekleşmekte olan toplumsal süreçlere daha fazla özen gösterilseydi, çoğunluğu devrimde yer almış ve onu Beyaz Ordu'ya ve dış müdahale kuvvetlerine karşı korumuş olan bu büyük emekçi köylü kitlesine karşı yaklaşım daha adil olsaydı, ve eğer köyün parabalaları olan kulaklara karşı orta köylülüğün ittifakının sağlanması için daha tutarlı bir tavır alınmış olsaydı, kollektifleştirmeyi kotarmak için yapılmış olan tüm o aşırı işlere gerek kalmazdı" diyor ve bunu Lenin'in köylülüğe ilişkin politikasından sapma ve sınıf mücadelesi yöntemlerinin mekanik uygulanması olarak değerlendiriyor; Stalin'in çelişik bir kişiliğe sahip olduğunu, kişiliğinin yüceltilmesinin kaçınılmaz olmadığını söylüyor. Eldeki verilere göre Stalin'in bazı kanunsuz eylemlerden haberdar olduğunu ve bu suçlar nedeniyle Stalin ve yakın çevresinin suçlarının büyük ve bağışlanmaz olduğunu, bu dönemde yapılan adli hatalarla ilgili bir komisyonun kurulduğunu söyleyen Gorbaçov, Hitler faşizminin yenilgiye uğratılmasında Stalin'in rolünü ise şu şekilde ifade ediyor: zaferin elde edilmesindeki etkilerden biri savaş yılları boyunca Joseph Stalin'in ortaya koyduğu muazzam siyasal irade, azim ve dayanıklılık ve halkı örgütlemekte ve denetlemekte gösterdiği beceridir." (10)

Daha savaş öncesinde sanayi ve tarımda gerçekleştirilen sosyalist örgütlenme nedeniyle, sovyet ekonomisinin, Lenin'in "savaş, her ulusun tüm iktisadi güçlerini, tüm örgütlenme gücünü sınavdan geçirir" sözünde belirttiği sınavdan başarıyla, alınmış akıyla geçtiğini (II) vurgulayan Gorbaçov, aynı övgüleri SBKP MK'nin 27 Ocak 1987 plenumuna sunduğu raporda da dile getiriyor: Devrimin yararlarını koruyabilmek için, hem de çabukça, iç kaynakları kullanarak, tüketimi kısip asgariye indirerek, bir ulusal sanayi yaratma zorunluluğunu belirten Gorbaçov, iç savaş ve ondört emperyalist devletin müdahaleleriyle tüm bir harabeye dönüşmüş, ekonomik bir abluka ve etrafında "karantina" olan, birikim ve sömürgeleri olmayan bir ülkede zorunlu olan bu yapılaşmanın yükünün, çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu halkın omuzlarına köktüğünü, inanılmaz güç koşullar altında çok kere evlerinden uzakta ve makinasız, yarı aç insanların hiç yoktan, sıfırdan, deyim yerindeyse, harikalar yarattığını söylüyor ve sanayileşme ve kollektifleştirmenin "olmazsa olmazlığı" nı şu sözlerle dile getiriyor: "Yirmiler ve otuzlardaki sanayileşme gerçekten çetin bir sınav oldu. Şimdi, açıklıkla şu soruyu cevaplayalım buna gerek var mıydı? Ülkemiz gibi muazzam bir ülke yüzyılda, sanayileşmiş ileri bir devlet olmadan yaşayabilir miydi? Sanayileştirmeyi hızlandırmadan başka seçeneğimiz bulunmadığını çok geçmeden açıkça belli eden bir neden daha vardı. 1933'un başından itibaren faşizm tehlikesi büyümeye başlamıştı. Sovyetler Birliği, Hitler'in savaş makinasının yolunu kesmeseydi bugün dünya nerede olurdu? Halkımız, yirmilerde kırklarda yarattığı güçle faşizmi bozdu-

na uğrattı. Sanayileşme olmasaydı, faşizm karşısında silahsız kalacaktık.

".....

"Veya kolektifleştirmeyi ele alalım. Kendisi bir yana, bu deyimim yanısıra, bize karşı ne masallar uyduruldu, ne spekülasyonlar ve haince eleştiriler yapıldı. Tarihimizin bu döneminin en tarafsız gözlemcisi bile, ülkemizde kolektifleştirmenin kaçınılmazlığını, gereğini ve önemini kavrayamaz görünüyor.

"... Kolektifleştirme, 1917'den beri yer alan en önemli ve büyük bir tarihi olaydır. Evet, ıstıraplı bir şekilde yer aldı, ciddi aşırılıklar oldu ve yöntemleri ve hızında hatalar yapıldı. Fakat bu olmadan, ülkemizin daha ileri gitmesi imkansızdı." (12)

Faşizme karşı kazanılan zaferin faturası Sovyet halklarına pahalya oturdu: Toprakların mahvolması, evlerin yıkılması, yüksek fırın ve maden ocaklarının tahrip olması, yaklaşık 1700 kent ve kasabanın, 70 bin köyün harabeye dönmesi, 25 milyon insanın evsiz barksız kalması, onbinlerce sanayi ve tarım işletmesinin yıkılması, ulusal zenginliklerin yaklaşık üçte birinin savaş makinesi tarafından yutulması, 20 milyona yakın Sovyet vatandaşının yaşamını yitirmesi vb. gibi Gorbaçov, S.Birliği'nin uğradığı bu yıkım ve zararlar nedeniyle sosyalizm düşmanlarının SSCB'nin gerilemesi ve böylece Batı'ya bağımlı duruma gelmesi beklentisi içinde olduklarını, ama beklentilerinin boşa çıktığını, çünkü halkın özverisiyle SSCB'nin sanayi üretiminde üç yılda, tarım üretiminde ise beş yılda savaş öncesi düzeyi yakaladığını bu başarının sosyalizm kuruculuğunun dev hedeflerinden esinlenen halkın nelere muktedir olduğunu açıkça gösterdi"ğini (13) belirtirken adeta, bazı çevrelerce SSCB'nin "karanlık yılları" olarak yansıtılmak istenen Stalin döneminin savuncululuğunu yapıyor. 27. Kongreye sunulan raporda, partinin 2 ve 3. programlarının, bir önceki programların öngördüğü hedeflerin başarımlarıyla değiştirildiklerinin belirtilmesi, yine Stalin dönemine yapılmış bir övgüdür. (14)

Görüldüğü gibi, gerek Gorbaçov'un gerekse partinin diğer resmi belgelerinde dile getirilen görüşleriyle SBKP, Stalin dönemini genel olarak aklıyor. Uygulamalardaki bazı hataların "affedilmez" olarak tanımlanması temel yönelimlerin kaçınılmazlığını gölgelemiyor. Bu noktada Halil Berktaş'ın SSCB'deki reformların "anti-Kruşçev bir tahlil, program ve kadrolaşma ile değil, esaslı surette anti-Stalin bir teori, program ve kadrolaşma ile çıkageldiğini söylemesi, bir suçlamadan öteye geçmiyor. Berktaş'ın görüşleri için dayanak olarak ettiği A.Stephanov, B. Bolonitin ve benzerlerinin görüşlerinin SBKP'nin resmi görüşleriyle çeliştiğini de belirtelim. (15)

B. ELEŞTİRİLEN SIVRI UCU STALİN SONRASI DÖNEME YÖNELİK

SSKP, tıkanma ve toplumsal çürüme belirtilerinin nedenlerini değerlendirirken zaman zaman birbiriyle çelişkili görüşleri sürmekteysede, tıkanma ve toplumsal çürüme belirtilerinin temel nedenini, otuzlu ve kırklı yıllarda gelişme faktörü olan politikaların işlevlerinin yerine getirdikten sonra uygulamada tutulmalarına bağlıyor. Bunu daha çok ekonomideki gelişim süreci için söylüyor. Toplumun demokratikleştirilmesindeki sorunların kaynaklarının Stalin dönemine kadar uzandığı da vurguluyor.

S.Birliği'nin içinde geliştiği özel tarihi durum ve aşırı koşulların yeni bir toplum kurulurken ekonomik ve teknolojik gelişme için çabuk yenmek, sıfırdan başlayarak o güne uygun bir sanayi oluşturmak görevini başa koyduğunu ve bunu da doğal olarak yönetimde sıkı bir merkezîyetçiliğe yol açtığını belirten Gorbaçov'a göre; "geliştirilen yönetim sistemi bu hedeflere ulaşmak içindi. Her iş, en ufak ayrıntısına kadar, aşırı bir biçimde merkezileştirilmişti. Görevleri ve bütçeleri kesin bir biçimde saptıyordu. Ve sistem, görevini de yerine getirdi.

"Bununla beraber, böyle bir yönetimi objektif koşullara tamamen uygulamalıyız. Yanlış hareket alanları ve subjektif kararlar vardı. Bugünkü sorunları değerlendirirken, bunları da gözönünde bulundurmalıyız. Sonuçta, 1930'larda ve 1940'larda oluşturulan yönetim sistemi zamanla ekonomik ilerlemenin istek ve koşulları ile çelişmeye başladı. Olumlu potansiyeli tükenmişti. Gittikçe bir ayak bağı oluyor ve daha sonra büyük zarar verecek fren mekanizmasının oluşmasına yol açıyordu. Hâlâ, aşırı koşullara yönelik yöntemleri kullanıyordu." (16) Fren mekanizmasının kamu kuruluşlarına bürokrasinin musallat olmasına yolaçtığını, sosyalizmin teorik kavramlarının da "toplumun bambaşka ödevler çözdüğü 30'lu ve 40'lı yıllardan bu yana değişmeden" kaldığını, özel durumun gerektirdiği sosyalist yapılanma biçim ve yöntemlerinin kutsallaştırılmaları, ideoloji haline getirilmeleri ve doğalaştırılmaları nedeniyle sosyalizm imajının yara aldığını, insan ilgisinin zengin çeşitliliğinin ihmal edildiğini, halkın kamu yaşamındaki faal rolünün değerlendirilmediğini, aşırı eşitlik eğilimlerinin doğduğunu söyleyen Gorbaçov, toplumsal mülkiyetin nerdeyse "sahipsiz", bedava, başıboş bir durum gelip çoğu kez de haksız kazanç elde etmek için kullanılmasının nedenlerinin de yukarıda vurgulanan dogmatizmden kaynaklandığını belirtiyor. (17)

SBKP'nin geçmiş dönemleri değerlendirirken ileri sürdüğü görüşler, temel yönelimlerde kopukluklar olması da, somut koşulların somut tahlilinden elde edilecek sonuçlara göre pratiğin örgütlenmesi gerekliliğinin önemli oranlarda savsaklandığını, çoğu kez sürecin gerektirdiği gelişme potansiyelinin harekete geçirilmediğini göstermektedir. SBKP'ye göre, "Merkez komitesi'nin, ülke yönetiminin, herşeyden önce subjektif nedenlerden ötürü dönüşüm gerekliliğini, toplum içinde bulunalm belirtilerinin tehlikeli bir biçimde artışı zamanında ve

tüm boyutlarıyla değerlendirememiş olması; ve "bunların aşılması için, sosyalist toplum düzeninin sahip olduğu mazzam olanaklardan daha tam yararlanılması için açık, net bir doğrultu saptayamamış olması" (18) sonucunda, "ekonomide olumsuz süreçler ivme kazanıyor ve sonuç olarak, bir bunalım öncesi durum yaratıyordu. Toplumsal, manevi ve ahlaki alanlarda pek çok alağandışı durum ortaya çıkmıştı ve çeşitli biçimlerde toplumsal yabancılaşma ve ahlaksızlığa yolaçarak sosyalist adalet ilkelerini bozup tahrip ediyor, halkın sosyalist adaletle olan inancını yavaş yavaş sarsıyor ve çeşitli biçimlerde toplumsal yabancılaşmaca ahlaksızlığa yol açıyordu. Sosyalizmin soylu ilkeleri ile hergünkü gerçeklikler arasındaki ayrılık hoşgörülmez duruma geliyordu." (19) 27. Kongre'de kabul edilen üçüncü programın yeni kaleme alınmış metninde ise seksenli yıllar şöyle değerlendirilmektedir: "SBKP, 80'li yılların başında yadsınamaz başarıların yanı sıra ülkenin gelişmesinde elverişsiz gelişmeler ve güçlüklerle karşılaştığını hesaba katmaktadır. Bunlar; büyük ölçüde ekonomik durumdaki değişikliklerin gereğince ve zamanda değerlendirilmemesi, yaşamın her alanında köklü değişiklikler yapma gereğinin kavranmaması ve alınacak önlemleri kararlı biçimde yürütmekten ileri gelmiştir. Böylece sosyalist sistemin avantaj ve olanakları kullanılmamış, ileriye gidiz aksamıştır." (20)

Ekonomideki tikanıklık ve toplumsal çürüme belirtilerine ilişkin olarak Gorbaçov, şu görüşleri ileri sürüyor: "... Tam istihdam ve temel sosyal garantileri toplumumuz sağlamış iken, aynı zamanda, gittikçe artan mesken, nitelikli ve çok kere nicelikli gıda maddeleri ihtiyacını karşılamakta, ve doğal olarak toplumun gelişmesinden doğan öbür problemlerin üstesinden gelmekte başarısızlığa uğradık.

".....
"... Bozulmakta olan mekanizma, ortaya çıkan sorunları yapıcı bir biçimde incelemeye ve yeni fikirleri uygulamaya karşı, gittikçe artan bir direniş gösterdi. Gerçek veya hayali başarı propagandası ağırlık kazanıyor, dalkavukluk ve usaklık cesaretlendiriliyor, çalışan, sade vatandaşın gereksinimleri ve fikirleri gözardı ediliyordu. Sosyal bilimlerde skostik teorileşme teşvik ediliyor ve geliştiriliyordu. Sosyal bilimlerden yapıcı düşünce uzaklaştırılmış, bunun yerine gerekiz ve uydurma değerlendirmeler ve hükümler, tartışılmaz gerçekler olarak ortaya konuyordu. Düşüncenin ve yapıcı girişimin gelişmesi için gerekli olan bilimsel, teorikve diğer tartışmalar kuşa çevrilmişti. Aynı olumsuz eğilimler kültürü, sanatı ve basını da etkiliyordu. Eğitimde ve tıpta da şekilcilik, kalitesizlik ve methiyecilik su yüzüne çıkıyordu." (21)

Geçmiş bu denli sert bir eleştiriye tabi tutan SBKP, altmışlı ve yetmişli yıllara ilişkin olarak "kara tablo" tüccarlığına soyunanların hiç de hoşuna gitmeyen başarılarından da övgüyle bahsediyor. 27. Kongre'ye sunulan raporda, 9 ve 10. beş yıllık planlar ile bu dönemde öngürülmüş sosyal program hedeflerinin

tümüyle gerçekleştirilemediği vurgulanırken kazanılan başarılar da övgüyle sıralanıyor. Rapordaki verilere göre; SBKP Üçüncü Programı'nın kabul edildiği Ekim 1961 tarihinden sonraki yirmibeş yılda, ulusal ekonominin üretimdeki sabit fonları yedi kat artırıldı, binlerce yeni işletme kuruldu, yeni yeni üretim dalları yaratıldı; ulusal gelir yaklaşık dört katına çıkarıldı; sanayi üretimi 5. tarım üretimi 1.7 katına çıktı; yetmişli yıllardan başlanarak, yaratılan bilimsel, teknik ve ekonomik potansiyelle ABD'nin ekonomik düzeyine önemli ölçüde yaklaşıldı; hatta bazı üretim alanlarında geçildi; kişi başına düşen reel gelirler 2.6 kat, sosyal tüketim fonları 5 kattan fazla artış gösterdi. 54 milyon konut inşa edildi; orta öğretime geçiş tamamlandı ve yüksek öğrenim diplomasına sahip olanların sayısı 4 kat arttı. (22) Sovyet halklarının Hitler faşizmine karşı kazandığı zaferin 40. yıldönümü nedeniyle düzenlenen bir kutlama toplantısında da savaş öncesine göre kaydedilen başarılardan övgüyle söz ediliyor. Savaşta uğranılan kayıplara rağmen 1985 verilerine göre; ulusal gelirin savaş öncesi düzeye nazaran 16 kat, sanayi üretiminin 24 kat- ki bu gelişmiş kapitalist ülkelerinkinden iki kat daha hızlı gelişme demektir- artması; SSCB'nin diğer tüm ülkelerden daha fazla dökme demir, çelik, petrol, gaz, çimento, organik gübre, takım tezgahları, traktör, biçerdöver ve daha bir çok ürünü üretmesi; atom, uzay havacılığı, elektronik, mikrobiyoloji alanındaki başarılar, elektrifikasyondaki ilerlemeler, kadro, halkın refahı, konut, çeşitli hizmet sektörleri, eğitimdeki düzey yüksekliği toplumsal sorunların temel yönleriyle çözümlenmesi vb. daha bir çok başarıdır ki, yukarıdaki en sert eleştirilere rağmen Gorbaçov ve SBKP'ye "Zafer'den 40 yıl sonra, Sovyetler Birliği, komünist geleceğe doğru güvenle ilerleyen, güçlü ve müreffeh bir devlettir" (23) deme olanağını veriyor.

SBKP MK'nin II Haziran 1985 tarihinde düzenlediği bilimsel ve teknik ilerlemenin hızlandırılması sorunları konulu konferansa sunulan raporda da, Sovyet ekonomisinin belirgin özelliğinin her zaman büyük bir dinamizme sahip olması olduğu belirtiyor, 1950-85 arasında ulusal gelirin on kat arttığı, kişi başına gerçek gelirlerin beş kat arttığı, halkın maddi refahının yükselmesi, kent ve köylerin çehresinin değişmesinin "1970'lerden bu yana iktisadi gelişmede bazı güçleklerin kendini hissettir" mesine rağmen, "sosyalizmin ve onun planlı ekonomisinin muazzam üstünlüklerini açık biçimde" ortaya koyduğu vurgulanıyor. (24)

"Geçmiş dönem üzerinde eleştirel gözle yapılan analiz, dış politikamızın dogmatik ve öznel verilerden çıkarak saptandığını gösterdi. Dış politikanın dünyamızdaki köklü değişikliklerin gerisinde kalmasına izin verildi. Sürtüşmelerin azaltılması, halkların daha iyi anlaşabilmesi için varolan olanaklar tam anlamıyla kullanılmadı. Geçtiğimiz dönemlerde askersel-stratejik güçler dengesi için mücadele ülkemizin güvenliğinin politik yoldan sağlanması olanakları her zaman son noktasına kadar kullanılmadı" (25) tespitinde bulunan

SBKP, üçüncü programın 1961'de kabulünden bu yana kaydedilen gelişmelerle de uluslararası alanda askeri ve stratejik dengeyi sağlanmasının güvenceye alındığını, böylece emperyalizmin saldırgan planları ile nükleer savaşı başlatabilme olanaklarının sınırlandığını, SSCB ve dünya sosyalizminin konularının uluslararası alanda son derece sağlamlaştığını belirterek dış politika alanında da genel olarak, daha iyi işler yapılabilir görüşünü savunuyor. (26)

Tüm bunlar, en sert eleştirilere rağmen SBKP'nin Stalin sonrası dönemi de temel yönelim olarak onaylandığını gösteriyor. Şu veya bu değerlendirme sert veya yumuşak görülebilir, ama başka bir amaç ve beklenti yoksa SBKP'nin geçmiş dönemleri de komünizme geçiş sürecinin birer parçası olarak değerlendirildiğini görmemek büyük bir yanlılıktır.

II. GÜÇLÜKLERİN AŞILMASI İÇİN SBKP NELERİ ÖNERİYOR?

Gorbaçov'un genel sekreterliğe getirilmesinden sonra, tıkanıklıkların giderilmesi ve güçlüklerin aşılması için öteden beri SBKP'de var olan arayışların sürdürülmesi, yenilerinin savunulmaya başlanması çabalarının hızlandırılması SBKP ve dışındaki Sovyet yurttaşları arasında da değişik tartışmalara yolaçtı. Gorbaçov önderliğindeki SBKP'nin birikmiş sorunlara yaklaşımdaki yöntem farklılığı bir tarafa bırakılırsa, reformlara gerekçe olan sorunların daha önce de tartışıldıkları, hatta çok karara gerekçe oldukları; SBKP'nin Lenin'den Gorbaçov'a kadar tüm sürece sahip çıkıp temel doğrultuları onayladığı; ikinci ve üçüncü programların önceki program hedeflerin gerçekleşmesiyle, 27. Kongre'de kabul edilen üçüncü programın yeniden kaleme alınmış biçiminin, 1961'de kabul edilen, fakat tamamıyla yerine getirilemeyen ve ancak uzun bir süreçte yaşama geçirilebilecek stratejiyi benimsediği aşırılıklara ve zaman zaman leninci normların çiğnenmesine karşın sosyalist toplumun gelişiminde seyrin hep ileriye doğru olduğu; kimi yönleri tartışılan ve aşırılıklardan kaçınma adıyla yeni yanlışlara yolaçabilecek politikaların en olumsuz uygulamalarının bile sosyalizmden geriye dönüşü sağlayamayacağı; perestroika, glasnost ve demokratikleşme adı altında savunulan reformların da, esas olarak komünist geleceğe yürümeyi güvence altına alma gibi, şimdiye kadar hep şiar edinilmiş soylu amaçla yaşama geçirilmek istedikleri; reformların olası sonuçları konusunda veya nitelikleri konusunda ne kadar farklı düşünülürse düşünülürse, marksist-leninistlerce görülüp açıkça kabul edilme-leri gereken gerekçelerdir.

Bugün SBKP tarafından savunulan politika ve görüşlerin, bazı yönleriyle ciddi tartışmalara konu edilmesi gerektiği, kolaycı tutumlarla reformlara yaklaşmanın doğru bir tutum olmadığı, bazı reform ve "yeni düşünceleri" in dünyasosyalizmine yarar getirmeyeceği gibi, daha çok, yeni bir sağ dalga ve on tep-

ki temelinde gelişebilecek "sol"culuklara yolaçabileceği görüşlerini taşımama rağmen SBKP'nin niyeti ve Sovyet sosyalizminin geleceği konusunda en ufak bir kuşku duymuyorum. "En son şansımızdır, yoksa sosyalizm ölecek" türünden kimi açıklamaların Sovyet gerçeğiyle bağdaşmadığını, sosyalizmin dinamiklerinin sürekli yeni "şans"lara gebe olduğunu, örneğin toprakların köylüye uzun sürelerle kiraya verilmesi, yabancı sermaye ile ortaklıklar ve serbes bölge girişimlerinin hiç de "son şanslar" olmadıkları, aksine, geçici hareketlilik sağlasalar da, elli yıl sonra eski politikalara döneminin bir şanssızlık olduğunu, en uç bir varsayım -ki varsayım bile inanamama rağmen- Gorbaçov ve PB istese bile, kapitalizmi, SSCB'de geri getirmeye güçlerinin yetmeyeceğine inandığım için kimi detaylara ilişkin sonuçlar ne olursa olsun, tartışmalar ne kadar farklı olursa olsun marksist-leninistlerin akla kararı tercih etmek zorunda olmadıklarını düşünüyorum ve bu anlayışla reformlara yaklaşılması gerektiğine inanıyorum.

Değişiklik bilincinin bir defadan fazla kendini göstermiş olduğunu, fakat değişimlerin sonuna kadar gidemediğini, bütün hakim unsurları ile "geçmiş mirası"nın ağırlığı altında tutarlı olmadığını söyleyen Gorbaçov, SSCB'nin sosyal sistemini değiştirmesini ve değişik bir sosyal düzene özgü yöntemlere ve biçimlere dönüşmesini önerenleri garip karşıladıklarını, "Sovyetler Birliği"ni kapitalizme döndürmek isteyen biri bulursa bile, bunun mümkün olamayacağını" anlayamadıklarını, yetmişli ve seksenli yılların güçlükleri ve sorunlarının, bir politik sistem olarak sosyalizm için bir çeşit buhran anlamına geldiğini, bunların daha çok sosyalizm prensiplerinin uygulanmasında yeteri kadar tutarlılık olmamasının, bu prensiplerden uzaklaşmanın ve onları saptırmanın, sosyalist gelişimin başarılarındaki belli tarihsel koşullardan doğan yönetim biçimi ve yöntemlerine devamlı olarak saplanıp kalınmış olmasının sonucu olduğunu belirtirken, reformların da temel yöneliminin sosyalist toplumun tüm potansiyelinin harekete geçirilmesi olduğunu ortaya koymuş oluyor. (27)

SBKP'nin geçmiş hedeflerle bağlantılı olarak günümüze ilişkin reform çabalarına kaynaklık eden anlayışı, 27. Kongre'de kabul edilen programda şu cümlelerde ifade ediliyor: "Üçüncü Program'ın kabulünden bu yana geçen süre, bu programın teorik ve politik önerilerinin esas noktalarda ne kadar doğru olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda biriken bilgi ve deney, ülkede ve dış dünyada meydana gelen değişiklikleri Sovyet toplumunun geleceğini, en son amaç komünizme ulaşmanın yollarını çizen ve yeni tarihsel koşulların uluslararası politikasını daha iyi belirleme ve somut olarak çizme yolunu açtı." (28)

Genelde SSCB'deki reformlar denilirken, akla hemen perestroika, glasnost ve demokratikleşme sözcükleri gelse de glasnost ve demokratikleşmenin, perestroikanın birer türevi oldukları söylenebilir. SBKP- perestroikayı, yaşamın tüm alanlarındaki dönüşümlerin toplamı olarak adlandırıyor. Fakat SBKP, perestroikayı donmuş ve mutlak o doğruların proc-

riği dahil biçim ve yöntemlerinin doğruların programı olarak değil, içeriği dahil biçim ve yöntemlerinin süreçle geliştirilip düzeltilebileceği bir "devrim" olarak değerlendiriyor. "Çağdaş sosyalist toplum konusunda çıkarılan temel sonuçlar, ülkemizin gelişmiş sosyalizm aşamasına girmiş olduğunun doğrulamaktadır" diyen Gorbaçov, gelişmiş sosyalizm tezinin, SSCB'de komünizmin kurulması görevlerinin başarıya ulaştırılması görev ve yolları konusundaki basit fikirlere bir tepki olarak yaygınlaştığını; fakat sonraları, gelişmiş sosyalizmin yorumlanmasında yavaş yavaş ağız değiştirildiğini; gelişmiş sosyalizmin çoğu zaman, başarıların saptanmasına indirgendliğini; ekonomiyi yoğunlaştırma, eğemin üretkenliğini artırma, halkın beslemesini iyileştirme, olumsuz olguları aşmaya bağlı çok sayıda acil soruna gereken dikkati gösterme konularında görevlerin yeterince yerine getirilmemesinin ister istemez, evşeklği şu ya da bu şekilde haklı göstermeye yardımcı olduğunu belirtiyor. (29) Bu ve benzeri nedenlerle SBKP, sosyo ekonomik alandaki hedefi, "yüksek düzeyde bir örgütlülüğe ve verimliliğe, kapsamlı bir şekilde geliştirilmiş üretici güçlere, olgunlaşmış sosyalist üretim ilişkilerine ve düzgün işleyen bir ekonomik mekanizmaya sahip bir ekonomi" yaratma olarak belirlemiş (30) ve perestroika çerçevesinde ekonomik toplumsal, siyasal, kültürel ve sanatsal alanlardaki önlemlerle sovyet toplumunun" nitelikçe yeni bir aşamaya yükseltmesi"ni (31) savunuyor.

A. EKONOMİK, SOSYAL VE SİYASAL ALANLARDA YENİDEN YAPILANMA ARAYIŞI

SBKP, Nisan 1985 plenumunda, sosyoekonomik gelişmeyi hızlandırma kararı alırken, başlıca hareket noktası, Lenin'in sosyalizmin dünya üstündeki başlıca etkisinin iktisadi politikasıyla, sosyo ekonomik başarılarıyla göstereceği yolundaki düşüncesi idi. Hiç kuşkusuz, sosyalizm, kapitalizme alternatif bir "kalkınma modeli"ne indirgenemez, ama ekonomideki gelişmesiyle pratikte kapitalizme üstünlüğünü kanıtlayamayan bir sosyalizm uygulamasının da dünya halklarına çekici gelmeyeceği açıktır. Zira, SBKP dahil, kendi ülkelerinde toplumun öncüsü olan komünist partilerin, başarı ve başarısızlıklarını değerlendirirken almalarını gereken kıyas, olması gerekene göre değil de, varolana göre "iyi" olmak olursa, günümüzde tartışılan hatalar daha çok tekrarlanabilir. Sosyal ve siyasal alanlarda da aynı yaklaşım, gerekli ve zorunludur.

SBKP, 1986-2000 yılları arası dönem için ekonomide önüne koyduğu, ulusal geliri hemen hemen iki katına artırma, üretim potansiyelini niteliksel açıdan dönüştürüp iki katına çıkarma, emeğin üretkenliğini 2.3-2.5 kat kadar artırma, her rublelik ulusal gelir başına enerji tüketimini 1.4 kat ve metal kütekimini de 2 kat azaltma hedefleriyle; üretimin yoğunlaştırılması, kalitenin ve verimliliğin iyileştirilemsi gibi amaçlara varmak için; yapısal politika ve yatırım politikasının değiştirilmesi ve

yaygın büyümeden yoğun büyümeye geçilmesi, bilimsel çalışmalardan üretimin azami verimliliği için yararlanılması, işletmelerin verimliliğinin artırılması, ekonominin büyüme rezervlerinin verimli kullanılması ve dış ekonomik faaliyetlerin düzene sokulması gibi temel başlıklar altında köklü dönüşümlerin gerekliliğini savunuyor. Önemli tartışmalara yol açan, kişisel iş faaliyetlerinin teşvik edilmesi, kira karşılığı veya sözleşmeli olarak işletmelerin taşarönlere verilmesi, yabancı firmalarla ortaklıklar, sosyal ihtiyaçların karşılanmasına ayrılmış kaynakların yöresel verimliliğe bağlanması yönündeki çabalar da bu anlayış çerçevesinde gündeme getiriliyor. (32)

İnsan ve onun gelişimi için daha yoğun çabalar, yeniden yapılanmanın diğer bir yüzüdür. Sosyal alana ilişkin politikalarda, "emekçilerin hayatı çıkarlarıyla ilgili ekonomik etkinliğin sonuçlarının somutlaştığı sosyalizmin en yüce amaçlarının maddeleştiği alan budur. Sosyalist sistemin insancıl doğasının, kapitalizmle nitel farklılığının en açık ve en somut bir şekilde ortaya çıktığı alan bu alandır"(33) anlayışını temel alan SBKP, bu alanda, halkın refahının niteliksel açıdan yeni bir düzeye çıkarılması; konut sorununun çözülmesi, eğitim ve kültürel gelişime daha fazla zaman ve olanığın sağlanması; halk sağlığının bakımı ve korunması; doğanın korunması ve kaynaklarının dengeli ve akıllıca işletilmesi; üretim sürecinde sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi; aile ve ilişkilerinin güçlendirilmesi; yaşlıların, eski savaşçıların, emeklilerin ve emek kidemlilerinin korunup kollanması; ulusal ilişkilerin dargörüşlülük, asalaklık ve milliyetçilik eğilimlerine karşı korunması gibi temel politikalarda ifadesini bulan dönüşümlerin zaman geçirilmeksizin yaşama geçirilmesi gerektiğini belirtiyor. (34)

Devlet ve parti yapısının daha da demokratikleştirilmesi alanında da köklü dönüşümler öngörülüyor. Bu konu, 19. Ulusal Konferans gündemindeki iki temel sorundan birini oluşturdu. 19. Ulusal Konferans tezlerinin daha başında "tartışmalar sosyalizm tabanında ve sosyalizme yararlı bir biçimde sürdürülmelidir. Tartışmalar yeni, ek politik sürtüşmeler yaratmamalı, sosyal güçlerin parçalanmasına neden olmamalıdır. Bunun tersi bir durum, tüm toplumun önünde duran acil ve yakıcı görevlerin yerine getirilmesini karmaşıktırıcıdır". (35) uyarısında bulunan SBKP, emekçileri sözde değil eylemde ülke yönetimine çekmek; sosyalizmle bağdaşmayan, görevini kötüye kullanma, bürokratism, biçimcilik, eleştirilerin bastırılması gibi hastalıkların önüne geçmek; seçimli organların rolünü yeniden güçlendirmek; parti ve devlet görevlerini sağlıklı ayırıştırmak; sosyalist yasallığa her koşulda bağlı kalmak için siyasal alandaki reformları; politik sistemde reform yapılması, kişisel hak ve özgürlüklerin yeterli güvenceye kavuşturulması, iktidar yapısının mükemmelleştirilmesi, devlet yönetiminin demokratikleştirilmesi, sosyalist hukuk devletinin

oluşturulması toplumsal örgütlerin rolünün artırılması, parti içi yaşamın demokratikleştirilmesi ve partinin toplum öncülüğü rolünün, sovyetlerin işlevi zedelenmeden yerine getirilmesi temel konularında yoğunlaşmış durumda. (36) Özellikle devlet parti organlarının seçiminde getirilen yöntemler, yığınların yöneticileri denetlemelerinde önemli adımlar olarak değerlendiriliyor.

B. DIŞTA DAHA İNİSİYATİFLİ BİR POLİTİKA ÇABASI

S.Birliği'nde yaşamın tüm alanlarında yenilenmeye girişen SBKP, dış politika ve uluslararası ilişkiler alanında da bütün dünyada yankı yaratan değişikliklere başvuruyor, öneriler yapıyor. Özellikle son bir kaç yıldır dış politika gündemlerinin ağırlıklı bölümünü SSCB kaynaklı görüş ve öneriler belirledi. Geçmiş konumundan geri de olsa, nükleer silahların indirilmesi konusundaki önerileriyle ABD ve NATO'yu köşeye sıkıştıran SSCB kimin nükleer silahsızlanma çabalarında samimi olduğunu geniş yığınlar nezdinde belirgin boyutlarıyla ortaya çıkarmayı başaramadı. Nükleer denemelerin durdurulması, kimyasal silahların imha edilmesi, kimi sosyalist ülkelerde dayanışma amacıyla bulunan askeri güçlerde önemli oranlarda indirimle gidilirken genel olarak asker sayısında azaltmaya gidilmesi konularında SSCB'nin hiç bir anlaşmayı beklemeden tek taraflı adımlar atması, bütün dünya halklarınca sempatiyle karşılandı. SSCB'nin bu atağı durmuş değil ve her gün yeni yeni görüş ve önerilerle boyutlanıyor.

SBKP ve SSCB, barış içinde birarada yaşama, militarizm, yeni sömürgecilik, uluslararası ilişkilerin ideolojik unsurlardan arındırılması, evrensel güvenlik sistemi, karşılıklı bağımlılık, ortak bir endüstriyel gelişme yolu, yeni ekonomik düzen, barış mücadelesinin genel ve özgül perspektifleri, toplumsal ilerlemenin sorunları ve benzeri birçok konuda da özellikle marksist-leninistler tarafından büyük bir titizlikle değerlendirilip gerçek niteliklerinin ortaya konulmaları gereken ciddi görüş ve öneriler yapmaktadır.

Geçmişte dış politikanın dogmatik ve öznel verilerden çıkılarak saptandığını, dış politikanın dünyadaki köklü değişikliklerin gerisinde kalmasına izin verildiğini, sürtüşmelerin azaltılması, halkların daha iyi anlaşabilmesi için varolan olanakların tam anlamıyla kullanılmadığını belirten SBKP, "çağdaş dünyanın gelişmesinde ortaya çıkan değişiklikler o kadar derin ve önemlidir ki, bu değişiklikler, bütün etmenlerin yeniden değerlendirilmesini ve kapsamlı olarak çözümlenmesini gerektirmektedir. Karşılıklı nükleer cepheleşme durumu yeni yaklaşımları, yöntemleri ve değişik sosyal sistemler, devletler ve bölgeler arasında yeni ilişkiler bulmaya zorluyor.

"Emperyalizmin başlatmış olduğu silahlanma yarışı, 20.

yüzyılın bu son döneminde, dünya politikasını şöyle bir sorunla karşı karşıya bırakmaktadır: İnsanlık nükleer tehlikeden kurtulabilecek mi, yoksa, nükleer çatışma ihtimalini yükselten cepheleşme politikası mı üstün gelecektir? Sermaye dünyası, hegemonya ideolojisinden ve politikasından vazgeçmiş değildir; yöneticileri, sosyal ölçme umudunu, henüz yitirmemiştir; hâlâ kuvvete dayalı üstünlük güçleri ile oyalanmaktadır. Bugün olup bitenlerin gerçekçi bir yolla değerlendirilmeleri, egemen sınıfın düşüncesinde, ön yargı ve boş inançları arasında, kendisine güçlülük bir yol açabilmektedir. Fakat, bu tarihsel dönemin karmaşıklığı ve yoğunluğu, nükleer silahları yasaklama ve öteki kitlesel kırım araçları gibi bunları da bütünüyle ortadan kaldırma, uluslararası ilişkileri esenliğe kavuşturma gerekliliğini daha da ivedi kılmaktadır"(37) diyerek dış politikadaki genel yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Geçmişe göre, SBKP'de bazı yönleriyle değişikliğe uğrayan konuların başında barış içinde birarada yaşama ve dünya barışına ilişkin perspektifler gelmektedir. Bilindiği gibi SBKP ve dolayısıyla SSCB, barış içinde birarada yaşama politikasını Büyük Ekim Devrimi'nin Barış Bildirgesi'nden bu yana savunmaktadır. Ancak, nükleer silahsızlanmanın tüm güncelliğine rağmen SBKP, barış mücadelesini sınıf kavgasının bir parçası olarak değerlendirmiştir. SBKP, günümüzde bu değlendirmeyi değiştirerek barış mücadelesinin artık sınıf kavgasının bir parçası olarak değerlendirilemeyeceğini savunduğu için uluslararası ilişkilere yaklaşımı da bu görüş değişikliği ile paralel olmaktadır. Kademe kademe öğrenerek, barış ve savaş sorunları, iki sistem arasındaki ilişkiler ve askıda olan diğer uluslararası sorunlara ilişkin yerleşmiş görüşlerin gözden geçirilerek yeni düşünceye varıldığını; buna göre farklı sosyal sistemlere sahip devletlerin barış içinde birlikte yaşamalarının tarifini "belirli bir sınıf mücadelesi biçimi" olarak sürdürmenin artık mümkün olmadığını; 27. Kongre'de devrim ve savaş temalarını birbirlerinden ayırdıklarını çünkü nükleer savaşın tüm insanlığı yokedeceğini; SSCB ya da ABD'nin kendisini "daha az güvenli içinde olduğunu" düşünmesinin diğer tarafın yararına olmadığını; onun için hasımların ortak olup "evrensel bir güvenliğin yolunu bulmak için" birlikte çaba sarfetmeleri gerektiğini belirten Gorbaçov, dış politikanın 27. Kongre'de kabul edilen "çelişkili fakat birbirine bağlı ve bağımlı ve aslında bütünleşmiş dünya görüşü" üzerinde temellendiğini söylüyor; bütün insanlığın çıkarları uğruna, dünyadaki yaşam uğruna, sosyal sistem, ideolojik ve dini görüş, yaşam tarzı gibi farklılıklarından atılmanın doğru olacağını, ortaya attığı iki soruyu dolaylı bir biçimde savunuyor.(38)

Nükleer tehlike ve diğer uluslararası sorunlara ilişkin görüşlerinin, sınıf tahlilinden vazgeçmek olmadığını, uluslararası alanda hareket halindeki güçlerin sınıf farklılıklarını inkâr etmenin veya uluslararası sorunlarda ve insanlığa ilgilen-

diren diğer konulara yaklaşımda, sınıf çekişmelerini gözardı etmenin yanlış olduğunu belirten Gorbaçov, "bir kapitalist dünya, bir sosyalist dünya ve bir de muazzam, gelişen ülkeler dünyası"nın var olduğunu, Batı ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki mevcut ilişkileri onaylamamakla birlikte, rahatsız edilmelerini de önermediklerini, bu tür ilişkilerin, klasik sömürgecilğe göre yalnız sömürme yöntemleri değişik olan yeni sömürgecilikten arındırılmaları gerektiğine inandıklarını söylerken, dünya komünist hareketinde de tartışılan konulardan biri olan, emperyalizm yeni sömürgeciliksiz olabilir mi, sorusuna da "olabilir" cevabını vermiş oluyor. (39)

Emperyalizmin doğasına özgü olan askersel tehlikenin gözden kaçırılmadığı, S. Birliği'nin savunmasını buna göre düzenlemiş olduğu, 19. Ulusal Konferans tezlerinde belirtilirken öte yandan da "güvenli bir dünyanın kapitalist ülkelerle birlikte kurulmak zorunda olduğu" (40) görüşü savunuluyor.

Daha önceden söyleneğelen "sosyalist Çin" tanımlanmasında sürdürülen ve Çin ile olan pürüzleri bir bir ortadan kaldırıp ilişkileri geliştirmeye çalışan SBKP, dünya komünist hareketinde "genel olarak, istisnasız bütün sorunlar üzerinde görüş birliği"nin olmadığını, birliğin tekdüzelikle partilerin içişlerine karışmakla, gerçeği tekeline almatla veya hiyararşi ile bir ilgisinin olmadığını belirtiyor. Afganistan'a kısıtlı bir askeri kuvvet göndermenin ancak onbir defa yinelenen başvurulardan sonra gerçekleştiğini, Afgan yönetiminin bugün izlediği "ulusal bir barış" politikasını desteklediklerini söyleyen Gorbaçov, tarihi gelişmenin sosyalist ülkelere, "hızlanmak, en ileri bilimsel ve teknolojik durumlara ulaşmak ve sosyalist yaşam tarzının çekiciliğini inandırıcı bir biçimde göstermek" görevini verdiğini belirtiyor. (41)

Gorbaçov'a göre, günümüz dünyasının "belirgin özelliği, sömürgeci ve yarı-sömürgeci bağımlılıktan kurtularak bağımsız gelişme yoluna giren devletlerin uluslararası yaşamda büyüyen rolüdür. Dünyadaki gelişmeler, önemli ölçüde bu ülkelerin nasıl bir gelişme göstereceğini, dahi ileri devletlerin bu ülkelerle ilişkilerini nasıl kuracağına bağlıdır", "halklar için en büyük tehlike kaynağı, dünya barışı üstündeki en büyük tehdit, kapitalizmin saldırgan güçlerinin, tüm devletlere egemenlik ve bağımsızlık, kendi gelişme yollarını özgürce belirleme hakkını da facto (fiilen) tanımayı reddetmeleridir"; günümüzün büyük sorunu ise, "dünyayı sarsan silahlanma yarışına son verilmesi, silah stoklarının azaltılmasına geçiştir." (42)

Gorbaçov'un 7 Aralık 1988 günü Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada dile getirilenlerle SBKP'nın dış politika ve uluslararası ilişkiler konusundaki yönelimleri bazı konularda daha da berraklaştı. Yine tüm dünyada büyük bir yankı uyandıran konuşmasında Gorbaçov'un dünya ekonomisinin tek bir organizma haline geldiğini, ilkesel bakımdan yeni bir endüstriyel gelişme türünün aranması gerektiğini, yeni bir dünya kurmak için birlikte yollar aranması ve

benzeri görüşleri savunması, komünist ve devrimciler tarafından da farklı tepkilerle karşılandı. (43)

III. REFORM ARAYIŞINA KAYNAKLIK EDEN SBKP'NİN DİNAMİZMİDİR

Burjuva ideologları geçmişten bugüne marksizm-leninizmin yaratıcılığını kitlelerden gizlenmek için, başarıları kişilere, başarısızlıkları da genel olarak sosyalizme maletmeye çalıştılar. Hele bu ülke SSCB olunca "hassasiyetleri"ni kat kat artırdılar; sayısız uydurma, abartma ve çarpıtmaya başvurdular. S. Birliği'ndeki son gelişmelere karşı da aynı tutum, hem de daha da sinsileştirilerek sürdürüldü ve halen sürdürülmektedir. Reagan'ından Mitterand'ına, NATO'sundan AET'sine kadar emperyalist çevrelerin "Gorbaçov'un başarısı için elimizden geleni yapalım" sözleri kimseyi yanıltmasın. Bu açıklamaların, SBKP, SSCB ve dünya devrimci süreci güçlerinde varolan, reformlara ilişkin bazı farklı yaklaşımların derinleştirilmesi, sosyalist ülkelerde varolan bir avuç kapitalizm hayranının cesaretlendirilmesi ve benzeri amaçlarla yapıldıkları unutulursa bazı sol çevrelerin yaptıkları gibi, emperyalistlerin açıklamaları örnek gösterilerek reformlar "mahkum" edilmeye çalışılır. Reformları Gorbaçov şahsında somutlaştıranlar, "kıymati"de Gorbaçov'un devrilmesine bağlayarak SBKP'nin nice Gorbaçov'ları çıkararak ve de çıkarabilecek olan dinamizmini görmezlikten geliyorlar. Emperyalistlerin amacı bellidir, ama solculuk adına aynı telden çalmanın mantıkla bağdaşır yanı yoktur.

Şunu öncelikle belirtmek gerekir ki, sanayi ve tarımda, bilim ve teknolojide, kültür ve sanatta, eğitimde ilerlemenin sorunları, teşhis ve tedavide kimi ciddi yanlış ve eksikliklere rağmen, sürekli olarak SBKP'nin gündeminde olmuştur. Bunu Gorbaçov da belirtiyor. SSCB'nin adeta bir buhranın eşiğine geldiği yönündeki tespitler, Gorbaçov'den çok önceleri yapılmıştır. Gorbaçov, yıllar boyunca bir çok yaşamsal sorunun çözümlendiğini, fakat bazı kararların kısmen ya da tamamen uygulanmadığını ya da uygulanacak kapsamda olmadıklarını, partinin ve devlet kurumlarının bazı engellemelere rağmen genelde ileri adımlar attıklarını, fakat bunların yine de yeterli olmadıklarını belirttikten sonra, herşeyi Gorbaçov'la başlatanlara şu sözleriyle cevap veriyor: "Tarafsız ve dürüst bir yaklaşım bizi, tek bir mantıklı sonuca yöneltti: Ülke bir buhranın eşiğindeydi. Bu sonuç, Nisan 1985'te Merkez Komitesi toplantısında açıklandı yeni değişim stratejisi saptanıp prensipleri formüle edildi.

"Burada şunu belirtmek isterim ki, bu tahlil Nisan toplantısından çok önce başlamıştır ve onun için varılan sonuçlar iyi düşünülmüştür. Yeni strateji, hemen kafadan atma olmayıp, dengeli bir düşüncenin ürünüdür. Beni Genel Sekreterliğe seçen Mart 1985 Merkez Komitesi toplantısından bir ay sonra, her

SSCB'nin gelişmiş sosyalizmin başında bulunduğu hem Andropov hem de Çernenko tarafından dile getiriliyordu.

Tüm bunlar Gorbaçov ve SBKP'nin büyük yankı uyandıran reformlarının gökten zembille inmediklerinin birer açık göstergeleridir. Bunun yanında, bazılarının savundukları gibi, son gelişmeler, sanki önceden planmış bir takvime bağlı olarak Gorbaçov dönemine denk düşmüşler, anlayışına da dikkat etmek gerekir. Bugün kararları yaşama geçirmedi Gorbaçov'un gösterdiği kararlılığı, bir Brejnev'in de göstermesi gerekiyordu. Ve Gorbaçov ve lideri bulunduğu SBKP, bu yönüyle bir yeniliğin öncülüğünü yapıyor. SBKP, günümüzde, geçmişe göre esas olarak sorunların tespitinde değil, giderilme çabasında "farklılığı"nı ortaya koyuyor. Bu önerilen reformların niteliğinden öte bir

farklılıktır ve kaynağı, sosyalist toplumun ve onun öncüsü SBKP'nin geleneksel dinamizmidir. Yoksa sorunlara salt plan hedefleri bazında yaklaşırsa, "tukaka"ların sonu gelmez. Çünkü planlananla yaşama geçirmenin paralellığının öyle sanıldığı gibi kolay olmadığını SSCB'ye ilişkin son birkaç yılın verileri de göstermektedir. (52) Sorunların çözümünde asıl belirleyici olan, daha gerçekçi karar ve yaklaşımlar, sosyalist yaratıcılık temelinde pratikte daha çok kararlılıktır.

Gelecek Sayıda

SBKP'nin Bazı Yaklaşımlarının Eleştirisi

NOTLAR

- 1 — Marks/Engles, Düşünceler Aforizmalar, Yeni Dünya Y., 1975, s.115-117
- 2 — Lenin, Düşünceler Aforizmalar, Y.Dünya Y., 1975, s.21
- 3 — Lenin, age, s.31
- 4 — Lenin, Proleter Devrim ve Dönek Kautsky, Bilim ve Sosyalizm Y., Temmuz 1979, s.147
- 5 — 2000'e Doğru, sayı 34 (14 Ağustos 1988), s.32-34
- 6 — Dünyaya Bakış, sayı 19 (Ocak 1989), s.56
- 7 — Gorbaçov konuşmasında Lenin'in Buharin hakkındaki düşüncelerini de aktarıyor. Lenin şöyle demişti: "Buharin parti için çok değerli ve başta gelen bir teorisyen değildir; aynı zamanda tüm partinin favorisidir de. Fakat teorik fikirleri ancak büyük bir rezervasyonla tam olarak marksist olarak sınıflandırılabilir, çünkü onda skolastik bir şeyler var. (hiç bir zaman diyalektiği çalışmadı ve sanırım, hiç bir zaman da tam olarak anlamadı.)" (konuşmayı aktaran Toplumsal Kurtuluş, sayı 6, Aralık 1987, s.32-34)
- 8 — T. Kurtuluş, ags. s.35
- 9 — Arslan Başer Kafaoğlu, Dünyada Neler Oluyor? Broy Y., 3. Basım Şubat 1987), s.183
- 10 — T. Kurtuluş, ags. s.35-38
- 11 — Gorbaçov, Seçme Konuşma ve Makaleler, cilt I, Amaç Y., Şubat 1988, s.64
- 12 — Gorbaçov, Perestroika, Güneş Y., 1988-s. 38-40
- 13 — Seçme Kon. ve Mak. cilt 1, s.70-71
- 14 — Gorbaçov, SBKP MK 27. Kongre Siyasal Raporu, Sorun Y., Eylül 1987, s.146-147
- 15 — H. Berktaş'ın ilgili yazısı için bak. Saçak, sayı 57 (Ekim/Kasım 1988), s.25-41
- 16 — Perestroika, s.45-46
- 17 — Gorbaçov, Yenilenme ve Kadro Politikası, Bilim ve Sanat Y., Haziran 1987, s.12-13; Perestroika, s.45
- 18 — Yen. ve Kad. Pol. s.11
- 19 — Gorbaçov'un Ekim Devrim'in 170 yıldönümü konuşması, T.Kurtuluş, ags, s.40
- 20 — A.B. Kafaoğlu, age, s.202
- 21 — Perestroika, s.20-21
- 22 — SBKP 27. Kon. Siy. Rap., s.44-45
- 23 — Seçme Kon. ve Mak. cilt I, s.71-73
- 24 — Seçme Kon. ve Mak cilt I, s. 148-149
- 25 — SBKP 19. Konferans Belgeleri, Amaç Y., Kasım 1988, s.36
- 26 — SBKP MK 27. Kon. Siy. Rap., s.16
- 27 — Perestroika, s.37-43
- 28 — A.B.Kafaoğlu, age, s.180
- 29 — SBKP MK 27. Kon. Siy. Rap., s. 148
- 30 — SBKPMK 27. Kon Siy. Rap. s-47-48
- 31 — Seçme Kon. ve Mak. cilt, 2, s.79
- 32 — 12. Beşyillik Kalkınma Planı (1986-1990), aktaran A.B. Kafaoğlu, age, s.72-88; SBKP Programı, aktaran Kafaoğlu, age, s. 204 -215; Prestroika, s.81-96; Seçme Kon. ve Mak., cilt I, s.146-187; SBKP MK 27. Kon. Siy. Rap., s.47-75; SBKP 19. Konferans Bel., s.58-80
- 33 — SBKP MK 27. Kon. Siy. Rap., s.75-76
- 34 — SBKP MK 27. Kon. Siy. Rap., s.76-90; Prestroika, s.96-99; Kafaoğlu, age, s. 215-222
- 35 — BKP 19. Kon. Bel. s.10
- 36 — SBKP Programı, aktaran, Kafaoğlu, age, s.222-236; Yen. ve Kad. Pol s. 34-92 SBKP MK 27. Kon. Siy. Rap. s.91-102; Perestroika, s.28; SBKP 19. Kon. Bel., s. 97 201
- 37 — SBKP MK 27. Kon. Siy. Rap., s.17-18
- 38 — Perestroika, s.135-143
- 39 — Perestroika, s.132-143
- 40 — Gorbaçov'un Devrimin 70 yıldönümü konuşması, aktaran, T.Kurtuluş, age, s.48
- 41 — Perestroika, s.163-170
- 42 — Seçme Kon. ve Mak., cilt I, s.215-217
- 43 — Gorbaçov'un BM Genel Kurulu'ndaki konuşması, aktaran, Yeni Açılım, sayı 10 (Şubat 1989)
- 44 — Perestroika, s.23-26
- 45 — SBKP(B) XIX. ve SBKP XX. Parti Kongre Raporları, İnter Y., Şubat 1989, s.42-83
- 46 — SBKP(B) XIX ve SBKP XX. Parti Kon. Rap., s.163-233
- 47 — Perestroika, s.43-44
- 48 — SBKP 19. Kon.Bel., s.43-44
- 49 — Sosyalizm Teori ve Pratik, 1/52 (Aralık 1977), Ser Y., 81-85
- 50 — SBKP MK 27. Kon. Siy.Rap., s. 56; ayrıca Seçme Kon. ve Mak. Cilt I, s. 22 ve Seçme Kon. ve Mak., cilt 2,s.380'e bakılabilir.
- 51 — Seçme Kon. ve Mak., cilt I, s.32
- 52 — 12. Beş yıllık Plan'ın ilk dönemine ilişkin verilere göre bazı alanlarda plan hedefleri aşılrken, bazılarında plan hedeflerine ulaşılmamıştır.
- ayrıntılı bilgi için; Merkez İstatistik Kurulu Özet Raporu' (aktaran, Azil Çalışlar, Tüm Yönleriyle Prestroika, Amaç Y., Şubat 1988, s.83-92) ve Yenilenme ve Kadro Politikası, s.27-29'a bakılabilir.

ŞEFİK HÜSNÜ ve SOSYAL ŞOVENİZM

Sinan DOGRU

Son dönemlerde Türkiye sol hareketi içindeki bazı çevreler (Emek, Gelenek, Yeni Açılım vd. tarafından "Şefik Hüsnü'yü anma etkinlikleri" adı altında kampanyalar sürdürülüyor. Şefik Hüsnü'yü ve politik çizgisini yeniden

da da en çok dikkatimizi çeken ve bizim için daha bir önemli olan Yeni Açılım ve diğer dergilerin tutumlarından çok Özgür Gelecek'in bu konudaki tavrıdır.

Şimdi Şefik Hüsnü'yü bazı yönleriyle irdelemeye çalışalım. Ş. Hüsnü'nün Türkiye'deki sınıf mücadelesine bakış açısından çok, ulusal soruna hangi par-

gelen Mustafa Suphi ve 15 arkadaşının Kemalist yönetim tarafından katledilmesinden sonra, TKP'nin toparlanması görevini Ş. Hüsnü üstlenir ve örgütlenme çalışmalarını bu boyutta sürdürür. 1921 Haziranında TİÇSF'nin yayın organı olarak AYDINLIK dergisini çıkarır. Kemalizmi kayıtsız şartsız destekleyen ve Aydınlik'ta da bu konuda bir politikayı sistemleştiren Ş. Hüsnü, Mustafa Suphi'lerin yanlıgılarından hiç bir ders çıkarmadığını attığı her adımda somutlamıştır.

29 Ekim 1923'te Türk burjuvazisi Cumhuriyetini ilan eder. Daha emperyalist işgal döneminden başlayarak emperyalizmle ekonomik-politik ilişkilere giren ve iktidarı ele geçirir geçirmez de, bu ilişkileri daha da pekiştiren burjuvazi, toplumsal dönüşüm ve gelişmelere karşı gerici yüzünü açık bir şekilde sergiler. Bir yandan emperyalizmle bütünleşirken, bir yandan da işçi sınıfı ve emekçi halkın demokratik hak ve özgürlüklerine yönelik tüm istemlerini kanla bastırmayı bir politika olarak biçimlendiren burjuvazi, Kürdistan'da da sömürgeci baskı, zulüm ve soykırımlarla mücadeleyi boğ-mayı sistemli bir şekilde gündem-leştirmekten geri kalmamıştır. Daha Cumhuriyeti ilan etmeden, Mustafa Suphi ve arkadaşlarını katleden, Koçgiri hareketini kanla bastıran Kemalist burjuvazinin bütün bu uygulamalarına rağmen TKP ve onun lideri Ş. Hüsnü, tüm gücüyle, sınıf perspektifinden uzak, kör bir yaklaşımla Kemalizme destek ve kan vermektten, işçi sınıfını "ilerici" Kemalist iktidarı desteklemeye yöneltmekten geri kalmamış, burjuvazinin gerici yüzünü göremediği gibi, kitleleri de kendisiyle birlikte bu aldatmacaya

"Bugüne kadar Şeyh Sait Ayaklanmasının 'irticai' olarak gösterilmesinin temel nedeni TKP(Türkiye Komünist Partisi)'nin hatasıdır. Benim bildiğim bu görüş, ŞEFİK HÜSNÜ tarafından Komintern'e önerilmiş ve bu ayaklanma Kemalizme karşı olduğu nedeniyle, gerici olması gerekirmiş. Şeyh Sait Ayaklanması gerici bir ayaklanma gibi Sovyetlerin ve bizim (Bulgaristan) litaratürüne girmiş ve bunun temel nedeni de ,TKP önderinin Komintern'e yalan ve yanlış enformasyon vermesidir. Benim görüşüme göre Şeyh Sait Ayaklanması ilerici ve ulusaldır. Ben Kemalizmin 'ilirciliğiyle' hemfikir değilim."

gündemleştirmeye yönelik bu çabalara farklı çevreler değişik boyutlarda katılıyorlar. Şefik Hüsnü'yü aklama amacını güden bu etkinliklerin "halklar imecesi" olduğunu belirten Özgür Gelecek dergisince de desteklendiği anlaşılmaktadır. Çünkü, dergi Şubat 1989 sayısında kapak içini bu doğrultudaki bir açıklama ve Şefik Hüsnü'nün fotoğrafına ayırmış. Kampanyanın tertip komitesince hazırlanan bu duyuru türü açıklamanın Türkiye solundan herhangi bir dergide bulunması ile "halklar imecesi" Özgür Gelecek'te yer alması arasında önemli farklılıklar var. Politik boyutu daha ciddi bir nitelik kazanmaktadır. Bu anlam-

spektiftten yaklaştığını ele almaya çalışacağım.

Bu, Ş. Hüsnü'yü bütün boyutlarıyla değerlendirmemize olanak vermemekle birlikte; önemli ölçüde sorunun netleştirilmesini sağlar, inancındayız.

Ş. Hüsnü 1887'de Selanik'te doğar; yani Atatürk'ün hemşehridir 1919 yılında TKP'nin bir kolunu oluşturan Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nı (TİÇSF) kurar ve genel sekreter seçilir. 1921 Ocağında, Türk burjuvazisini gözü kapalı bir şekilde destekleyen ve komünistlerin burjuvaziye güvenemeyeceklerini kavrayamayan çarpık anlayışlarının ürünü olarak, Ankara'ya Kemalist burjuva önderlikle görüşmeye

sürüklemiştir.

Burjuvaziye destek politikasını partisel düzeyde de sürdüren Ş. Hüsnü 1925 Şubatında TKP'nin 3. kongresinde genel sekreter seçilir. Ş. Hüsnü'nün genel sekreter seçildiği ay, Şeyh Sait öncülüğünde Kürdistan'da ulusal direniş hareketi başlar. "Müstakil Kürdistan" hedefini öngören ayaklanma boyutlanır ve burjuvaziye ciddi şekilde ürkütür. Öz itibarıyla ulusal istemler temelinde gelişen isyan, Kürt ulusunun kendi öz gücüyle ve dinsel motiflerle bezenmiş bir şekilde, sömürgeci burjuvaziye karşı yükselttiği bir mücadeleyi yansıtıyordu. Ayaklanma, ilk elden Kemalist iktidar tarafından "irticai" ve "dış güçlerin kışkırtması" olarak ilan edilir. Bu suçlamalara hiç bir dayanak gösterilmeden, hareket karalanmaya çalışılır. Sonradan da somutlandığı gibi, "hareketin İngilizler'le ilişkileri" nin olduğu söylentileri tümüyle Türk burjuvazisinin senaryolarından ibaretti.

Yani Şeyh Sait hareketinin İngilizlerle ilişkilerinin olduğuna dair hiç bir bulguya rastlanmamıştır. Tek kaynak Kemalist iktidarın açıklamalarıdır. O da bilimsel verilere dayanmayan, komplo ve suçlamalardan oluşmuş senaryolardan başka bir şeyi ifade etmemektedir.

İşte böylesi bir süreçte genel sekreter seçilen Ş. Hüsnü'nün Orak-Çekiç ve Aydınlik dergilerinde de, ortada hiç bir bulgu yokken, tümüyle Kemalist yönetimin açıklamalarından hareketle Şeyh Sait hareketi "irticai" ve "İngiliz emperyalizminin güdümünde" ilan edilir. Ardından "irticaya karşı mücadeleyi yükseltelim" türünden çağrılarla açık bir şekilde burjuvazinin yanında yer alınmış sömürgeci katliamların gerçekleştirilmesi ve Kürt ulusunun en demokratik isteminin kanla bastırılması yolunda "kraldan daha kralcı" bir yaklaşımla harekete saldırmış, bununla da yetinilmeyerek Türkiye işçi ve emekçi kitlelerini de bu tarihsel suça ortak etmek için çağrı çıkarılmıştır. Bütün bunlar da yetmiyormuş gibi, uluslararası komünist hareketin de yanıtılması gibi çok daha ciddi bir gaf

işlenmiştir.

O süreçte Komünist Enternasyonal'e Şeyh Sait Hareketi ile ilgili olarak bilgi veren Ş. Hüsnü, hareketin "ilerici" Kemalist iktidara karşı "gerici, İngiliz emperyalizminin güdümünde" olduğu yolunda çarpık, sosyal-şoven bir yaklaşım sunmuştur. Böylece Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerini yanıltıp, şovenizmin saldırgan motifleriyle biçimlendirip, Kürt ulusunun mücadelesine karşı burjuvazinin kıyruğuna takması yetmiyormuş gibi, onbinlerce Kürd'ün, haklı, ilerici taleplerinden dolayı katledilmelerini destekleyen ve açık bir şekilde kendi burjuvazisinin yanında yer alan Ş. Hüsnü ve TKP'si bu sosyal şoven tutulmalarına, Komünist Enternasyonal'i de - yanlış bilgi vermek yoluyla- ortak etmeye çalışmak gibi tarihsel bir suç işlemiştir.

Bu gerçekliği, 13-14 Aralık 1987 tarihinde Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da toplanan Sovyet ve Bulgar Türkologlarının sempozyomuna bir rapor sunan Bulgar bilim adamı İ. YALIMOV şöyle dile getirmektedir. "Bugüne kadar Şeyh Sait Ayaklanmasının 'irticai' olarak gösterilmesinin temel nedeni TKP (Türkiye Komünist Partisi)'nin hatasıdır. Benim bildiğim bu görüş, ŞEFİK HÜSNÜ tarafından Komintern'e önerilmiş ve bu ayaklanma Kemalizme karşı olduğu nedeniyle, gerici olması gerekmiş. Şeyh Sait Ayaklanması gerici bir ayaklanma gibi Sovyetlerin ve bizim (Bulgaristan) literatürüne girmiş ve bunun temel nedeni de, TKP önderinin Komintern'e yalan ve yanlış enformasyon vermesidir. Benim görüşüme göre Şeyh Sait Ayaklanması ilerici ve ulusaldır. Ben Kemalizmin 'ilirciliğiyle' hemfikir değilim." (*)

Mustafa Suphi'yi 15 arkadaşıyla birlikte katlederek kendisine verilen gözü kapalı destek ve duyulan güveni "mükafatlandırın" Türk burjuvazisi, elbetteki Ş. Hüsnü'nün bu desteklerini de "mükafat"sız bırakmayacaktı. İsyandan hemen sonra şiddetli bir şekilde burjuvaziye destekleyen Ş. Hüsnü ve partisi, bu desteklerinin karşılığı olarak hemen mükafatlandırıldılar.

1925 Mart'ında "Takrir-i Sükun" ka-

nunu çıkarıldı. Aydınlik ve Orak-Çekiç dergileri kapatıldı. TKP yöneticilerinden 38 kişi tutuklandı ve Ankara İstiklal Mahkemesine verildi. İşçi sınıfı ve emekçi halk üzerinde yoğun bir terör dalgası estirildi. O dönem Kemalist iktidara dış destek bulma ve Şeyh Sait Hareketinin ne denli "gerici ve emperyalizminin kışkırtması" olduğunu Komünist Enternasyonal'e de kabul ettirme görevini yerine getirmek üzere yurtdışında bulunan Ş. Hüsnü, giyaben yargılanır ve 15 yıl hapse mahkum edilir. Böylece burjuvazi, bir kez daha kendisine verilen kör destekleri "karşılıksız" bırakmadığını somutlamış oluyordu.

Tabiki TKP ve Ş. Hüsnü, bundan da ders çıkarmaz ve işçi sınıfının öncülüğünde, burjuvaziye bel bağlamayan devrimci bir mücadeleyi sürekli olarak uzak bir geleceğe erteler.

İşte, belli bir süredir bazı çevrelerin aklamaya çalıştığı Ş. Hüsnü'nün mücadele pratiğinden sizlere bir kesit sunmaya çalıştık. Onu anmaya yönelik kampanyalar yürütenlerin bu gerçekliği göz ardı etmeden, Ş. Hüsnü'nün sosyal-şoven yönünü gizlemeden, soruna yönelmeleri gerekiyor. Ya da sahipleniliyorsa tüm yönleriyle sahiplendirilmelidir.

Görüldüğü gibi Kürt sosyalistleri, devrimci ve yurtseverleri açısından, Ş. Hüsnü'nün ayrı bir "yeri" vardır. Kürt ulusunun haklı, ilerici ve ulusal taleplerinin kanla bastırılmasının suç ortaklarından biri olan Ş. Hüsnü ve benzerlerine sayfalarında -aklama bazında- yer veren, onun bu yönünü açığa çıkarmadan, kampanyalara şu ya da bu şekilde destek verenler, ciddi bir politik gaflet ve yanlışlık içindedirler. Niyetler ne olursa olsun sorunun bu yönünün gizlenmesi burjuvazinin sınıf çıkarlarına yarayacaktır. Bu anlamda da Emek, Yeni Açılım, Gelenek vd. dergilerin yanında "halklar imecesi" Özgür Gelecek'in de bu gaflete şu veya bu düzeyde, amaç ne olursa olsun, bir destek, bir ortak olduğunu özellikle vurgulamakta yarar görüyorum.

(*) Medya Güneşi Dergisi. Sayı : 7 Sf. 25

22 Şubat 1989 tarihinde Ortadoğu Muharbirimiz Ahmed CEMAL'ın Kürdistan Demokratik Halk Partisi Genel Sekreteri Sami ABDURRAHMAN ile yaptığı röportajı sunuyoruz.

SAMİ ABDURRAHMAN:

"Hata yapmak büyük bir günahdır. Ama en büyük günah hatalardan ders çıkarmayıp, hataları tekrarlamaktır."

Medya Güneşi : Sayın Abdurrahman bilindiği gibi Güney Kürdistan'daki Kürt hareketi yeni bir yenilgiyle daha karşı karşıya kaldı. Sizce bu yeni yenilginin sebepleri nelerdir?

Sami Abdurrahman : Diyebiliriz ki bu gün Kürdistan'da yaşanan yenilgi belli bir noktaya kadar daha çok askeri bir yenilgidir. Bu yenilginin direkt sebepleri iki tanedir. Birincisi; Saddam Hüseyin rejimi tarafından çok geniş bir şekilde kimyasal silahların kullanılmasıdır. Kimyasal silah nükleer silahın küçük bir benzeridir.

Bu silah devletler arasındaki savaşlarda dahi kullanıldığı zaman çok büyük zararlara yol açıyor. Düşünün silah savunmasız bir halk olan Kürt halkına karşı kullanılınca zararları ne olur. Hiç kuşkusuz çok daha büyük zararlara yol açmıştır. İkinci sebep ise; Irak rejiminin

Güney Kürdistan'da hiç köy bırakmamasıdır. Belki çok az sayıdaki köy o da Hewlêr, Süleymaniye, Dıhok ve Kerkük gibi büyük şehirlerin çevresinde kalmıştır. Bundan başka kırsal alanda tek bir köy bırakılmamış hepsi yerle bir edilmiştir. Durum böyle olunca geniş şekilde bir peşmerge savaşı çok zorlaşıyor. Bu saydığım sebepler iki ana sebeptir. Ama hiç bir zaman Kürt hareketinin veya Kürt hareketi adına davrananların günahlarını Saddam rejiminin katliamları bahanesiyle saklamak kesinlikle doğru olmaz.

Bizim, Kürdistan Demokratik Halk Partisi olarak düşüncemiz odur ki, geçmiş 10-12 yılda iki büyük hata yapıldı. Birincisi; 1976'dan 1986 yılına kadar Irak Kürdistan'ındaki parti ve yöneticilerin çoğu birbirleriyle çatıştılar. Bu iç çatışmalar (Halkımız haklı olarak bu çatışmaları kardeş kavgası olarak adlandırıyor) halkımıza büyük darbeler vurdu ve perişan etti. Ama yine de iyidir, 1986 yılında antlaşma ve ittifak sağlandı ve daha sonra Irak Kürdistan Cephesi ilan edildi. İkinci hata oydu ki İran-İrak savaşının sonuçlarına bel bağlanmıştı. Mücadeleci bir halk ve onun devrimci partilerinin iki devlet arasındaki savaşın sonucuna bel bağlamaları olmaz. Düşünün bir halkın mücadelesi, hakları, başarıları ve başarısızlıkları bir savaşın neticesine bağlı olarak gelişiyor.

M.G : Güney Kürdistan'daki Kürt hareketi bu gün yeni bir aşamaya girmiş bulunuyor. Sizce bu yeni aşama nedir ve nasıl bir seyir izleyecek?

S.A : Bildiğiniz gibi Kürt halkına uygulanan baskılar, kimyasal silahların kullanılması, dörtbin köyün yakılıp, yıkılıp ortadan kaldırılması ve özellikle de HALPEÇE katliamının neticeleri grafik bir şekilde televizyon aracılığıyla Avrupa ve Amerikadaki her eve kadar girdi, millet Kürt halkının başına gelenleri kendi gözleriyle gördü. Kürdistan sorunu genel olarak dünya kamuoyunun gündemine girdi. Şimdi artık dünya halkları nezdinde Kürt sorunu bilinmeyen bir sorun değildir. Kürt sorunu Halepçe katliamından sonra uluslararası alanda daha çok tartışıldı. Dünya basın yayın organları Kürt sorunu üzerinde duruyorlar.

Bu gün Kürt hareketi dünya kamuoyunu duyarlı kılmak için çok şeyler yapabilir, yapılmalıdır da. Dünya kamuoyunu Kürt sorunu konusunda duyarlı kılmak bu gün Kürt halkının esas mücadelesini teşkil ediyor. Yine diplomatik alanda, insan hakları alanında da çalışmalar hızlandırılmalıdır. Daha önce Kürt hareketinin diplomatik alanda, uluslararası basın yayın organlarıyla ilişkiler ve dünya kamuoyunu duyarlı kılma çalışmaları çok kısır idi. Takdir edersiniz ki mücadele eden her

RÖPORTAJ

halkın başarıya ulaşması için bu tür çalışmalara önem vermesi gerekir.

Bu arada silahlı mücadele de son bulmuş değil ve son bulmayacaktır da. Şimdi de peşmergeler tüm Kürdistan sınırları boyunca mevcuttur. Yarın ilkbahar ve yaz geldiğinde peşmerge yine tüm Kürdistan'da mücadelesini sürdürecektir. Belki -kesin olarak- bu eski sayıda olmayacak ama yeterli bir sayıda olacak, yani Irak rejiminin hareketi yokedemediğini ispatlayacak bir sayıda olacaktır.

Ayrıca Güney Kürdistan'daki mücadele daha önce oluşturulan Irak Kürdistan Cephesi aracılığıyla da sürdürülüyor, bu alanda işbirliği ve dayanışma sürüyor.

Irak genelinde de biz hiç bir zaman halkımızın mücadelesini Irak halkının mücadelesinden ayırmadık ve bugün Irak'ta Kürt halkının ve Arap halkının mücadelesi elele sürüyor. Irak'da Kürt ve Arap halkının ortak mücadelesinin yolu belki açılacak ve bugün biraz açılmıştır da.

Bunlar kısaca Irak Kürdistan'ındaki hareketin önünde duran mücadele yöntemleridir. Kanaatime göre bu mücadele yöntemlerinden yalnız Irak Kürdistan'ındaki hareket değil, diğer tüm parçalardaki hareket de istifade etmelidir.

M.G. : Sayın Abdurrahman siz 1975 yenilgisinde de, 1988 yenilgisinde de hareketin ön saf-larında yer alıyordunuz. Size göre Güney Kürdistan'daki hareket geçmiş tecrübelerinden yeterince ders çıkardı mı?

S.A. : Bazı yönleriyle iyi dersler çıkarılmadı, bazı yönleriyle ise dersler çıkarıldı. Örneğin daha önce bahsettiğim kardeş kavgası 1976'da başladı ve 1986'ya kadar devam etti. Bu kavga geçerli bir nedene dayanmıyordu, kişiseldi. Bu da gösteriyor ki geçmişten ders çıkarılmamıştı. 1986 da cephe çalışmaları ile birlikte iç çatışmalara son verildi. En azından bu asıl sorunda (Birlik sorununda) dersler alındı.

İkincisi İran-İrak savaşına bel bağlama konusu da gösterdi ki bu konuda yeterli ders alınmamış. Bundan ders alınması gerekir.

Eğer 75 yenilgisiyle 88 yenilgisini karşılaştırsak arada çok büyük farklar vardır. Askeri açıdan 75 yenilgisinden sonra kısa bir sürede büyük bir askeri güç toplama daha kolaydı. Çünkü halk kendi toprakları üzerinde yaşıyordu. Ve öyle de oldu. 75 yenilgisinden sonra 1976'da yeniden silahlı mücadeleye başladık. Hali hazırda halkımız toprakları üzerinde değil. Bunu itiraf ediyoruz. Böyle olunca da büyük bir askeri güç oluşturmak çok zordur.

1975 te Kürt hareketinin ittifakları tamamen yanlıştı. O zamanki yenilgi siyasi bir yenilgi idi. Mücadelenin insiyatifi hareketin yöneticilerinin elinde kalmadı. 1988 de ise Kürt hareketinin ittifakları genel olarak kötü değildi. Kürdistan Cephesi vardı ve bu cephenin içinde Irak Komünist Partisi de yer alıyordu. Diğer taraftan Kürt hareketinin Irak'taki diğer ilerici Arap güçleriyle de ilişkileri iyiydi. Biraz önce de söylediğimiz gibi yanlışlık İran-İrak savaşına bel bağlanmasındaydı. 1988 deki yenilgi daha çok askeridir, siyasi değil. Diğer yönleriyle ele alırsak uluslararası alanda Kürt sorunu tartışılıyor, Kürt halkı üzerindeki zulüm tüm dünyanın gözleri önündedir. En önemlisi de mücadelenin insiyatifi elden düşmedi. Hem Kürt hareketi açısından, hem de Kürt halkı açısından.

Kısacası her iki yenilginin karşılaştırılması böyledir. Kesinlikle gereklidir ki Kürt halkının başına gelenlerden

dersler çıkarılmalı, gelecekte bunlar gözönünde bulundurulmalıdır. Hata yapmak büyük bir günahdır ama en büyük günah hatalardan ders çıkarmayıp, hataları tekrarlamaktır.

M.G. : Irak Kürdistan Cephesinin çalışmaları bugün hangi aşamada?

S.A. : Irak Kürdistan Cephesi başarılı bir teşkilattır. Cephece yer alan partilerin ilişkileri kardeşçe ve yoldaşça ilişkilerdir. Siyasi çalışmalar, basın yayın ve diplomatik çalışmalar en azından birdir ve Irak'taki Kürt hareketi adına yapılıyor, tek sesle konuşuluyor. Gerçekten de tüm halkımız bu cepheyi destekliyor. Genel olarak Kürt hareketi de cepheyle işbirliği yapmak istiyor, yani şu veya bu partiyle değil de cepheyle. Bizce Irak'taki Kürt hareketinin geçmiş 10-12 yılda başardığı en önemli şey Irak Kürdistan Cephesinin oluşturulmasıdır.

M.G. : Bilindiği gibi Irak'ta geniş bir cephe kurma çalışmaları var ve sizde bu cephe görüşmelerine katılıyorsunuz. Irak Kürdistan Cephesinin oluşturulacak bu geniş cephe içindeki rolü ne olacak?

S.A. : Irak Kürdistan Cephesinin oluşturulmak istenen geniş cephe çalışmaları içinde önder ve önemli bir rolü var. Bunun birinci nedeni de Kürdistan Cephesi Irak'taki tüm Kürt hareketini temsil ediyor ve tüm halkın adına konuşuyor.

İkinci neden ise Kürdistan Cephesinin geniş cephece yer alacak diğer tüm güçlerle (Bunlar arap milliyetçileri, komünistler, sol baasçılar ve İslamcılardır) de ilişkileri tarihi ve olumlu ilişkilerdir. Bu nedenle de bu gün ve gelecekte de Irak kürdistan Cephesi bu geniş cephe içinde büyük ve merkezi bir rol oynayacaktır. Bu cephe çok önemli bir cephedir. Ümit ederiz ki bu Cephe Irak'taki tüm ulusal ve islami güçleri kendi bünyesinde toplasın ve Irak'taki Arap, Kürt ve diğer ulusal ve din azınlık halklarını bir araya getirsin ve Irak'ta halkın iradesine dayalı seçimle işbaşına gelmiş demokratik bir yönetimin işbaşına gelmesi ve Irak'taki problemlerin çözülmesi için (Ki bu problemlerin başında Kürdistan meselesi geliyor) çaba sarfetsin.

Ümit ederiz ki Kürdistan sorunu 1970 yılında yapılan antlaşma çerçevesinde bir çözüme kavuşturulur.

M.G. : Sayın Abdurrahman, genel olarak Kürt hareketinin tüm parçalardaki durumunu nasıl görüyorsunuz?

S.A. : Kürt hareketi bu gün 25 milyon Kürdü temsil ediyor. Dünyanın çok hassas ve önemli bir bölgesi olan Ortadoğu'da bulunuyor. Kürt halkı her bulunduğu yer mücadelesini sürdürüyor. Her ne kadar Kürdistan'ın parçalarındaki mücadele üslupları ayrı olsa da tüm dünyaca tanınıp biliniyor. Sosyalist ve batı, büyük ve küçük tüm devletler tarafından iyi biliniyor.

Bugün Ortadoğu'da güvenlik ve istikrarın sağlanması Kürt sorununa adil bir çözüm bulunmadan mümkün değildir. Bu çözüm nasıl olacak, nasıldır o ayrı bir sorudur. Ama bu gün tüm dünya ülkeleri o kanaat varmışlardır ki, Kürt sorununa da bir çözüm bulunması ve Kürt halkının da ulusal demokratik haklarına ve insana yaraşır bir yaşama kavuşturulması gerekir.

M.G. : Bildiğiniz gibi T.C. devlet sınırları için 40 bin "Kürt mülteci" çok kötü şartlar altında yaşıyor. Gelecekte bunların durumu ne olacak, bu konuda neler düşünüyorsunuz?

S.A. : İyi şeylere iyidir, kötü şeylere kötüdür diyelim. Türkiye kimyasal silahlardan kaçıp sığınan "mülteciler"i kabul ettiği zaman bir çok kişi Türk Hükümeti'ne teşekkür etti, birçok yerden takritler geldi. Ama bu "mülteciler" in durumu çok kötüdür. Biliyoruz ki şimdiye kadar bunların bir kısmı hala çadırlarda yaşıyor. Bunlar etrafı tel örgülerle çevrili kamplarda tutuluyorlar. Yani aynen tutuklu muamelesi görüyorlar. Çok iyi biliyoruz ki kelimenin tam anlamıyla açtırlar. Yine biliyoruz ki yeterli ilaç kendilerine ulaşmıyor. Biri hastalandığı zaman sanki bir tutuklu veya esirmiş gibi hastaneye götürülüp getiriliyor. Bu durum yaşadığımız çağda hiç bir insana layık olmayan bir durumdur. Bu "mülteciler" Türk yönetiminin boynunda bir emanettir ve onlara bakmaları gerekir. Türk Hükümeti uluslararası insani kurullara direkt müdahale etme izni vermelidir. Şimdiye kadar bir çok Avrupa ülkesi bu "mülteci"lere yardım etmek istiyor. Ama haklı olarak yapacağı yardımların yerine ulaşıp ulaşmayacağından emin olmak istiyorlar. Birleşmiş Milletler'e bağlı mülteciler yüksek komitesinin "Kürt mültecileri" kendi koruması altında olması gerekir. Biz onlardan bunu yapmalarını talep ediyoruz.

Tüm bunların yanında biz Türkiye Kürdistanı'ndaki tüm kardeşlerimizin Güney Kürdistan'dan gelen bu kardeşlerine yardımcı olmalarını bekliyoruz. Biliyoruz ki yönetim bunu açık bir şekilde engelliyor. Ama eğer bu yönde bir çaba olursa her zaman için uygun yollar bulmak mümkündür.

M.G. : Sayın Abdurrahman, sizin Kürdistan genelinde bir birlik oluşturulması yönünde düşünceleriniz nelerdir, sizce böyle bir birliğin zamanı gelmiş midir?

S.A. : Kürdistanı bir çalışma için biz bu gün her zamandan daha çok yakınız. Bildiğiniz gibi Irak Kürdistanı'ndaki güçlerin içinde yer aldığı Kürdistan Cephesi var, Kuzey Kürdistan'da TEVGİR var, Suriye Kürdistanı'nda TAHALIF (Güçbirliği) adı altında üç partinin içinde yer aldığı bir birlik var. Çok mümkündür bu yapılanmaların birbirleriyle ilişkileri de var. Bizim düşüncemize göre biz bu gün her zamandan daha çok böyle bir çalışma için yakınız. Yine de böyle bir çalışma için çok çalşıp çaba sarfetmek gerekiyor. İnanyorum ki Irak Kürdistan Cephesi ve TEVGİR böyle bir iş için görüş birliğindedirler. Kürt halkının çıkarınadır ki temsilcileri bir araya gelsin, kendi aralarında bir heyet veya meclis oluştursun. Ben demiyorum ki bu heyet merkezi bir yönetim olacak. Ben diyorum ki bu heyet veya meclis insan hakları komisyonu, basın-yayın ve uluslararası ilişkiler komisyonları oluşturmalı ve Kürt hareketinin meşrulaşması için çaba sarfetmelidir.

Benim gördüğüm böylesi bir çalışmadır. Yoksa merkezi bir yönetim oluşturmak mümkün değil. Çünkü her parçadaki hareketin durumu birbirinden farklıdır. Benim düşündüğüm daha çok Kürt sorunu hakkında araştırmalar yapacak ve uluslararası alanda ilişkiler sağlayacak bir kurum biçimidir.

Buna rağmen bu konuda ne şekilde olursa olsun bir öneri geldiğinde biz Kürdistan Demokratik Halk Partisi olarak bu öneriyi Irak Kürdistan Cephesi'ndeki arkadaşlarımızla değerlendirmeye hazırız.

M.G. : Sayın Abdurrahman Gorbacov'un başına gelmesiyle uluslararası alanda yeni bir ürecek gelindi. Problemlerin görüşmeler yoluyla halledilmesi, Perestrojka, Glastnost ve daha fazla demokrasi gibi. Siz ilerici bir partinin sekreteri olarak

tüm bu gelişmeleri nasıl görüyorsunuz, sizce Kürt hareketi bu ortamdan nasıl faydalanabilir?

S.A. : Her şeyden önce benim düşüncem göre Perestrojka'nın 15 sene önce uygulanması gerekirdi. Perestrojka, Glastnost ve daha fazla demokrasi biri biriyle bağlantılı olarak yürür ve çağdaş her toplum için zorunludur. Ben o düşüncedeyim ki sosyalizm demokrasiziz, demokraside sosyalizmsiz tamamlanmıyor. Benim düşüncem göre Sovyet toplumunda boy gösteren bu düşünceler Sovyet halklarının yararınadır ve neticede dünya halklarının da yararınadır.

Perestrojka'nın sonuçlarından biri de Sovyetler Birliği, ABD ve diğer büyük devletler arasında dünyadaki problemlerin barışçı yollarla çözüme kavuşturulması yönünde görüşbirliğine varmalarıdır. Belki bu çözüm orta yol bir çözüm olacak ve insan hakları temelinde çözümlenecek. Biz silaha aşık değiliz, savaşa aşık değiliz. Biz istoyuruzki, problemimiz barışçı bir şekilde çözüme kavuşturulsun. Biz istiyoruz ki içinde Kürt sorununun olduğu ülke yönetimlerine bu sorunu çözüme kavuşturmaları için kendilerine baskı yapılsın ve Kürt halkının hakları verilsin. Bu gün Sosyalist ve batı ülkeleri dünyada insan haklarının korunması yönünde görüş birliğine varmışlardır. Bildiğiniz gibi Kürt insanı dahi korunmuyor, daha değil onun hakları. Biz istiyoruz ki bu insan haklarının korunması kuralı Kürdistan için de geçerli olsun. Bu da daha çok bizim çalışmalarımıza bağlıdır. Kürdistan'da insan hakları çigneniyorsa bize düşen yorulmaksızın bunu dünya kamuoyuna yansıtmaktır. Ne zaman ki Kürdistan'da insan haklarına saygı gösterildi, bilin ki o zaman biz bazı haklarımıza kavuşmuşuz demektir. Bu durumdan iyi yararlanmamız gerekir.

Kanaatime göre bizim bazı haklarımızı barışçı yoldan kavuşmamız biz sınıra kadar mümkündür. Bu sınırın ne olduğunu bilmiyorum ama bizim bu ortamdan (yani sorunların barışçı yoldan çözülmesi ortamı) yararlanmamız gerekir.

Bu münasabetele biz uzaktan görüyoruz ki Türkiye'de Kürt sorunu belki barışçı yoldan bir ilerleme sağlıyabilir. Basın-yayın alanında, sendikalarda, kooperatiflerde vb alanlarda çalışmak gerekir. Belki ileride kitlesel bir parti de oluşturulabilir ve siyasi çalışmalar legal bir biçime dönüşebilir. Tabi bu sorun basit bir sorun değildir ve kendliğinden oluşmaz. Biz halkımızın öncülerinin bu konu üzerinde durmalarını ve bu yönde çaba sarfetmelerini temenni ediyoruz.

M.G. Bu röportaj için bize zamanınızı ayırdığınız için söze çok teşekkür ediyoruz. Son olarak dergimiz aracılığıyla Türkiye ve Kürdistan kamuoyuna iletmek istediğiniz bir mesajınız varsa buyurun.

S.A. Kuşkusuz Türkiye bu gün özel bir aşamadan geçiyor. O Avrupa'dan bir parça olmak istiyor. Avrupa'nın da Türkiye'nin kendisinden bir parça olabilmesi için şartları var. Bu şartlara göre Türkiye'de büyük bir ekonomik gelişmenin sağlanması gerekiyor. Ayrıca tam ve eksiksiz bir demokrasinin uygulanması da gerekir.

Kanaatimce bu durumdan Kürt ulusal güçleri ve Türk halkçı güçleri çalışmalarını daha da ileri götürmek için yararlanabilirler.

Bunun için de tüm yurtsever Kürt güçlerinin birleşmesi gerekir. Bunun yanında Türk halkçı güçlerinin de birleşmeleri gerekir. Ve bu her iki güç arasında stratejik bir güçbirliğine gidilmesi hem Türk ve Kürt halklarının hem de Türkiye'deki diğer azınlık halklarının çıkarınadır.

Ortadoğu Muhabirimiz Ahmed Cemal'in
15.2.1989 tarihinde I-KDP Lideri Mesud
BARZANİ ile yaptığı röportajı sunuyoruz

MESUD BARZANİ:

“KÜRT HAREKETİNDE YAŞANAN İŞBİRLİĞİ
VE YAKINLAŞMA OLUMLUDUR.
VE DOĞRU YOLDA İLK ADIMLARDIR”.

Medya Güneşi: Sayın Mesud BARZANİ, bilindiği gibi İran-İrak savaşının durmasından sonra Saddam rejimi “Kürtleri yoketmek” için yoğun bir saldırı başlattı. Bu saldırılar sonucu Güney Kürdistan'daki yurtsever hareket askeri bir yenilgi aldı -veya geri çekildi- ve hareket yeni bir aşamaya girdi. Bu yeni aşama nedir, hareketin durumu nasıl olacak? Kısaca okuyucularımıza açıklayabilirmisiniz?

Mesud Barzani: İran'ın 18 Temmuz 1988 tarihinde BM Güvenlik Konseyi'nin 598 sayılı kararını kabulünden sonra 19 Temmuz günü Irak güçleri kuvvetlerimizin bulunduğu bölgelere karşı geniş bir saldırı başlattı. Irak kuvvetleri iki kolordu ve hafif silahlarla donatılmış seksen işbirlikçi bölükten oluşuyordu. Ayrıca tanklar, uzun benzilli topların desteği dışında yoğun bir hava destekleri de vardı.

Parti yönetiminin kararı bu hücumu karşı cephe savaşı biçiminde karşı koymaktı. Çok iyi biliyorduk ki ne silah, ne de insan gücü açısından eşit değildik. Kararımız bir dereceye kadar siyasi bir karar idi. Bununla iki şeyi açıklamak istiyorduk.

Birincisi: İran-İrak savaşı dışında rejimin Kürt halkına karşı sürdürdüğü bir savaş vardı. Ayrıca rejim kuvvetlerinin 20 Ağustos 1988 tarihinden önce (Bu tarih eteskesin yürürlüğe girme tarihidir- MG) Irak'ın uluslararası sınırlarına ulaşmasını engellemek idi.

İkincisi: Dostlarımıza ve düşmanlarımıza kararımızın kimseye bağlı olmadığını ve bağımsız olduğunu göstermekti. Çünkü Irak rejimi halkımızın mücadelesiyle İran-İrak savaşını birbirine bağlamak için çok çaba sarfetti.

Direniş elli günden fazla sürdü. Kuvvetlerimiz rejim güçlerine öldürücü darbeler indirdiler. Hücum onlar için bir tuzağa dönüştü ve hiç bir yarar sağlamadı. Bunun üzerine rejim iki kolorduyu

daha yani toplam olarak dört kolordu işbirlikçi milislerden oluşan seksen bölüğü savdı. Bu güçle de hiç bir başarı sağlanmadı çatışmaların seyrini pek değiştiremedi.

Bunun üzerine rejim yüzkarası bir kararla Ağustos günü köylere ve savaşçıların bulunduğu bölgelere karşı kimyasal silahların kullanılması için ikiyüzden fazla uçak saldırısı düzenledi ve k

kunç bir suç işledi. 77 köyün aynı anda bu saldırılara hedef olduğunu belirtmek durumu yeterince açıklar sanıyorum. Kimyasal silah saldırılarına maruz kalanlar çok fazlaydı. Yalnızca GELİ BAZI köyünde 360'tan fazla aile toptan yok edildi. Kalan aileleri kurtarmak için acil tedbirler almak gerekiyordu.

Şimdi gerilla savaşına, çalışmayı şehirlere kaydırmaya ve askeri eylemlerin alanını genişletmeye önem veriyoruz. Çatışmayı kaybettik ama davamızı sürdürüceğiz. Halkların ortadan kaldırılabileceğini sananlar aldanıyor.

Bu gün mücadelemizin önünde başlıca üç nokta bulunuyor.

Birincisi: Silahlı mücadelenin nicelik ve nitelik olarak geliştirilip sürdürülmesi.

İkincisi: Irak muhalefet güçlerini (Bunlar Kürt ulusal güçleri, Arap milliyetçileri, islamcılar ve demokratik hareket) birleştirmek için ciddi ve somut bir çaba sarfetmek.

Üçüncüsü: Dünya ve bölge düzeyinde; Irak rejiminin yaptıklarını ortaya çıkarıp teşhir etmek (özellikle günümüzde insan hakları ve demokratik özgürlükler dünya çapındaki mücadelede önemli bir yer tutuyor) için siyasi ve propaganda çalışmalarına daha fazla önem vermek.

Savaş istemiyoruz. Ama ölüm kalım savaşında nefsimizi müdafaa ediyoruz.

M.G : Okuyucularımıza Irak Kürdistan Cephesinin çalışmaları hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

M.B : Kürdistan cephesi ileriye doğru iyi adımlar atıyor. Cephenin siyasi bir yönetimi ve yürütme kurulu va. Ayrıca askeri ve propaganda çalışmalarını yöneten büroları var. Cephenin Bey Kürdistan (Kürdistan Cephesi) adında bir merkez yayın organı var. Kürdistan Cephesi büyük bir kazanımdır. Onu korumak ve geliştirmek istiyoruz.

M.G : Kamuoyunda da bilindiği gibi şimdi Irak'ta geniş bir cephe kurma çalışmaları var. Bu çalışmalar hangi aşamada, Irak Kürdistan Cephesinin bu geniş cephe içindeki rolü ne olacak?

M.B : Birinci soruya verdiğim cevapta da belirttiğim ve Irak Kürdistan Cephesi'nin programında da yer aldığı gibi Irak'ta geniş bir üçbirliği için mücadele etmek asıl ödevlerimizden birisidir. Şimdiye kadar Irak muhalefet güçleri arasında bir çok görüşmeler yapıldı. Gelişmeler olumludur, hayırlı olacak. Çalışma, büyük çabalar gerektiriyor. Özellikle ortak çalışmada yer alacak güçlerin tabiatına aktığımızda bu iyi anlaşılır. Biz kendi çabamızdan yapıcı olacağız. Kürdistan Cephesi'nin bu çalışmadaki rolü olumlu ve yapıcıdır.

Çünkü saygın bir mücadelesi var.

M.G : Görüldüğü gibi Kürdistan yurtsever hareketi içinde bir toparlanma, yakınlaşma var. Irak Kürdistanı Cephesi ve Tevger gibi.

Siz bu yakınlaşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz, sizce tüm Kürdistanlı güçleri kapsayacak bir birliğin zamanı gelmiş midir?

M.B : Kürt hareketinde yaşanan işbirliği ve yakınlaşma olumludur ve doğru yoldaki ilk adımlardır. Ümit ederiz ki bu çalışmaların sonucu başarılı olur.

Geniş bir Kürdistan cephesi stratejik bir hedeftir, bunun için mücadele ediyoruz. Kürt güçlerinin işbirliği temelinde birleşmelerini bir hak olarak görüyoruz. Bize göre böylesi bir çalışma için daha da zaman ve çabaya gerek var. Hala tüm parçalardaki kürt güçleri arasında problemler var ve halledilmiş değil. Özellikle stratejik meselelerde. Ortak bir tutuma varmak için tüm parçalardaki sorunları ortadan kaldırmak gerekir.

M.G : Sizce Güney Kürdistan'daki yurtsever güçler geçmiş tecrübelerinden yeterince ders aldılar mı?

M.B : Halkımızın tecrübelerinden hepimizin istifade etmesi gerekir. Bazılarında ısrarla geçmişte yapılanları sürdürmeyi gördük. Şunu söyleyebiliriz ki ortak iş ve dayanışma doğru adımları oluşturuyor. Bildiğiniz gibi bazı problemler vardı. Bu problemler birden çok parçada kanlı çatışmalara neden oldu. Çeşitli partilerin oluşması tabii bir olaydır. Ancak durum bir dağınıklık hali aldığı zaman buna çare bulmak gerekir. Söylediğim gibi çeşitli partilerin ortaya çıkması doğaldır ama doğal olmayan işbirliği ve güçbirliği yapılamamasıdır. Gördüğünüz gibi bazı adımlar atılıyor. Bu adımların güçlenip derinleşmesini diliyorum.

M.G : Bildiğiniz gibi TC. devleti sınırları içinde 40 bin "Kürt mülteci" çok zor şartlar altında yaşıyorlar. Bunların durumu gelecekte ne olacak, siz bunların durumlarının düzeltilmesi için neler yapmayı düşünüyorsunuz?

M.B : Türkiye'ye iltica edenlerin yanımızda büyük bir değerleri vardır. Oraya kendi istekleri ve inançları neticesinde gitmediler. Başka bir çözüm yolu yoktu, coğrafyanın hükmüydü. Elimizdeki bilgilere göre bunların yaşam ve barınma koşulları çok kötüdür. Özellikle Mardin'dekilerin. Türk makamları onları Irak'a dönmeye mecbur etmek için baskı uyguluyorlar. Türkiye'nin halkımızın davasına düşmanlık temelindeki bu tutumunu anlıyoruz. Diğer yandan Irak'la yaptıkları güvenlik antlaşmasını uyguluyorlar. Türk makamlarını bu siyasetin sonuçlarını ciddi ve sabırlı bir şekilde düşünmeye

çağırıyoruz.

Öte yandan Türk makamları uluslararası kızılhaç teşkilatı ve BM Mülteciler Komiserliği'nin doğrudan denetimini ve yardımlarını engelliyor. Biz bu çabaları insanlık dışı olarak değerlendiriyor ve son bulması gerektiğini söylüyoruz.

Şimdiki çabamız uluslararası kuruluşların doğrudan denetimini ve gerekli yardımların ulaşmasını sağlamaktır. Türk makamları bilmedir ki hangi yoldan olursa olsun onları teslim etmeye veya baskı yoluyla geri dönmelerine çalışmak onları büyük bir sorumlulukla karşı karşıya bırakacaktır. Elimizde bilgiler vardır ve bu bilgileri nasıl kullanacağımızı biliyoruz.

M.G : Gorbaçov'un gelişiyile dünyada yeni bir siyaset başladı. Sorunların barışçı yoldan halledilmesi, açıklık, perestroyka ve daha fazla demokrasi vs gibi.

Siz bir partinin başkanı olarak bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz, Kürt hareketi bu gelişmelerden nasıl yararlanabilir?

M.B : Sovyetler Birliği'nde devlet ve parti organlarında yenilenme, hızlanma, demokrasiye saygı ve demokrasinin genişletilmesi Sovyet halkları için önemlidir. Prestroykanın Sovyet dış politikasına ne kadar yansiyabileceğini bilemiyorum.

Kürt halkı herkes açısından hassas ve stratejik olan bir bölgede yaşıyor. Ümit ederiz ki, Kürt

ulusunun durumu üzerinde olumlu etkileri olur.

Dünya çapında bölgesel sorunların barışçı yoldan çözülmesi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, demokrasinin ve insan haklarının korunmasını savunanların Kürt ulusunun durumuna da önemle egilmeleri gerektiğini düşünüyoruz. Ortadoğu'da 25 milyonu aşkın insanın ulusal demokratik haklarını sağlayacak adil ve demokratik bir çözüm bulunmadan bölgede kalıcı bir barış ve istikrar sağlamak mümkün değildir.

Medya Güneşi : Sayın Mesut BARZANİ, dergimiz aracılığıyla Türkiye ve Kürdistan kamuoyuna iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

Mesut BARZANİ : Her şeyden önce bu fırsattan yararlanarak Türkiye Kürdistan'ındaki halkımızın evlatlarına ve siyasi güçlerine takdir ve selamlarımı gönderiyorum. Dost ve kardeş Türk halkının evlatlarına saygı ve kardeşlik duyguları besliyoruz. Türk ve Kürt halkının kardeşliği ve dostluğunu bozacak tüm çabaların karşısında duracağımızı bilmelerini istiyorum. Onların da kendi açılarından (Türk halkının evlatlarını kast ediyorum) kardeş Kürt halkının ulusal demokratik haklarını anlamalarını diliyorum.

Türkiye'ye iltica eden, günlük yaşamdaki tüm zorluklara göğüs gerip, tahammül gösteren tüm onurlu ana, baba ve çocuklara selamlarımı gönderiyorum.

Ayrıca bu dergiyi çıkaran kardeşlerime de selamlarımı gönderiyorum. ■

ABONE KARTI

Adım :
Mesleğim : Yaşım :
Adresim :

ABONE KOŞULLARI

Yurtiçi : 20.000 TL (Yıllık)
10.000 TL (6 Aylık)
Yurtdışı : 7 DM Yıllık: 75 DM

Yeni Hesap Numarası

Yakup Karademir
Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi
Hesap No: 1066137
Cağaloğlu - İstanbul

Lütfen fotokopisini çekiniz

SİRKUT

M. Lewendi

Rûpelek ji rûpelên Berbaregê ye, mehê carekê bi dizî derdıkeve

Ne merhaba,
Siba we ne bi xêr
û roja we jî ne bimbarek belaşçîno!
Lawo ma meriv dibêje qey hûn hûnî tendûra germ û gepa
azir bûne. Ma qet hûn nefikirin ku ji tîrsa zivistana sar û
erma me rê û rêçik li xwe wende kir. U nuha ji germa
avinê bi ser me de hat û we hîn jî heqa abonetiya xwe ye
erbangê nedaye. İcar hûn bi ser de jî rexna li me digrin!
Lê tu heqê abonetiya xwe dabe, tamam e, heqê wan heyê
tu rexna li me bigrin. Lê, bavê mino, tu, yê ku pênc

quruş pere nedaye, him tu pere nadî û ser de jî vit-vita te
ye. Hahoo, hahoo, de were dîn mebe, dev li goşte xwe
meke!

Birako, her tişt li alikî, mumkune i ku tu ji keski
Federasonê qeherîbi, an ji di Berbangê de ji xwediyê
meqaleyekê qeherîbi, lê, xwedê hebinî ma Sirkût'e bişine!

Ger te heqê abonetiya xwe şand silav, yan na ne silav û
ne kulav!

Sirkut

xê min bûye bostan!

gundekî axayek
nexweş dikeve rojek,

xulamê xwe dike
bîbê, baş guhdar bike,

gelekî nexweş im
her alî de d'êşim

ere ba hekimekî
bo min dermanekî

ya da bikê û bîne
ew re halê min nîne.

xulam dibê; Axê min
ka tu bêje bo min

ke hekîm bipirse
weşiya wî çi ye?

bêjim ez wê gavê?
vê bersivek divê.

ya jê re dibêye.
hekîm re bibêye.

ê min pir nexweş e
derder laşê d'êşe,

Serî lê werimiye
Her wekî kundir bûye.

Poz ji deketiye jêr
Zer bûye wekî gizêr.

Dest ji germa bûne ar
Werimîne wek xiyar,

Laşê wî buye tev reş
Zik jî bûye wek zebes.

Çip û ling jî ji werman
Bûne mîna petêxan

Xulam lê vedigere
Weha dibê j'axê re:

Axayê min î delal
Hewqas şor û galegal

Kî kane bi bir bîne
Ma di hiş de dimîne?

Hewgas gelegal û şor,
Bi biranin gelek zor,

Hema ezê bibêjim,
Gotina kurt bo hekîm:

Hekîm zû hinek derman,
Axê min bûye bostan!

ayfa, İsvet'te yayınlanan BERBANG dergisinin 1988 yılında yayınlanan 6. sayısından olduğu gibi alınmıştır. Abonelerimizle
le bir sorunumuz olmamakla birlikte sürekli olarak ekonomik sorunlarla boğuşmak zorunda kalışımızdan dolayı, M. Leven-
in hazırladığı bu mizah sayfasını yayınlamayı uygun gördük. - Medya Güneşi

Kürt tarihi ve folklorü hakkında değerli araştırmalar yapan Dr. C. Celil ile Ortadoğu muhabirimiz Ahmed CEMAL'in yaptığı röportajı sunuyoruz.

CELİL CELİL

“Bazen bir Kürtçe türkü benliğini unutan insanları kendisine getirebiliyor.”

Sovyetler Birliği'nde yaşayan Kürtlerden biri olan yılında Erivan'da doğdu. İlk Öğrenimini Erivan'da Ermenice olarak yaptı. 1954 yılında Erivan Üniversitesi'nin tarih bölümüne girdi. 1959 yılında buradan mezun olan C. Celil, daha sonra aynı üniversitede asistan olarak çalıştı. 1963 yılında, 1850-1880 yılları arasında Türkiye'de Kürt hareketleri üzerine doktora yaptı. Doktora tezinin bir bölümü daha sonra (1966 yılında) Moskova'da Rusca olarak yayımlandı. 1964 yılında, Erivan'a dönen C. Celil, Ermenistan Bilimler Akademisi'nin, Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün Kürdoloji bölümünde çalışmaya başladı. 1973 yılında "19. yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı İmparatorluğu Kürtleri" adlı kitabı Rusca olarak yayımlandı. C. Celil'in babası ve ağabeyi de bu arada Kürt folkloruyla ilgili araştırmalar yapıyorlardı. Bu çalışmalara C. Celil ve daha sonra müzik eğitimini tamamlayan kızkardeşi Cemile de katıldılar. Kürt folkloruyla ilgili ortak birçok kitapları yayımlandı.

C. Celil'in kitapları Rusça, Arapça ve Kürtçenin Sorani ve Kurmanci lehçelerinde yayımlanmasına karşı, hiçbir kitabı bugüne kadar Türkçe olarak yayımlanmış değildir. Dr. C. Celil'in "19. Yüzyılın Sonlarında ve 20 Yüzyılın Başlarında Kürtlerin Siyasi ve Kültürel Yaşamı" adlı eserinin Kürtçe çevirisi, 1985 yılında Jina Nû yayımları tarafından İsveç'te yayımlandı. Yine "Suriye Kürtlerinin Folklorü" adlı eseri de yakında aynı yayınevince yayımlanacak.

Medya Güneşi: Bilindiği gibi doktora tezinizi 1850-1880 arası Kürt tarihiyle ilgili olarak yaptınız. Çalışmalarınız daha önce Tarih ağırlıklyken sonradan Kürt folkloruna da yöneldiniz. Folklorla Yönelmeniz Nasıl oldu?

Celilê Celil — Benim folklor ile ilgilenmem tarihle birlikte başladı. Bizim ailenin hepsi folklor ile ilgileniyor. İlk önce kardeşim Ordixan'la birlikte başladık. Daha sonra kızkardeşim Cemile müzik eğitimini bitirdi. Bundan sonra ses alma cihazımızı alarak köylere gittik. Yaşlıları dinleyip söylediklerini bantlara aldık; daha sonra bu bantları tek tek çözüp yazıya döktük.

Kürt türkülleri, masalları ve destanları yazıya dökülüp kitap halinde yayınlanınca, özellikle yeni nesil öğrenciler arasında daha çok ilgi gördü. Giderek folklor ile ilgili çalışmalarımı da tarih çalışmalarımı aynı seviyeye getirdim.

Şimdi folklorla ilgilenişimin nedenleri üzerinde durmal istiyorum biraz. Ermenistan'da gelişen topluma geçmişin kültürünü tanıtmak istedik. Okumuşlar öyle pek folklorla öner vermiyorlardı. Yeni nesil, yeni yaşamla bütünleştiğinde dolayı eskiyi önemsememe ortaya çıkıyordu. Böyle olunca da folklorun konuşulup geliştirildiği yerler olarak yalnızca ODA'lar (kocık) kalıyordu. Seyyar türkücü ve masalcıları d unutmamak gerekir. ODA'larda daha çok kahramanlık türk ve masalları revaçta idi. Kısacası folklorun gelişme okulla

Dr. Celilê Celil, Erivan Radyosu'nda spiker olan eşi Gulizara Casim.

huralardı. Bu ODA'larda çocuklarda ayakkabıların bulundğu yerde oturup konuşulanları dinleyebiliyorlardı. ODA'larda türkü, masal ve destanlardan başka çeşitli oyunlar, bilmeceler vb. şeylerden de bahsediliyordu. Bir köye yabancı bir türkücü veya masacı geldiği zaman önce erkeklerin bulundğu ODA'ya gider orda söyler, daha sonra da kadınların bulundğu ODA'ya gidip onlar için de aynı şeyleri söylerdi. Mesela daha sonraları Erebe Şemo tarafından kitap olarak yayınlanan meşhur Dımdim romanı çok önceleri ağızdan ağıza dolaşıyordu.

Sonraları televizyonun kullanılmaya başlanmasıyla, bu ODA'lar yavaş yavaş ortadan kalkmaya başladılar. Yaşlı kuşağın gidişiyile birlikte gençler bu geleneği yaşatmaya yanaşmadılar. Böylece ölümlü yüzyüze kaldılar.

İşte ağızdan ağıza dolaşan masal, türkü, destan vb. şeylerden oluşan bu zengin mirasın yok olmaması için biz bunları toplamaya başladık. Önceleri sesli olarak kasetlere aldık. Ancak Ermenistan'ı kapsayan bu çalışmalarımız, asıl yapılması gerekenin çok küçük bir bölümünü teşkil ediyordu. Asıl zenginlikler, ulusumuzun üzerinde yaşadığı kendi topraklarımızdaydı. Fakat bizler o bölgelere gidemiyorduk. Sonradan bize bir olanak doğdu. Suriye'den bazı Ermeniler Sovyet Ermenistan'ına göç ettiler. Bunların çoğuda Türkiye Kürdistanı'ndan gelmeydiler. Kürtçeyi çok güzel konuşuyorlardı. Doğal olarak kendileriyle birlikte Kürt folkloru da bir bölümünü getirmişlerdi. Hatta bazıları yalnız Kürtçe konuşuyordu. Biz bunlardan çok değerli şeyler elde ettik.

1982 yılında Suriye'ye gitme olanağım doğdu. Bundan sonra Suriye'deki Kürtlerin de folkloruyla ilgili bilgi toplamaya başladık. Gördük ki, Suriye Kürdistanı'nda ticarete yönelik epey kaset bulunuyor ama işin kültürel yönüne pek önem veren olmuyor.

Aynı dönemde Avrupa'daki Kürt mültecilerin sayısında da büyük bir artış oldu. Sayının artması kendisiyle birlikte Kürt kültürü ve folklorunun da Avrupa'da yayılmasını getirdi. Bizim topladığımız Kürt türkülerinin notalandırılması kızkardeşim Cemil e tarafından yapılıyordu. Çok çaba sarfettik ve hiç ummadığımız yerlerde oldukça ilginç atasözleri, deyişler, türküler, masallar, bilmeceler ve destanlar topladık. Burada birşey söylemek istiyorum. Bizim için her şey çok önemlidir. Türkü ve masalın yanında beddua (nıfır), yağmur yağınca çocukların oynadığı oyunlar vs. gibi her şeyin ayrı ayrı özellikleri vardır. İnsanlar zaman zaman bu tür şeylerle sevinçlerini, umutlarını, keder ve üzüntülerini dile getirmişler, getiriyorlar.

Bu alanda daha yapılacak çok şey var. Ayrıca bizim folklorumuzun rolü, tarihimiz açısından da çok önemlidir. Toplumumuz her ne kadar islamiyetten bağımsız olmayışın, aşiret çatışmalarının ve birbirlerinden uzak yerlerde bulunuşun etkilerinde kaldıysada, yine hiç bir zaman birbirinden, kopmamış, tam tersine birbirine çok yakın olmuştur. Halkımız uzak köylerde ve dağlarda yaşadığından ve de okuma yazma bilenler az olduğundan dolayı masal, türkü vb. şeylere çok önem vermişlerdir. Her ne kadar o dönem dinî medreseler ve mollalar vardıysa da bunlar o zaman bu tür şeylerle pek ilgilenmiyorlardı.

Biz tarihimizi çok seviyoruz. Folklorumuzun da tarihimize ilgili birçok şey bulabiliyoruz. Toplumumuzun insanları çok cesur ve atılan insanlardır. Aynı zamanda bizim toplumumuzda kadın erkek ayrımı yapılmamıştır. Kadınlarımız da silah taşıma ve savaşma gibi erkek işi olarak görülen tüm işlere katılıyorlardı. Tarihimizde hiçbir dönem kadın haksız bırakılmamıştır. Bir örnek vermek gerekirse: Ermenistan'ın bir köyünde Zozan adında bir Kürt kadını, Ermenilerle çatışmalarında elde silah savaşmış, tüm akrabalarının ölmesine rağmen, onarın cesetlerini kendisine siper yapıp yardım yetişinceye kadar çarpışmış. Şimdi hala hayatta olan o kadına büyük bir değer veriliyor. Bu tür şeyler bizim folklorumuzun yanısıra tarihsel mirasımızın da ne kadar zengin olduğunu gösteriyor.

Kürdistan'ı gezen Avrupa'lı seyyahlar Kürtlerin folkloruna önem verip, onlara büyük bir ilgi duymuşlardır.

Medya Güneşi: Kürt folkloru, yazılmayan tarihimizin de bir parçasıdır demek doğru olur sanırım.

Celilê Celil — Çok doğru. Şimdi, daha çok siyasi çalışmalara önem verilip folklorla ilgilenilmezse gelecekte hiçbir şeyin kalmama tehlikesi doğar. diyorum ki, herkes belki yazamaz, ama herkes bulabildiklerini kasete kaydedebilir. En

azından bu görevimizi yapabilmeliyiz. Şimdiki görev Kürt kültürünü ve folklorunu ölümden kurtarmaktır. Gelecekte ise onu geliştirme ve onu yeniden üretmeye çalışmalıyız. Daha sonra bundan, dilbilimci kendine göre, filozof kendisine göre, sosyal bilimci kendisine göre birşeyler çıkarır.

Örneğin bir sosyolog, türkü, masal vb. şeylerden toplumu-muzdaki kadın erkek ilişkisi hakkında birçok şey öğrenebilir.

Yine kahramanlık türkülerimizden de tarihimizle ilgili birçok bilgiyi elde edebiliriz. Birçok çatışmanın sebeplerini, kimlerin arasında geçtiğini, kimlerin kazandığını, kimlerin kahramanlık gösterdiğini, ne zaman olduğunu vs.

Bizde folklor, Kürt halkının yaşamının bir parçası haline gelmiş bulunmaktadır. Benim dinlediğim bir beyitte 366 mısra bulunmaktaydı. Ve her mısra da bir kuşun adı geçmekteydi. 366 kuşun adının bulunması hem dilimizin hem de türkülerimizin ne kadar zengin olduğunu gösteriyor.

Bize yani herkese düşen görev, bunları kasetlere kaydetmek ve yok olmasını önlemektir. Bunların yazıya dökülmesi ise başka bir çalışmayı gerektirir. Folklorun esas sahipleri, okumamış ama ağızdan ağıza onu bugüne getirenlerdir. Bazen bunu yazıya dökmek isteyenler onu bozabiliyorlar. Yazıya döerken olduğu gibi yazmak gerekiyor.

Benim bildiğim, Irak Kürdistanı'nda her bölgenin kendine göre bir ismi vardı. Akra, Şêxan vd. Şimdi bunlar bir bir yokediliyor. Bu isimlerin herbiri bir şeyleri ifade ediyordu.

Örneğin çiçek isimleri ve şekilleri. Bazı çiçekler ilaç yapımında bazıları boyada, bazıları da halı ve kilim motiflerinde kullanılmaktadır. Bunların hepsi kültürümüzün birer parçasıdır. Tüm bunlara yaşatmak ve geleceğe taşımak gerekiyor.

Örneğin "Şıkaki kofiya te mina ga ki" sözünden, Şıkak aşiretinin kadınlarının kullandığı kofi (başlık)'nin büyük olduğu anlaşılıyor.

Yine bir türküdeki "Govend geri ser banê" deyişinden şunu anlayabiliriz: Dağın yamacında bulunan köyde, üst üste olan evlerin avlusu bir diğer evin damı olabiliyor. Böylece govendin gezdiği yer haliyle damın üstü oluyor.

Şimdi şunu görmek lazım. Herbirimiz Türkçe, Farsça, Arapça okuyor yazıyoruz: ama diğer taraftan kendi dilimiz yok oluyor, yok ediliyor. Bize düşen en önemli görev, kendi dilimizi ve kültürümüzü yok olmaktan kurtarmak ve daha da geliştirmektir.

Bir taraftan siyasi çalışma yaparken diğer taraftan kendi kültürel değerlerimize de sahip çıkmalıyız. Kürtlüğün gelişmesi mücadelemizin gelişip güçlenmesi demektir. Bazen bir Kürtçe türkü, benliğini unutan insanları kendisine getirebiliyor.

Biz birçok türkü, masal vs. topladık. Bunların içinde kahramanlık türküleri, çocuk türküleri, ağıtlar, iş türküleri, destanlar vs. bulunmaktadır. Evimde sayısız kaset bulunmaktadır. ilerde olanaklar elverdiğinde bunları yazıya dökmeye çalışacağız.

Bizim dil konusunda, yani kendi dilimizle okuyup yazma konusunda çalışmalarımız çok azdır. Kürtçe yayın yapan gazete ve dergilerin sayısı bir elin parmaklarını geçmez. Bu alanda en büyük çalışmanın yurtdışındaki Kürtlerden beklenmesi lazım. çünkü onların olanakları daha fazladır. Birçok şey Türkçe, Arapça ve Farsça yazılıyor. Böyle olunca da büyük bir kesimin yararlanması imkansızlaşıyor. Örneğin Türkçe çıkan bir yayını kendim okuyamıyorum. Ama Kürtçe olunca, ben de, benimle birlikte diğer parçalardaki herkes de bundan yararlanabilir.

Medya Güneşi: Şimdi dilerseniz konuyu Kürt tarihini araştırmaya getirelim.

Celilê Celil — Birçok halk, kendi tarihiyle ilgili olarak çıkan yazıları bulup okuyabiliyor. ama bizim kendi dilimizde yazılmış bir tarihimiz yok. Yalnızca bir Şeref Han'ın ŞEREFNAME'si var. Bize ancak komşu ulusların arşivlerinden arayıp bulmak düşüyor. Örneğin Kürtlerin iktisadi-sosyal yaşamları ile ilgili birşey yazılmak istendiğinde, Kürdistan'ın her bölgesinde çok sıkı bir araştırma yapmak gereklidir. Çünkü yalnız bir bölgenin yapısı tüm toplumun yapısını ortaya çıkarmaya yetmiyor.

Bazıları bana Kürtlerin nereden geldikleri ve kökenlerinin ne olduğu hakkında sorular soruyorlar. Ben eski tarihle ilgilenmediğim için cevap veremiyorum. Eski tarihi yazabilmek büyük ve geniş bir çalışmayı gerektiriyor. Böyle bir çalışmayı yapabilmek, komşu ülkelerin tarihini de çok iyi bilmeyi ve aynı zamanda çivi yazısı ve diğevr yazıları da bilmeyi gerektiriyor. Ben 19. yüzyıl'la ilgileniyorum, daha eskisiyle ilgili geniş bir bilgim yoktur.

Bazıları tarih yazarken "Şeyh Ubeydullah İsyanı - 1870" diye yazıp geçiyorlar. Bunun iyi açılması gerekir. Yüzeysel geçmek tarih olmuyor. Tarihi araştırmak, bir arkeoloji kazısı yapmaya benziyor. Parçaları birleştirip birşeyler ortaya çıkarmak gerekiyor. Türkiye'de Kürt tarihiyle ilgili çok materyal var, ama bunları elde etmek zaman ve çaba gerektiriyor.

Mesela Diyarbekir'le ilgili olarak Vali'nin sultana gönderdiği tüm raporlar arşivde bulunmaktadır. Bu raporlar okununca birçok tarihi olay gün ışığına çıkar.

Medya Güneşi: Kürt tarihçilerinin yazdığı bazı şeyler var, ama bunlar daha çok bazı bilgileri biraraya toplayıp kendi yorumlarını katmadan yayımlıyorlar.

Celilê Celil — Bunu benim için de söylüyorsunuz değil mi?

Medya Güneşi: Evet, biraz sizin için de geçerlidir.

Celilê Celil — Bu yazılanlar son dönemleri kapsamaktadır, eskisiyle ilgisi yok. Bunların kendi yorumlarını katmayışları bir gerçektir. ilk etapta kişi kendi yorumunu katamıyor. Bu dönem daha çok belgelerin toplanması dönemidir. Diğer şeyler gelecekte çok tartışılacak ve anca o tartışmalardan sonra gerçekler ortaya çıkabilecektir. Birileri bazı şeyler yazıyor, başka birileri bundan daha ileri şeylerin

cevabını kendisine göre verebiliyor. Ben, Kürt göçerlerinin 19. yüzyıl başlarında artık toprağa bağlı hale geldiklerini söyledim. Çok sevdiğim bir arkadaşım benim acele ettiğimi, oysa o dönemde göçerlerin hala hayvancılıkla uğraştığını ve göçerlik yaptıklarını yazdı. Bu çok doğal bir tartışmadır. Ben ileride yeterli kaynak elde ettiğimde bunu daha detaylı bir şekilde açıklayabilirim.

Medya Güneşi : Sizin Jön Türklerle ilgili bir kitabınızın olduğunu biliyoruz. Sanırız bu kitap hala yayınlanmadı.

Celilê Celil — Hayır, daha yayınlanmadı. ama yayına hazırlıyorum. İleride yayınlanacak.

Medya Güneşi: Kanaatinize göre Jön Türklerle İttihad Terakki'nin Kürtlerle ilgili siyasetlerinde ne gibi farklılıklar vardı?

Celilê Celil — Kanaatimce Kürt sorunu karşısında her ikisinin de düşmanlıkları aynıydı. Ancak herbiri Kürtlere karşı ayrı ayrı oyunlar oynamış, her biri kendine göre çözümler aramış. Abdullah Cevdet ve İshak Sıkuti ittifak Terakki içerisindeydiler. Sıkuti erken öldü, A. Cevdet ise onların Kürtlere yaptıklarını gördü ve onlardan ayrıldı.

Medya Güneşi : Medya Güneşi okuyucuları için S. Birliği'nde yaşayan Kürtlerle ilgili olarak biraz bilgi verir misiniz?

Celilê Celil — Kürtler, Kafkas ötesi cumhuriyetlerden Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycanda, orta Asya cumhuriyetle-

rinden de Kazakistan, Kırgızistan ve Türkmenistan'da yaşıyorlar. Türkmenistan Kürtleri, Horasan Kürtlerinin bir parçasıdır. Sovyetlerde Kürtler için resmi olarak kabul edilen kiril harfleriyle bir alfabe vardır. Ermenistan'da haftada iki kez yayınlanan Rîya Teze adlı bir Kürtçe gazete bulunuyor. Yine Ermenistan'daki Kürtler için hergün 90 dakikalık Kürtçe radyo programı bulunuyor. Kürt çocukları köylerde 8. sınıfa kadar Kürt dili ve edebiyatını okuyorlar, kitapları Kürtçedir. Yine tıbbi bilgiler içeren, siyasi, edebi ve tarihi bazı kitaplar da Kürtçe olarak yayınlanıyor. Ermenistan Bilimler Akademisi'nin Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde Kürdoloji bölümü bulunuyor. Burada Kürt ve Ermeni bilimadamları Kürt tarihi, edebiyatı, dili ve folkloruyla ilgili araştırmalar yapıyorlar. Son olarak Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te bir Kürt Halk Üniversitesi açıldı.

Tüm Sovyetler'de 300 bini aşkın Kürt yaşıyor. Ermenistan'ın Elegaz ve Gürcistan'ın Tiflis kentlerinde birer Kürt tiyatrosu bulunuyor.

Medya Güneşi : Son olarak dergimiz okuyucularına söylemek istediğiniz birşey var mı?

Celilê Celil — Çok beğenip takdir ettiğim derginizin, tarihi belgeleri yayınlamaya büyük bir önem vermesini istiyorum. Ayrıca temennim, derginizin ileride hep Kürtçe olarak yayınlanmasıdır. Teşekkür ederim.

Medya Güneşi : Asıl biz teşekkür ediyoruz.

Bijî 1 Gulan

İşçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs'ın, başta ülkemiz olmak üzere bütün yurtsever güçlerimiz tarafından yaşamın her alanında (fabrikalarda, tarlalarda, dağlarda, okullarda, meydanlarda) enternasyonalist dayanışma bilinci temelinde, devrimci özüne uygun bir şekilde kutlanması için görev başına

Medya Güneşi

**Resmi - Sivil Faşist Teröre Karşı
Devrimci Mücadele ve Birlik Yükseltilmelidir.**

16 MART'I UNUTMADIK !... UNUTMAYACAĞIZ !...

Melin DİLAN

Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerinde önemli bir yere sahip olan, köşe taşı niteliğindeki olaylar, yaşanan sürece ışık tutması bakımından hep hatırlanır. Bu olayların, özellikle yıldönümlerinde kutlanması ya da anılması ise devrimci mücadelede bir gelenek haline gelmiştir. Bu geleneğin yaşatılması, tarihsel olayların neden-sonuç ilişkisi bağlamında ele alınıp, içinde yaşanan sürecin analizine yardımcı olacak verilerin sağlanması gibi yol gösterici bir içeriğe sahip olmasının yanısıra, kutlanan ya da anılan olayın, -niteliğine göre- bir başarı kutlanıyorsa eğer, aynı doğrultuda verilen mücadelenin başarıyla sonuçlanacağına olan kitlesel inancı ve bu inanç doğrultusunda verilen mücadeledeki kararlılığı; bir acı olay, örneğin bir katliam ise anılan, böylesi olaylarla devrimci mücadelenin

sekteye uğratılamayacağı, başarısız kılınamayacağı, sosyalist ve devrimci-demokratların cesareti ve direngenliği gibi olguları da içermesi bakımından, devrimci mücadele için oldukça büyük bir öneme sahiptir.

Şimdi 16 Mart katliamını, bu olayın yıldönümünde gerçekleştirilen eylemleri, -katliamın, yaşandığı süreçte neyi ifade ettiğini de gözönüne alarak bu düşüncelerle ilişkilendirmeye çalışalım.

Bilindiği gibi 16 Mart, 7 anti-faşist öğrencinin, resmi destekli sivil-faşist çetelerce katledilişinin tarihidir. Bundan 11 yıl önce, İstanbul Üniversitesi'nden topluca (o dönemlerde birçok fabrika ve işyerinde olduğu gibi üniversitelerde de faşist işgaller yaşanıyor, devrimci ve demokrat öğrencilere yönelik saldırılar her geçen gün daha da boyutlanıyordu ve devrimci, demokrat nitelikli insanlar işyerlerine ve okullara olanaklı olduğu ölçüde toplu olarak girip çıkarak kendilerini korumaya çalışıyorlardı) çıkmakta olan öğrencilerin üzerine otomatik si-

lahlarla ve bombalarla saldırıldı. Bu saldırıda, aralarında, faşizme, emperyalizme ve sömürgecilğe karşı verdiği mücadeleyi militanca sürdüren yiğit Kürt devrimcisi Hamit AKIL'ın da bulunduğu 7 öğrenci şehit edildi. Saldırüyı düzenleyen eli kanlı sivil-faşist köpekler ise, onca sıkı önleme, güvenlik (faşist katillerin güvenliği amaçlanmış olsa gerek) kordonuna rağmen ellerini kollarını sallayarak olay yerinden uzaklaşırlar.

Resmi destekli sivil-faşist terörün tiksinti verici bir boyuta ulaştığını gösteren bu olay, Kürt ve Türk kamuoyu tarafından nefretle karşılanır.

12 Mart sonrasında, ulusal ve toplumsal muhalefet, kısa süren bir suskunluğun ardından hemen toparlanma sürecine girdi ve çok kısa bir sürede önemli mesafeler katletti. Ulusal ve toplumsal mücadeledeki bu hızlı yükselişten tedirgin olan burjuvazi, toplumların ve ulusların kurtuluş mücadelesi tarihinde sayısız örneğine rastladığımız bir yola, mücadeleyi kanla boğma yoluna başvurdu. Bir yandan ordusu ve

polisyle devletin halk kitleleri üzerinde estirdiği terör boyutlandırılırken, bir yandan da Türkes (namı diğer küçkêreş) önderliğinde ve milliyetçilik kisvesi altında devlet tarafından, devletin bütün olanakları seferber edilerek örgütlenirilen sivil-faşist çeteler, devrimci, demokrat ve yurtseverlerin üzerine salındı.

16 Mart 78, sivil-faşist terör zincirinin, 1 Mayıs 77 katliamından sonra ikinci büyük kanlı halkasını oluşturdu. Ardından Çorum provokasyonu, Sivas, Maraş katliamları vb.vb.

Olaya ilişkin değerlendirmeler yapılırken sorununun önemli bir odağı da şu olmalıdır: Rejim, bu tür katliamların yaşandığı sürece yönelik olarak, sürekli halk kitlelerin aldatmaya çalışmakta, onların 12 Eylül öncesine bakışlarını kendi anlayışı doğrultusunda şekillendirmeye çalışmaktadır. Bildiğimiz gibi 12 Eylül faşizmi, çarbeyi, "sağ-sol çatışması" ve "sol terör" olarak nitelediği olaylarla gerekçelendiriyor, ve bir kısım halk, bu demagojilerden etkileniyordu. Bu etki yoğunluğunu yitirmiş de olsa halen sürmektedir.

16 Mart'ı andığımız bir süreçte, bir yandan olaya ve olay hakkındaki değerlendirmelere ilişkin bilgilerimizi tazeleyip halk kitlelerini de bu doğrultuda eğitirken, diğer yandan, olayın yaşandığı süreçte sağlıklı bir biçimde oluşturulamayan etkin bir anti-faşist mücadelenin, benzeri senaryoların (Van 100. Yıl Üniversitesinde arkadaşımız M. Şirin TEKİN'in katledilmesi olayında somut olarak görüldüğü gibi) yeniden tezgahlanmaya başlandığı günümüzde güçlendirilerek bir eylem birlikteliği zemininin oluşturulması ve faşizme karşı verilen mücadelenin, emperyalizme, sömürgecilğe ve işbirlikçiliğe karşı mücadele ile

bütünleştirilerek yürütülmesi gerektiğine ilişkin doğruları, teorik kılıfından çıkarıp yaşama geçirmeliyiz.

Sivil-faşist terörün yeniden halklarımızın gündemine sokulmaya çalışıldığı günümüzde, etkili bir anti-faşist mücadelenin geniş halk kitlelerini de kapsayacak bir biçimde, 16 Mart, Maraş, Sivas, 1 Mayıs vb. katliamları bir daha halklarımıza yaşatmamak adına yürütülmesi gereği acil bir sorun olarak karşımızda durmakta iken, siyasal anlayışlar, yukarıda değindiğim eylem birlikteliği temelinde bir anma eylemini gerçekleştirmek için dahi biraraya gelemediler.

Evet, burada anlamını ve önemini birkaç boyutuyla ele almaya çalıştığım 16 Mart katliamı, 11. yıldönümünde anıldı.

Yazımın başlarında, bu tür anma eylemlerinin, bir boyutuyla, siyasal anlayışların eylem birliği doğrultusunda bir gelişmeyi ifade etmesi gerektiğine işaret etmiş ve bu eylem birliklerinin, süreçle geniş halk kitlelerini de içine alan etkili bir anti-faşist mücadele birlikteliğine dönüştürülmesinin aciliğini ve zorunluluğunu vurgulamaya çalışmıştım.

Ancak daha önceki eylemlilik süreçlerinde çokça yaşandığı gibi, 16 Mart katliamını anma eylemi de birlikte gerçekleştirilemedi. Eylem sürecini ve burada yapılan tartışmaları aktarmanın bir faydası olmayacağına inanıyorum. Bu nedenle yapılan eylemlere kaba hatlarıyla değinip bunları değerlendirerek yazımı sonuçlandırmak istiyorum.

16 Mart'ta üç ayrı eylem gerçekleştirildi. Bunlardan biri ve ilki, töybekârların katliamının olduğu yere gidip karanfil bırakması ve sessizce dağılması biçiminde oldu. Zaten bu anlayış, fidan dikmek ve gül, lale, karanfil vb. çiçekleri korumak gibi

spesifik bir devrimci (!?) mücadele yürüttüğü için mücadele anlayışlarına denk düşen bu sessiz eyleme de fazladan bir diyeceğimiz olamaz.

Birlikte yapılması gereken fakat Devrimci Gençlik'in o çokça sergilediği kronik sekte tavrı yüzünden birlikte yapılamayan diğer iki eylem ise, aşağı yukarı aynı saatlerde ve birbirine yakın iki yerde (Fatih ve Fındıkzade) gerçekleştirildi. Yaklaşık 200-250 kişinin katıldığı Fatih'teki eylemde trafik engellenerek cadede eteş yakıldı, saygı duruşu ile birlikte sloganlar atıldı ve değişik kollara ayrılan eylem topluluğu, polis müdahale edemedi.

"Devrimci Gençlik"de fındıkzade'de eylem yaptı.

16 Mart katliamı gibi anti-faşist mücadelede önemli bir yere sahip olan bir olay, yıldönümünde kitlesel olarak anılmadığı gibi, ayrışmayı gündemleştiren sağ oportünist ve sol sekte anlayışlar, eylem sonrası süreçte de gerek platform'a gerekse birbirlerine yönelik yoğun saldırılara giriştiler, üst üste bildiriler yayınladılar.

Sağ ve sol anlayış, farklı nedenlerle Platform'dan ayrılmış olsalar da, sonuçta, ayrılma ve dolayısıyla güç birliğini dumura uğratma gibi bir yola sapmakla, öz itibarıyla birbirlerine ne kadar yakın anlayışlara sahip olduklarını gösterdiler. Ve böylelikle, Lenin'in bu yöndeki saptamasının doğruluğunu da bir kez daha somutladılar.

Yazımı sonuçlandırırken, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin boyutlanmasının verdiği tedirginlikle, burjuvazinin tekrar sivil-faşist köpeklerini devrimci, demokrat ve yurtseverler üzerine saldırtacağı yönünde belirtilerin olduğu bu süreçte, devrimci mücadeleyi yükseltmenin gerekliliğini bir kez daha vurguluyorum.

Mahkemede slogan attığı için hakkında açılan dava ile ilgili olarak Mehmet Cıbran'ın Mahkemeye gönderdiği dilekçe

ŞİMDİ BURADA OLMAMIN NEDENİ:

1- Slogan atıp atmadığım,
2- Neden slogan attığımdır.
Evet... (Kahrolsun Sömürgecilik, Kahrolsun Faşizm, Gericilik ve Emperyalizm.)

(Yaşasın Kürdistan Halkının Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş Mücadelesi)

(Yaşasın Kürdistan Öncü İşçi Partisi)

(Yaşasın Kürdistan Öncü İşçi Partisi'nin Bağımsız Demokratik ve Özgür bir Kürdistan İçin Verdiği Mücadele)

Evet, bu sloganları attım.

Çünkü 1639'un 17 Mayıs'ında o lanetlenesi Kasr-ı Şirin anlaşmasıyla ülkem ilk olarak iki parçaya bölündü. Onu izleyen ikinci bölünme ise 1923 tarihli Lozan anlaşmasıyla oldu. İki parçaya bölünmeden sonra olsun, iki parçalanma arasında olsun halkım ve ülkem ve ülkemde yaşayan bütün insanlar, çeşitli entrikalarla -bir çok kere- jenosid (soykırım)lerle karşı karşıya kaldı ve yaşadı. Bu soykırımlarda binlerce, onbinlerce insan katledildi; kalanlar yurtlarından topraklarından göç ettirildi, Türkiye'nin belli illerine sürüldü. Oralarda perişan ettirildiler. Onların yerlerine, topraklarına dışarıdan getirilen göçmenler yerleştirildi. Bugün dahi yüzbinlere varan emekçi ve köylü Kürdistan'da işsizlikten, topraksızlıktan perişan halde iken, kendi halklarının haini olan insanlar Afganistan'dan getirilip Kürdistan'a yerleştirilmiştir.

Ülkem Kürdistan'da, onbinlerce insan sorgulama adı altında işkencelerden geçirildi ve halen geçiriliyor. Bu işkenceler altında yüzlerce insan yaşamını yitirdi ve binlercesi çeşitli yerlerinden sakat bırakıldı.

Halen binlerce yurtsever insan, yaşamlarının büyük bir bölümünü zindanlarda çürütmeye karşı karşıya bırakılmıştır.

Evet ... Bütün bunlar neden?

Bu insanlar neden barbarca ve vahşeti aratmayan uygulamalarla karşı karşıya bırakılıyor?

Soruyorum: Hangi anlayışın ürünüdür bu zalimce tutum ve uygulamalar?

Yanıtlayalım: İnsanlığın bu yüzkarası uygulamaları, sömürgeciliğin, faşizmin ve gerici politikaların ürünüdür.

Biraz olsun insanlığa ve insani değerlere saygısı olan kişi veya kişiler için, insanlığın bu yüzkarası düşüncelerine ve uygulamalarına karşı savaştırmak ve bunları lanetlemekten daha doğal bir şey olamaz herhalde. Yukarıda çok kısa olarak değindiğim nedenlerden ve ayrıca insan olmanın da bir gereği olduğu için, dün insanlık ayıbı olan bu düşünceleri ve uygulamaları nasıl lanetlediysen ve onlara karşı savaştıysam, bugün de, yarında, yaşadığım sürece onları aynı şekilde her fırsatta lanetleyecek ve onlara karşı gücüm oranında savaşıacağım.

Şimdi, kısaca da olsa "Bölücülük" iddiasına değineceğim: Savcı bey, bundan önceki sorgulamamdan dolayı bana göndermiş olduğu iddianamesinde olsun, sonra gerekçeli kararda olsun, dili bir türlü dönüp (KÜRDİSTAN ÖNCÜ İŞÇİ

PARTİSİ) diyememiştir. Her iki bildirimde de (KÜRDİSTAN BÖLÜCÜ İŞÇİ PARTİSİ) diye yazmıştır. Bu, bilinçsizce, yanlışlıkla yapılan bir şey değildir.

"Bölücülük"e kaba hatlarıyla da olsa burada bir kaç sözle yanıt vermek gerekiyor.

Bölücülük, güçlü bir ülkenin veya güçlü birkaç ülkenin, işbirliği ederek kendilerinden zayıf (güçsüz) olan bir ülkeyi, zorla, kanla, vahşetle bölerek bir parçasını işgal edip topraklarına katmasıdır. Bu güçlü, sömürgeci, ırkçı ülkeler, mazlum ülkenin tamamını işgal de edebilirler, kendi aralarında (talandan mal kaçırmış mağripler gibi) bölüşüp topraklarına da katabilirler. Bundan sonra başlarlar bir yandan o ülkenin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini talan etmeye, bir yandan da kültürel değerlerini (folklorunu, müziğini, sanatını vs.) talan ve tahrip etmeye.

Peki soruyorum sizlere (iddia makamına) : Biz Kürdistan'lı yurtseverler, sosyalistler, insanlığın yüzkarası olan bu insanlık suçunu mu işledik?

Böyle bir suç, sömürgeci mi işlemektedir, yoksa, başta insan olmanın vermiş olduğu sorumluluğun gereği olarak bu insanlık suçunu işleyenlere karşı çıkarak, ülkesini işgal edip çeşitli entrikalarla mazlum halkları soykırımlara uğratan ve Kürdistan halkını ortaçağ karanlığında bırakmak isteyenlere karşı, onurlu ve haklı bir savaşla, bağımsız, özgür, demokratik ve çağdaş bir Kürdistan yaratmak isteyen, benim mensubu olmakla kıvanç duyduğum Kürdistan Öncü İşçi Partisi mi?

Yukarıda değindiğim suçları işleyenler, vahşeti yaratanlar, Kürdistan halkına, kandan, acıdan, gözyaşından başka bir şey getirmemiş olan sömürgeci, ırkçı devletlerdir.

Şimdi soruyorum sizlere:

Ellerinizi vicdanlarınıza koyarak -cesaret edip de- bölücülerin kimler olduğunu söyleyebilir misiniz?

Vicdanınızın sesine uyarak bir cevap verebileceğinize inanmıyorum.

Çünkü, herşeyden önce bağımsız değilsiniz.

Çünkü emir komuta zinciri içinde, sömürgeci, ırkçı devlet politikasını uygulamakla yükümlü hissediyorsunuz kendinizi.

Çünkü, sadece bir formalite olarak kurulmuştur bu mahkemeler.

Belirttiğim nedenlerden dolayı, sizlerin adalete uygun davranacağınız inancında değilim; olmam mümkün de değil. Çünkü sömürge bir ülkenin insanı olarak, sömürgeci ülkenin -devletin- Askeri mahkemelerinden, adalete ve hukuka uygun bir karar beklemek için ya saf olmak gerek, ya da sömürgecileri tanımamak gerekir. Böyle saf ve sömürgeciliği bilmeyen bir insan olmadığırma göre, sizlerin vereceği "cezaevinde kalma cezası" ne olursa olsun, benim için hiç bir öneme haiz değildir.

Ama şu gerçeği de unutmayınız ki; yarın bütün bu yaptıklarınızın farkında ve bilincinde olacak sizin çocuklarınız, sizin bu uygulama ve anlayışlarınızdan dolayı sizlerden utanacaklardır. İnancım budur.

Mehmet CİBRAN

SERBEST QEREDAXI

“Ülkemiz Kürdistan'ın sömürge olması, bize ağır görev ve sorumluluklar yüklemektedir.”

Ülkelerinde yaşamayan çeşitli dünya uluslarından gelen işçiler, öğrenci ve ilticacılar Avrupa'da buldukları ülkelerde, bürokratik sorunları çözmek, sosyal-kültürel faaliyetlerde bulunmak, demokratik hak eşitliğini savunmak, kendi ulusal kültürlerini korumak ve geliştirmek, ayrıca eğer geldikleri ülkede bir ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi varsa onunla dayanışmada bulunmak üzere çeşitli demokratik mesleki örgütlenmelere girmektedirler.

İşte bu demokratik mesleki örgütlenmelerden birisi de, sekreterliğini Serbest QEREDAXI'nın yaptığı merkezi Londra'da bulunan, Avrupa'da Kürdistanlı Öğrenciler ve Gençler Birliği'dir. Bu birliğin İngilizce kısaltılmış adı UKSYE'dir. Yurtdışında bulunan Kürdistanlı öğrencilerin ve gençlerin sorunlarıyla yakından ilgilenen, Kürdistan'da verilen ulusal kurtuluş mücadelesine aktif destek ve dayanışmayı kendi çalışmalarının merkezine koyan bu kuruluşun genel sekreteri Serbest QEREDAXI ile Medya Güneşi için bir röportaj yaptık.

M.G. : Sayın S. QEREDAXI, kendinizi Medya Güneşi okuyucularına tanıtır mısınız?

S.Q. : Herşeyden önce bu röportaj için sizlere çok teşekkür etmek istiyorum.

Ben 1961 yılında Güney Kürdistan'da (Irak Kürdistanı) dünyaya geldim. 1982 yılından bu yana İngiltere'de kalıyorum. İlticacıyım ve yüksek öğrenime devam ediyorum. Birliğimizin 5. kongresi 22-24 Ağustos 1988 tarihleri arasında Hollanda'da toplandı. Ben bu kongrede genel yönetim kuruluna seçildim. Daha sonra genel yönetim kurulunca genel sekreterliğe

getirildim.

M.G. : Sayın S. QEREDAXI, birliğiniz UKSYE (Avrupa'da Kürdistanlı Öğrenciler ve Gençler Birliği) ne zaman kuruldu, amaçlarınız nelerdir, bize kısaca açıklar mısınız?

S.Q. : Birliğimiz 1982 yılında kuruldu. Şunu peşinen belirtmekte yarar vardır; Avrupa'da Kürt öğrenci-gençlik hareketi, Kürdistan'daki yurtsever kurtuluş hareketinden ayrı düşünülemez. Bu nedenle, 1975 G. Kürdistan yenilgisinden sonra tekrar toparlanma sürecine girildi. Ve genel olarak siyasi örgütler tekrar inşa edilmeye başlandı. Bu siyasi hareketlerin etkileri Avrupa'daki öğrenci-gençlik hareketi içinde de görülmeye başlandı.

Kurtuluş çalışmalarımızdan bugüne kadar UKSYE olarak öğrenci-gençlik hareketinin demokratik örgütlenmesini hep bağımsız, demokratik ve Kürdistanlı olma prensiplerini savunduk. İlerici ve birleşik bir hareketin oluşması için çaba sarfettik. Birliğimizin amaç ve görevleri, program ve tüzüğünde de belirtildiği gibi kısaca sekiz madde ile formüle edilmiştir. Müsaade ederseniz bunlardan birkaçını açayım.

Birincisi; Avrupa'da yaşayan Kürdistanlı öğrenci ve gençler arasındaki ilişkileri sıcak tutup güçlendirmek, öğrenim, iş ve sosyal alanlardaki sorunlarının çözümüne yardımcı olmak.

İkincisi; Kürdistan'daki mücadelenin sesini Avrupa'da dünya kamuoyuna duyurmak, Avrupa ve dünya'daki ilerici demokratik güçlerin

dayanışmasını sağlamaktır. Burda şunu belirtmek isterim ki, Birliğimiz UKSYE Kürdistanlı bir örgüttür. Ülkemiz Kürdistan'ın sömürge olması, bize ağır görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Şu ana kadar Kürdistan'danki mücadelenin durumu ve karşılıklıya olduğu sorunları, özellikle katliam ve benzeri uygulamalara karşı değişik eylemler ve çalışmalar sürdürmekteyiz. Kamuoyunu duyarlı kılmaya yönelik eylem ve çalışmalarımız, aralıksız olarak devam etmektedir.

Üçüncüsü; Birliğimizin üzerinde durduğu başka bir konu da, Kürt dilini ve edebiyatını korumak ve ilerletmek, yurtdışındaki Kürdistanlıların kendi tarih, dil ve kültürleri hakkında duyarlı olmalarını sağlamaktır. Bu alanda çalışmamız dergi, kitap, broşür vs. alanlarda sürmektedir. Birliğimiz merkez yayın organı "Kürdistan" gazetesi Kürtçe'nin iki lehçesi ile (Kurmanci, Sorani) çıkmaktadır. Birliğimiz UKSYE olarak, periyodik İngilizce bir yayın çıkarmayı düşünüyoruz. Böylesi bir yayının Kürdistan'daki sömürgeci baskı ve katliamların uluslararası teşhirinde önemli bir rol oynayacağı inancındayız. Birliğimiz UKSYE, Avrupa'nın değişik ülkelerinde komiteye sahiptir. Bu komiteler de, kendi alanlarında enformasyon bültenleri, dergi ve broşürler düzeyinde yayın çıkarmaktadırlar. Ayrıca Birliğimiz UKSYE "Dengê Xwendekâr û Lawan" dergisini de çıkarmaktadır.

M.G. : Sayın S. QEREDAXI, bildiğimiz kadarıyla birliğinize üye olabil-

mek için Kürdistan'lı olmak koşulu aranmaktadır. Üyelerinizin bileşimi salt Irak Kürdistan'ından gelenleri mi yoksa diğer parçalardan üyeleriniz de mi var?

S.Q : Yukarıda belirttiğim gibi birliğimiz UKSYE Kürdistan'lı bir örgüttür. Kürdistan'ın dört parçasındaki mücadeleyi yakından izler ve ona dayanışma sağlar, dayanışmada bulunur. Dolayısıyla birliğimizin üyeleri, ağırlıklı olarak İran Kürdistanı dışındaki parçalardan oluşuyor. İran Kürdistan'ından ise istenilen düzeyde değildir. Bu da bizim fazla çalışmamız gerektiğini gösteriyor. Bunu derken salt üye sağlamayı kastetmiyorum. Aynı zamanda Avrupa'da bulunan, mücadeleden uzak kalan kesime sorunu kavratmak ve mücadeleyle yakından ilgilendirmelerini sağlamaktır.

M.G : Sayın S. QEREDAXI, Avrupa'daki mücadelenizde ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

S.Q : Doğrusu önemli bir konuya değindiniz. Avrupa'daki mücadelemizde değişik engellerle karşılaşmaktayız. Üyelerimizin çoğunluğu öğrenci ve ilticacıdır. Bu kesimler de sürekli maddi sıkıntı çekmektedirler. Çoğunun iş ve öğrenim sorunları vardır. Kürt öğrenci ve gençlerinin bu sorunlarını çözmenin yanında, ülkemizi bölüp işgal ederek sömürgeleştiren devletlerin uluslararası alanda yürüttükleri siyaset sonucu yarattıkları engelleri aşmaya çalışıyoruz. Ancak bu konuda diyebilirim ki, sömürgeciler başarılı sayılmazlar; ne yaparlarsa yapsınlar, eğer başaracaklarını sanıyorlarsa aldanıyorlar. Çünkü karşılarında inançlı ve azimli bir mücadele gücü vardır. Bu gerçeğimiz dahi onları bu alanda başarılı olmaktan alıkoyacaktır. Sömürgeci rejimlerin Kürt halkının en basit demokratik taleplerini inkar ve kanla karşılama tutumları, onları insanlık önünde gülünç duruma düşürmektedir. Örneğin Avrupa'lı bazı gazetecilerin Kürdistan'daki son

gelişmeleri yerinde inceleme taleplerinin reddedilmesi v.s.

M.G : Bilindiği gibi Irak Kürdistan'ında bütün partilerin içinde yer aldığı bir Kürdistan cephesi kurulmuştur. Bu cephe hakkında neler düşünüyorsunuz?

S.Q : Bilindiği gibi Irak Kürdistan Cephesi, kuruluşunu Mayıs 1988'de resmen ilan etti. Kamuoyunun da tanık olduğu gibi siyasi hareketler arasındaki anlaşmazlıklar çatışmalara kaynaklık etmekteydi. Bu negatif durum, Güney Kürdistan'da tehlikeli aşamalar kaydetmişti. Sonuçta da genel hareket büyük zararlar görmüştür. Biz UKSYE olarak, kuruluşumuzdan bu yana Kürdistan'lı hareketler arasındaki çatışmalara karşı çıktık, çıkıyoruz. Bize göre hareketler arasındaki çelişkiler fiili çarpışmalara yol açacak düzeyde olmamalıdır. Kendi iç sorunlarını ancak karşılıklı diyalog ve demokratik yöntemlerle halletmeleri gereğine inanıyoruz. Ancak böyle bir tutum, Kürt ulusuna ve onun ulusal kurtuluş mücadelesine yararlı olabilir. Her ne kadar geç kalınmışsa da kurulan Güney Kürdistan Cephesini olumlu ve ileri bir adım olarak değerlendiriyoruz. Her şeye rağmen Irak Kürdistan Cephesinin kuruluşu ve çarpışmalara son vermiş, nisbi dahi olsa hareketler arası barışı sağlamıştır. Bu nedenlerden dolayı Cephe'yi saygıyla selamlıyoruz.

Temenni ve isteğimiz odur ki, Kürdistan'ın diğer parçalarında da böyle adımlar atılsın. Nitekim önemli ve senvidirici olarak gördüğümüz başka bir gelişme de 8 parti ve örgütün biraraya gelmesiyle kurulan TEVGER olayıdır. Kürdistan'ın her parçasında böyle olumlu gelişmeler kaydedilirse ulusal kurtuluş mücadelemizin önündeki önemli ve ilk görevlerinden sayılabilecek, daha doğrusu toplanması gereken ulusal kongrenin gerçekleşmesi için olumlu zeminler yaratacağı inancını taşıyoruz.

Tarih, halkların kurtuluş mücade-

lesine tanık olmuştur ki, bir halkın kurtuluş mücadelesi, kendi birliğini sağlamadan, kendi öz gücüne dayanıp bağımsız bir güç oluşturmadan başarı sağlanamamıştır.

Bizlere bu cephelere Avrupa'da mümkün olduğu kadar dayanışma sağlama görevi düşüyor. Her iki Cepheye de mücadelelerinde başarılar diliyoruz.

M.G. : Bilindiği gibi faşist Saddam diktatörlüğü, halkımıza karşı büyük saldırı ve katliamlar gerçekleştirmektedir. Bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

S.Q : Burjuvazinin milliyetçi kanadını temsil eden faşist Baas yönetiminin Kürt halkına karşı izlediği politika, yıkım ve yok etmekten başka birşey olmamıştır. Irkçı Baas partisinin iktidar tarihi, insanlığa karşı suç işleme tarihi olmuştur. 1975 G. Kürdistan yenilgisinden sonra tekrar toparlanan hareket, geçmişe oranla daha derli toplu, daha çağdaş ve umut verici bir şekilde gelişmekteydi. Bu olumlu gelişmeler karşısında paniğe kapılan ırkçı Baas yönetimi, Kürt halkına karşı baskı ve katliamlarını katbekat arttırdı. Bugüne kadar Kürt halkına karşı elinden geleni ardına komayan faşist Baas yönetimi, 3000 Kürdistan köyünü yakıp yerle bir etti. Sadece 1987 yılının sonlarında "Ebu Xırab" zindanlarında 700 kişi asıldı. Bunların ezici çoğunluğu, esir alınan Kürt insanlarıydı.

Kana doymayan faşist Saddam yönetimi Nisan 1987'den bu yana halkımıza karşı B.M'ce yasaklanan kimyasal gazları kullanmaya başladı. Kürdistan'ın yerleşim alanlarına yönelerek yüzlerce genç kız ve delikanlının ölümüne sebep oldu. Hiroşimaları aratmayan Halepçe'de Hardal, Tabun, Siyanid, Hidrojen gibi kimyasal gazlar kullanarak bir anda 5000 insanın ölümüne, bir o kadar da yalaralanmaya sebep oldu. Halepçe yerle bir edildi. İran-İrak arası savaşta ateşkesten sonra tüm bu barbarca uygu-

lamalara rağmen, faşist Saddam yönetimi G.Kürdistan'a askeri yığılmak yaparak, Kürt halkına hayatı cehennem etmeye devam ediyor. Son olarak kamuoyuna da epeyce yansıyan, karadan ve havadan büyük bir askeri güçle, Dihok ve sınıra yakın bölgelerde kimyasal silahları kullanarak büyük çapta ölümlere yol açarken, yüzbin'e yakın insan TC devletine sığınmak zorunda kaldı. TC hükümeti, önce Kürtlerin bu istemini reddetmesine rağmen daha sonra (bilinen bazı nedenlerden dolayı) geçişlere izin verdi. Yine bu saldırılardan dolayı TC'ye sığınanların iki-üç misli kadarı da İran Kürdistanına sığınmak zorunda kaldı. Bu son saldırılarla evinden barkından olmuş Kürt aileleri çok ağır koşullar altında yaşamaya mahkum edilmişlerdir.

Olaylara dikkatlice bir göz attığımızda, görülüyor ki saldırılar ve yapılan katliamlar, Kürt halkını yok etmeye yöneliktir. Sömürgeciler, halkımızın kurtuluş mücadelesini boğmak için, aralarındaki pazar vs. çelişkilere rağmen Kürdistan sorunu gündeme gelince nasıl kenetlendikleri, biraraya geldikleri herkesçe bilinmektedir. Bu koşullarda yaşamaya mahkum edilen Kürtleri, faşist Saddam rejiminin topyekün imhaya yönelik saldırıları karşısında korumak (aktif tavır almak) için, dünya, özellikle Türkiye'deki ilerici ve demokratlara büyük görevler düşmektedir. Bu mazlum insanların mücadelesini savunmak, bir insanlık görevi olarak görülmelidir.

M.G : Sayın QEREDAXI, yukarıda değindiğiniz TEVGER'e görüşlerinizi biraz daha açar mısınız? Yani TEVGER'i nasıl değerlendiriyorsunuz?

S.Q : Son gelişme bizim açımızdan sevindiricidir. Çünkü onlar Kürt halkının dost ve düşmanlarını ideolojik ve stratejik açıdan değerlendirirken çoğunluk olarak çağdaş bir yöntemle yaklaşmaktadırlar. Belli ideoloji ve stratejileri olan hareketlerdirler.

Dünyanın her yerinde olduğu gibi, kurtuluş hareketlerinde birlikler ve cepheleler oluşmadan nihai amaca ulaşmak mümkün değildir. Umudumuz odur ki, her parçada oluşan cepheleler ve birlikler tüm güçleri bünyelerinde toplayabilsinler. Ancak böylesi önemli adımların atılması kurtuluşumuza giden yolu açabilir. Başta da belirttiğim gibi biz UKSYE olarak TEVGER'in kuruluşunu ileri bir adım olarak görüyoruz. Bizim görevimiz, mücadelemizin siyasi güçlerinden olan bu Cephe ile dayanışmada bulunmak ve ona dayanışma sağlamaktır. Bu dayanışmada aradığımız nitelik, ilerici bir perspektifle insanlığın çıkarları doğrultusunda olmasıdır. Umudumuz TEVGER ve diğer Kürdistan cepheleleri arasında oluşacak olumlu ilişkiler, ulusal kongre'nin toplanmasında olumlu bir rol oynamasıdır. Bu kongrenin toplanması, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine büyük bir ivme kazandıracaktır; mücadele safları dışında kalan kesimleri içine çekecektir. Bizler, TEVGER'in U.K.K.K.H.'nı benimsemesi yani bağımsız demokratik bir Kürt cumhuriyeti talebini ileri ve doğru bir talep olarak değerlendiriyoruz. Doğru ve ileri olan bu telebin, halkı daha fazla mücadele saflarına çekeceği inancındayız.

M.G : Sayın S.QEREDAXI, sohbetimiz oldukça uzadı, bağışlayın, Medya Güneşi dergisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

S.Q : Medya Güneşi dergisini, çıktığı gündən bu yana izlemekteyiz. O koşullarda çıkan böyle bir dergiyi kutlamamak elde değil. Olaylara yaklaşımı, yaptığı tahliller, tarihsel olayları bilince çıkarma, Kürt halkını kendi tarihine karşı duyarlı kılma çabaları, bizce takdirle karşılanmaktadır. Medya Güneşi'nin çıkışı ile (her ne kadar Türkçe ise de) Kürt gazeteciliği ileriye doğru bir atılım yapmıştır. Bu nedenledir ki, kısa geçmişiyile Kürt halkının sesi haline gelmiştir. Medya

Güneşi'nin aynı zamanda Kürdistan'ın diğer parçaları ve ortadoğu'daki gelişmeler karşısında da sorumluluk gösterdiğini görüyoruz.

Demokrasinin "kuşa" çevrildiği, Kürt halkının en basit demokratik haklarının tanınmadığı, kocaman bir ulusun varlığı inkar edildiği Türkiye gibi bir ülkede, Medya Güneşi'nin her türlü baskı ve engellemelere rağmen çıkışı, bu dergiye daha bir anlam vermektedir. Dileğimiz odur ki, Kürt halkı, yazarı, şairi ile birlikte, gerek maddi gerekse manevi, kısacası her alanda doğan bu güneşlerine sahip çıkmalarıdır. İnsanlığın en uygar ve çağdaş görevlerinden biri olan gazetecilik ve yazarlık görevini yerine getirirken, 3,5 yıl hapis cezasına çarptırılan Medya Güneşi sahibi Cemal ÖZÇELİK'in tutuklu bulunması ve derginin çıkan her sayısının toplanması, Türkiye'deki demokrasinin nasıl bir demokrasi olduğunu anlamaya yeterdir.

Tüm engellemelere rağmen derginin çıkartılması ve dağıtılmasında çalışan, emeği geçen kardeşlerimizi içten kutlarız.

M.G : Sayın QEREDAXI, son olarak Medya Güneşi okuyucularına söyleyeceğiniz birşey var mı?

S.Q : Tekrar derginin yazarlarını, sorumlu yöneticilerini ve diğer alanlarda en ağır görevleri çekinmeden alan diğer dergi çalışanlarını yürekten kutlarım. Tüm okuyucularına başarı dileklerini iletirken, Medya Güneşine daha fazla maddi ve manevi olarak sahip çıkılmasını talep ediyorum. Ancak sahip çıktığı oranda Medya Güneşi önüne koymuş olduğu görevlerde başarılı olabilir. Okuyucularının Medya Güneşine vereceği desteklerle Kürt halkının ulusal ve toplumsal olarak ilerlemesi ve kazanımlar elde etmesini sağlamalarını talep ediyorum.

Son olarak zahmete katlanıp benimle bu röportajı yaptığınız için sizlere çok teşekkür ederim.

M.G : Biz teşekkür ederiz. ●

İLTİCA HUKUKU VE KÜRT MÜLTECİLERİN DURUMU

Ahmet Zeki OKÇUOĞLU

geliş biçimlerine göre farklılaşmaktadır. Bunlar; seyahat amacıyla gelenler, göçmenler, mülteciler, savaş esirleri ve savaş zamanında korunması gereken sivillerdir.

İltica hukuku

Toplumsal yaşama geçişle birlikte insanlar hukuksal bir statüye bağlı olarak toplum içinde var olabilmişlerdir.

Hukuksal temelleri bulunmayan bir toplumun varlığı nasıl düşünülemezse toplumda hukuksal bir statüsü bulunmayan bir insanın varlığı da düşünülemez. Köleci toplumda efendi-köle, feodal toplumda toprak sahibi serf biçiminde eşitsiz de olsa insanlık, tarihinin her döneminde hukuksal bir statüye sahip olmuştur. İnsanla hayvan arasındaki ayırımın temel karakteristiklerinden biridir bu.

İnsanların yaşayageldikleri ülkelerdeki hukuksal statüleri uyrukluk kavramı ile tanımlanmıştır. Aynı devletin uyruğunda bulunan insanlar o devletin yurttaşlarıdır. Çağdaş toplumda tüm yurttaşlar soyut olarak eşit sayılmışlardır.

Uluslararası ilişkilerin gelişmesi ve insana verilen önemin artması üzerine, yurttaşların yanında yabancılara da hukuksal bir statü verilmiştir. Yabancıların statüsü, geliş nedenleri ve

Mültecilik, yabancı ülke mensuplarına olağanüstü koşullara bağlı olarak tanınmış bir statüdür. Yabancı ülke mensubu bir insanın mülteci sayılması için ırk, din, dil bakımından farklı bir toplumsal gruptan olması ya da siyasal görüşleri nedeniyle, uyruğunda bulunduğu ülkeden ayrılmak zorunda kalması, bu ülkenin korumasından yararlanamaması, ya da böyle bir korkudan ötürü bu ülkede kalmayı istememesi, bu gibi olaylar sonucu uyruklüğünün bulunmaması; daha önce oturageldiği ülkenin dışında bulunup da bu ülkeye geri dönmemesi, geri dönme olanağından yoksun bulunması ya da dönmek istememesi gerekir.

Türkiye'de iltica hukuku iç ve uluslararası düzenlemelerden oluşmaktadır. İç hukuk alanındaki düzenleme 1934 yılında çıkarılan 2510 sayılı İskan Kanunu ile yapılmıştır. Türkiye konuya ilişkin uluslararası düzenlemeleri de onaylamış ve bazılarını ayrıca iç hukukuna aktarmıştır.

2510 sayılı İskan Kanunu Türkiye'de yaşayan insanları ırk esasına göre sınıflandırmaktadır. Türk ırkına mensup olanlar Türkiye'nin asli unsurları sayılırken, diğerleri, Çingeneler, anarşistler ve casuslarla birlikte ikinci sınıf bir statüde sınıflandırılmışlardır. Bu ırk anlayışının, Kanun'un mültecilerle ilgili düzenlemesine de ege-

men olduğunu görmekteyiz. Kanunda Türk ırkına mensup yabancı ülke yurttaşlarının iltica talebinde bulunmaları halinde onlara göçmenlik hakkı tanınarak her türlü maddi ve manevi olanığın sağlanması öngörülürken, Türk ırkından gelmeyenler için iltica hakkı sınırlı olarak tanınmıştır. "Türk ırkına mensup olmayanlar" "Hükümetten yardım istemeseler bile Hükümetin göstereceği yerde yurt tutmaya ve Hükümetin izni olmadıkça buralarda kalmaya zorunlu" dururlar.

Mültecilerle ilgili uluslararası düzenlemeler Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından oluşturulmuştur. BM Genel Kurulu 1946'da, gerçek nedenlerle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan kimselerin, uyuşukunda bulunduğu ya da oturduğu ülkeye geri dönmesi ya da başka yerde bir yer edinmesi amacıyla uluslararası yardımın gerektiğine karar vererek Uluslararası Mülteciler Örgütünü kurmuş ve bu örgütün anayasasını benimsenmiştir. 1948'de kurulan bu örgütün çalışmalarının 1950 de son bulması üzerine Genel Kurul tarafından 1951'de statüsü benimsenerek Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek komiserliği oluşturulmuştur. Statüsüne göre, Yüksek Komiserlik mültecilerin korunması için uluslararası sözleşmelerin sonuçlandırılması ve onaylanmasını özendirerek, uygulamalarını denetlemek ve değişiklikler önererek yetkisi içine giren mültecilere koruma olanakları sağlamakla görevlidir. Ayrıca hükümetlerle yapılacak anlaşmalar yoluyla mültecilerin durumunu iyileştirmek, koruma gerektirenlerin sayısını azaltmak üzere alınacak önlemlerin sayısını azaltmak, mültecilerin gönüllü olarak yurtlarına geri dönmelerini ya da yeni toplumca benimsenmelerini özendirmek üzere resmi ve özel çabalara katkıda bulunmak, mültecilerin devletlerce ülkelerine kabul edilmelerini sağlamak ve eşyalarını aktarmak için izin almak, Yüksek Komiserliğin görevleri arasındadır.

Mültecilerin statüsü ile ilgili uluslararası hukukta temel düzenleme İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile yapılmıştır. Bildiri'nin 14. maddesi ile "Herkesin zulüm altında başka ülkelere iltica etme ve iltica olanaklarından yararlanma hakkı"na sahip olduğu kabul edilmektedir. Türkiye Evrensel Bildiri'yi 1949 yılında onaylayarak, hükümlerine uymayı taahhüt etmiştir.

Birleşmiş Milletler Örgütü 1954'de

Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme'yi düzenledi. Sözleşme kimlerin mülteci sayılacaklarını mültecilerin sahip oldukları hakları ve yükümlülüklerini belirlemektedir. Ancak Sözleşme'de mültecilik hakkından, "1 Ocak 1951 den önce cereyan eden olaylar"la sınırlı olarak yararlanabilme imkanı tanınmaktadır. Bu zaman sınırlamasının yanında, ayrıca imzalayıcı ülkelere coğrafik nedenlerle sözleşmeye çekince koyma hakkı tanınmıştır. İmzalayıcı ülkeler isterlerse bu hakkı sadece Avrupa'da olan olaylar"la ya da sınırlı olarak başka yerlerde olan olaylar" biçiminde tanıyabileceklerdir. Türkiye Sözleşme'yi "1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa'da olan olaylar"la sınırlı olarak onaylamış ve 10898 sayılı Kanun'la iç hukukuna aktarmıştır.

Mültecilerin Statüsüne İlişkin Protokol Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından 1967 yılında yürürlüğe konulmuştur. Mülteclilikle ilgili sözleşmede yer alan zaman sınırlamasına Protokolde yer verilmemiştir. Ancak Sözleşmeye daha önce coğrafik nedenle çekince koyan ülkelere, aynı çekinceyi Protokole de koyma hakkı tanınmıştır. Protokolü sözleşmedeki çekincesi doğrultusunda onaylayan Türkiye 6/10733 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile iç hukuk mevzuatına dahil etmiştir. Türkiye bu çekince ile Avrupa ülkelerinin dışındaki ülkelere mensup insanlardan gelecek iltica talepleri konusunda hiçbir yükümlülük altına girmemiş, isterse bu talepleri reddedebilme hakkını elde etmiştir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1967 yılında, Mülteciler Bildirisi'ni yayınlamıştır. Bildiriyle, Sözleşme ve Protokol'le teminat altına alınan iltica hakkı bir kez daha vurgulandı.

Sözleşmede belirtildiğine göre mültecilerle ilgili uluslararası düzenlemeleri çekince ile imzalayan ülkeler istedikleri zaman bu çekincelerini geri alabilecekleri gibi bu ülkelerin çekinceye rağmen iltica taleplerini kabul etmelerinin önünde hiçbir engel yoktur. Nitekim Türkiye bu çekincesine rağmen İran ve Afganistan'daki olaylar nedeni ile iltica edenlerin taleplerini kabul etmiştir. İran'dan beşyüzbini aşkın kişi Türkiye'ye iltica etmiştir. Afganistan'daki olaylar nedeniyle Pakistan'a iltica eden Afganlılar'dan 4.500 aile Türkiye Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in özel girişimleri sonucunda Türkiye'ye getirilerek, kendileri için özel olarak yapılan evlere yerleştirildi.

Kürt Mültecilerin Durumu

Türkiye, İran ve Afganistanlılara karşı işletmediği bu "çekince"sini, 1988 yılında Irak yönetimin kendileri üstünde uyguladığı soykırım nedeniyle iltica etmek isteyen Kürtlere karşı işleterek, sınırlarına dayanan onbirlerce Kürdün bu yöndeki taleplerini başlangıçta geri çevirmişti. Ancak Irak'ta soykırımın ulaştığı boyutlar ve artan uluslararası tepkiler karşısında Türkiye bu tutumunu daha fazla sürdürülmeyerek geri bir adım atmış ve Kürtler'e sınırlarını açmak zorunda kaldı. 1988 yaz sonunda Türkiye'ye girmesine izin verilen yüzünü aşkın Kürt insanı Türkiye Devleti tarafından "koruma" altına alınarak, özel kamplarda ikamete tabi tutulmuşlardır.

Türkiye başlangıçtaki tutumunu değiştirerek Kürtlere fiilen iltica hakkı tanımaya rağmen, uluslararası metinlere koyduğu "çekince"sini gerekçe göstererek bu hakkı resmen tanımayacağını açıklamıştır.

Türkiye Sınırlarını Kürtlere Açmakla "Çekinme"sini Geri Almıştır

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne aykırı bir biçimde Türkiye kendisine tanınan bir hakka dayanarak mültecilerin statüsünü düzenleyen uluslararası belgeleri "çekince" ile imzalamış ve bununla Avrupa dışındaki iltica talepleri konusunda bir tercih hakkına sahip olmuştur. Bu durumda uluslararası hukuk açısından yapılabilecek pek fazla bir şey yoktur. Nitekim Türkiye, soykırıma karşı karşıya bulunmalarına rağmen Kürtlerden gelen iltica taleplerini başlangıçta reddettiğinde, hukuksal açıdan Türkiye'ye karşı herhangi bir şey yapılamamıştır. Ancak Türkiye bugün artık Irak'tan gelen Kürtleri sınırlarından içeri kabul etmekle başlangıçtaki konumundan uzaklaşmış bulunmaktadır. Böylece Türkiye, hangi nedenle olursa olsun, koyduğu "çekince"ye konu oluşturan tutumundan vazgeçmiş ve Kürtlerin Türkiye'ye girmesine rıza göstermiştir. Geline bu noktadan sonra Türkiye'nin, başlangıçtaki tutumuyla, "çekince"sinden söz ederek bu insanlara iltica hakkı tanımayacağını ileri sürmesi hukuksal açıdan mümkün değildir. Kürtler'in Türkiye'ye girmesine izin vermekle, fiilen onlara iltica hakkını da tanımıştır.

Kürtler'in mültecilik statüsünü tanımak istemiyen Türk yönetimi bu nedenle ortaya çıkan boşluğu doldurmak için "konuklarımız" kavramını kullanmaktadırlar. Ancak bu biçimde de olsa uluslararası hukukta "konukluk" diye bir statüden söz etmek mümkün değil.

Yabancı uyruklu insanlar her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de ancak hukuksal bir statüye bağlı olarak bulunabilir ve bu statülerine bağlı olarak işlem görürler. Türkiye'de bulunan Iraklı Kürtlere yedi aydan beridir devlet bütçesinden harcama yapılmaktadır. Yöneticilerin açıklamakla yükümlü oldukları bir husus var; hukuksal statüleri belirlenmeyen bu insanlar için devlet bütçesinden hangi ad altında bu harcamalar yapılmaktadır? Devlet bütçesine "konuklar" için ödenek koymak mümkün müdür?

Türkiye'nin Tarihsel Sorumluluğu

Türkiye'nin Irak'tan gelen Kürtlerin statüsünü açıklığa kavuşturması, sadece hukuksal ve insancıl nedenlerle değil, tarihsel nedenlerle de zorunludur. Kürtlerin Irak'ta üstünde yaşadıkları topraklar dörtüzyıl süre ile Türkiye'nin egemenliği altında kalmıştır. Bu topraklar 1926 yılında tamamıyla Kürtlerin iradelerinin dışında Türkiye ile İngiltere arasında yapılan Musul Antlaşması'yla Irak Devleti'ne bırakıldı. Bu nedenle, hukuksal anlamda olması bile tarihsel anlamda bu insanlar Türkiye'nin yurttaşları sayılırlar. Bu bağlamda hiç değilse mülteci sayılmaları bakımından Kürtler İran ve Afganistanlılara nazaran öncelik hakkına sahiptirler.

Hani Kürtler Türkü?

Kürtler'in farklı etnik bir unsur olduğunu savunan görüşe Türkiye'de resmi görüşün savunucuları şiddetle karşı çıkarak, Kürtler'in "Dağlı Türkler" olduğunu öne sürmektedirler. Bir yandan bu resmi tutuma karşı gelenler "milli duyguları zayıflattıkları" gerekçesiyle ağır cezalara çarptırılarak sürüm sürüm süründürülürken, diğer yandan iltica talep eden Kürtlere bu hakkı tanımaya yanaşmayan yöneticilerin bu tutumu "milli duygular"la nasıl bağdaştırılabiliyor? Bu, resmi tarih görüşünün açık bir inkarı değil de nedir? ●

IRAK KÜRDİSTAN DEMOKRAT PARTİSİ RAPORU

Birinci Rapor

**"KÜRT HALKINI TOPYEKÜN
SOYKIRIMA UĞRATMA
SİYASETİ" NİN BAZI SONUÇLARI
ÜZERİNE**

ÖNSÖZ

Bu rapor tarih boyunca toplu yokedilmeye maruz kalan halka karşı yapılan bazı uygulamaları kapsayan ilk ve acil bir rapordur.

Raporun başlığı 8 Eylül'de Ortadoğudaki ulusal kurtuluş hareketlerinin Irak rejiminin 25.8.88 den beri Dihok ve Ninova illerine karşı giriştiği katliamlarla ilgili olarak yayımladıkları bildiriden alındı. Bildiride "Irak rejimi Irak Kürdistanı'nda Kürt halkına karşı topyekün bir soykırım siyaseti izliyor" deniliyor.

Birinci dünya savaşının bitiminden sonra benzeri görülmemiş şöven bir yokedilmeyle karşı karşıya kalan bu halka uygulananların kökleri eskiye dayanıyor. Bu defa Irak Kürdistan'ının bir başka bölgesi bu yoketmeye sahne oldu. Zaxo, Dihok, İmadiye, Akre ve Şêxan.

Rejim sekiz yıl süren İran-İrak savaşında silahlı kuvvetlerini "eğiten", gelişmiş araç ve gereçlerle, kimyasal silahlar da dahil, donatıp tüm "iktidar" ve "maharet"ini göstererek yeni bir aşamaya, "medeniyet aşaması"na girerek Irak Kürdistanını yakıp yıkıyor.

12 Yıl veya "iki gün"

Muhalefet güçlerinin üslerine ve silahlı halk kitlerine karşı yaklaşık 150.000 kişilik bir güçle başlatılan geniş askeri operasyonlarla ilgili olarak konuşan "Saddam" operasyonların yalnızca "iki gün" sürdüğünü açıkladı. Gerçekte ise Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi, özellikle de KDP 1976 baharından beri buradadır ve bunun kökleri derinlere dayanıyor. Yani İran-İrak savaşı başlamadan 4 yıl öncesine dayanıyor.

Çeşitli silahların kullanıldığı onlarca askeri hücum Kürt Hareketinin silahlı güçlerini dağıtamamıştır.

Son olarak 25 ağustos 88 günü, bu günlerde bahsedilen "fukaraların atom bombası" kimyasal silahlar tasavvur edilemeyecek derecede çokça kullanıldı. Belki de rejim tüm kimyasal "stoklarını" boşalttı ve yeni "üretim"lerini de "denedi". Raporda göreceğiniz gibi yaralılar ve gören şahitlerin ifadelerine göre (ki bunların sayısı onbinlercedir) geçmişte de kullanıldığı gibi zehirli gazlar (87 Nisan ayı ortalarında Şêx Wesan köyüne ve Mart 88 in ortalarında Halepçe'ye karşı kullanıldı)ın etkisi gibiydi. Bu hal "şekerin yükselmesi"ne

Bu rapor Irak Kürdistan Demokrat Partisi yayın bürosunun araştırma bölümünce Eylül ortalarında hazırlanmıştır. Yer darlığı nedeniyle bölümler halinde veriyoruz.

benziyor. Öyle bir hal ki etkilenen insanlar, sınırdan elbiselerini paramparça ediyorlar. Öyle bir hal ki çocuklar başları kesilen tavuklar gibi yarım saat can çekiştikten sonra şehit oluyorlar. Bitkiler ve ağaçlar anında kuruyorlar ve yaprakları dökülüyor. Kuşlar ilaçlanmış sinekler gibi patır patır gökyüzünden yere düşüyorlar.

Buna rağmen tasfiye ve yoketme operasyonu "saying başkan" Saddam'ın dediği gibi "iki gün" değil "12 yıldır", daha da fazla, bir yüzyıldan fazla sürdü. Ama Kürt Hareketi hala bitmedi ve tarihi, adil bir çözüm bulunmadan da Kürt ulusu tükenmeyecek.

Yönetimin mutlak seçim hakkı

Silahsız ve savunmasız masum halka karşı kimyasal ve diğer gelişmiş silahlarla saldırıya geçmek bu rejimin "hakkı" imiş! Irak savunma bakanı Adnan HAYRULLAH TILFAH 15 Eylül 88 günü Bağdat'ta yaptığı bir basın toplantısında "bu silahları kullanmak hakkımızdır" diyordu, ve "kimyasal silahlar da kullanılmak için üretiliyor" diyordu.

Bu "mantuki" ilk sebeptir... ve kimyasal silahlar yoketme içindir. Diğer bir sebebi de savunma bakanı şöyle dile getiriyordu. "Bizim hakkımızdır ki halkımıza karşı nasıl davranacağımızı seçmek".

Savunma bakanı bu defa da "kuzey Irak'taki" halkına karşı kimyasal silahlar kullanma "yolu"nu seçti. Bu sabıka ise kimyasal silah kullanmaktan da daha tehlikelidir. Rafidin Vadisi (dicle ile fırat nehirleri arasındaki topraklara verilen ad ÇN) ülkesinin yöneticileri "Hamurabi kanunları ülkesi", "Sümer ve Babil medeniyetleri" ülkesi.

Bu yönetici baylar "her hangi bir halk kesimine karşı nasıl davranacakları hakkına" sahipler. Böylece bu güne kadar hükmettiler ve yine böylece 88 baharından beri planlanan toplu yoketme operasyonları için "uygun yolu seçtiler"

Kürt halkına karşı nasıl davranılacağı konusunda sınırsız selahiyetlere sahip olan "Ali Hasan El Mecid"i bu işi yürütmekle görevlendirdiler.

Özellikle 11-13 Ağustos 88 tarihinde Bağdat'ta rejimin önderleri tarafından yapılan özel bir güvenlik toplantısında saldırıların son hazırlıkları konuşuldu.

Rejimin esrarında son bir nokta kalıyor. (bu defa

savunma bakanının ağzından) “O halka karşı nasıl davranılacağı hakkına sahiptir”. Bu ise anayasal tüm ilkelerin çiğnenmesi anlamına geliyor. Anayasada “Devletin ve halkın görevleri karşılıklıdır” deniliyor. Rejim kendi eliyle kanun ve merasimlerle kabul ettiği anayasayı kendisi ortadan kaldırıyor.

Hitler, büyük örnek

Irak'a hükmedenler Hitler'e benzetilmelerinden hoşlanmıyorlar, oysaki kullandıkları “önder” ismi Hitler'in de ismi idi. Tarihi hatırladığımızda bu gün Irak'taki hakim partinin gençleri 60 lı yılların başında “aydınlanmak” için “önderin” halefi Hitler'in kavgam kitabını okuyarlardı. Fakat açık değil ki bu merkezi bir emirmiydi? Yoksa kendiliğinden bir olay mıydı?

Bilinen odur ki o dönemde hükmeden bayların yetiştirdiği nesil “önder”de dahil “kavgam kitabıyla aydınlanmışlardır”. Özellikle “önder”in doğduğu ve çalıştığı coğrafi alandakiler.

Irak hakimleri Kürdistan'a karşı yaptıkları son hücumlarla her yeri yerle bir ettiler. Kürt köylerinin yüzde doksanını yerle bir edip orda yaşayanları soykırıma uğrattılar. Bu gidişle “önder” ardında ne halk ne de toprak bırakacak? Kürdistan yerlebir edildi; “elhamdülillah” Hitlerci eğitimin yardımıyla. Bundan sonra Irak'ta kalan diğer halk kesimlerinin hali ne olacak?

“Her şey mübah”

Yıllardan beri Irak yönetimi çok sayıdaki Kürt köyünü “yasak bölge” olarak ilan etmiş. “Orada bulunan her insan veya hayvan öldürülecektir.” Bununla ilgili olarak yönetim çok açık emirler çıkardı. Bu emirlerle ilgili bir belge Irak Kürdistan Cephesinin 8.8.988 tarihli açıklamasında yayınlandı.

Ağustos 88 ayı ortalarında rejim bir çok kıtadan oluşan askerini adı geçen Dihok ve Ninova bölgelerine yığmaya başladı. Hedeflenen “düşman” binlerce Pêşmerge, bir halkın direnişi ve irili ufaklı 500 köye dağılmış onbinlerce emekçi Kürt ailesiydi. Öyle ki ne bir suç işlemişti, ne kimseye savaş açmıştı, ne de kimsenin toprakları üzerinde bir “hak” iddia ediyordu. Bu ailelerin tek “suçları” yönetimin yasak bölge ilan ettiği köylerde kalmasıydı. Ve bu aileler bu köyleri gasp etmiş değillerdi. Buralarda çatışma falan da yoktu. Tek sebep bu bölgede yaşayan yaklaşık 150.000 kadın, erkek ve çocuktü. Bunlar burada, kendi toprakları üzerinde doğmuş; babaları, dedeleri orada yaşamışlar, orası kendi köyleridir. Ekili alanları onların geleceğinin rizikidir. Onlar bu toprakların ve bu ülkenin sahibidirler. Suçları ise uzun asırlardan beri kendi toprakları üzerinde doğup büyümeleri.

Pêşmerge ise (Kürdistan Ulusal Muhalefeti ve Irak muhalefetinin değişik hareketlerinden) basit ulusal demokratik ve insani hakların savunucusudur. Diktatörlüğe, teröre ve zulme karşı mücadele ediyor. Bir de bölgede İran-Irak savaşına karşı çıkanlar vardı. Ne “askeri, ne siyasi, ne de güvenlik” açısından orada bir sorun vardı. Hiç bir sebep olmadan binlerce

pêşmergeye karşı konvansiyonel ve kimyasal silahlarla saldırıya geçtiler.

Kimyasal silah kullanmak için hiç bir sebep gösterilemez. Çünkü üç önemli sebep bunu engelliyor.

1 — Kimyasal silahların kullanılması uluslararası antlaşmalarla yasaklanmıştır. Son olarak Ağustos 88 de BM Güvenlik konseyi tarafından bu silahı kullananların cezalandırılması ve onlara karşı yaptırımlara gidilmesi kararı alındı.

2 — Hiç bir sebeple hiç kimseye “kendi halkından bir kesime” karşı kimyasal silah kullanma suçu hoş görülmez. Özellikle de kadın, çocuk ve yaşlılara karşı.

3 — Askeri olarak ta hiç bir gerekçe gösterilemez. Farzedelim ki orada “askeri gerekçe” vardı, bu bölgede Kürt devrimcileriyle çatışmalar vardı. Bu hiç kimseye kimyasal silah kullanmaya gerekçe olamaz.

Özellikle de rejimin sayıca ve askeri gelişmişlik açısından Kürt devrimcilere karşı üstünlüğü gözönüne alınınca. Buna rağmen rejim tüm konvansiyonel ve kimyasal silahları kullandı.

25 Ağustos günü ve daha

sonra olanlardan bazı manzaralar

Askeri yığınak büyüktü ve hazırlıklar haftalardan beri yapılıyordu. 25.8.88 günü saat 06 da savaş uçakları adı geçen Ninova ve Dihok illerinin kazalarına bağlı köylere karşı kimyasal bombalarla saldırıya geçtiler. Daha sonra da kimyasal füzelerle saldırı devam etti. Elimize geçen bilgilere göre aynı gün kimyasal bombardımana maruz kalan köyler şunlardır.

1 — Dihok ilinin amadiye kazasına bağlı: Ziwe, Sira, Bawerka, Kevra, Yekmala, Ashe, Hisa, Bimnans, Refela, Geregüh, Wermila, Babira, Guherza ve Nehila mıntikasındaki irili ufaklı 12 köy.

2 — Dihok ilinin Zaxo kazasına bağlı: Bircuna, Dergela, Zirhewa, Tuka ve Bılınca.

3 — Ninova iline bağlı Akre ve Şêxan kazalarına bağlı: Suwara, Spindara, Kaniya baska, Zibar jêri, Berregare, Şirane ve Avoka köyleri.

Erbil iline bağlı bir çok bölge de saldırılara maruz kaldı. Bunlar:

Şeqlawa kazasında; Hiran ve Naznin
Rewanduz kazasında; Xeta wertî, Barzan ve çevresindeki köyler

Faciadan görüntüler

Aynı gün Amadiye kazasına bağlı Ziwe Şıkan köyüne dakikalar boyunca 80 adet kimyasal füze atılmıştır. 3 pêşmerge şehit olmuş, çok sayıda kişi yaralanmıştır. Bu köyde fazla insanın yaşamaması can kaybının büyük olmasını engellemiştir. Şehit olan üç pêşmerge, Irak Komünist partisinden Ebu Wesin (tanınmış sporcu) Ebu Saad (ziraat ekonomisi doktoru), Ebu Cewad (inşaat işçisi) Bu köye karşı kullanılan kimyasal madde güçlü bir sinir gazı idi.

Amadiye kazasına bağlı Yekmala köyüne karşı kullanılan kimyasal bombalar neticesinde siviller ara-

sında çok sayıda insan şehit oldu. Bu köyde yaklaşık olarak 450-500 kişi yaşıyordu. Bu köydeki tüm ağaçların kökleri kurudu ve yaprakları döküldü.

Zaxo'ya bağlı köylerin kimyasal bombalarla bombalanması sonucu 12 kişi şehit oldu, çok sayıda kişi zehirli gazlarla yaralandı.

Amadiye'ye bağlı Bereygare mıntikasındaki 7 köyün kimyasal bombalarla bombalanması sonucu çok sayıda kişi şehit oldu. Özellikle de Şiran, Rıdinya ve Zêwikan köylerinde.

Şêxan bölgesinde genel olarak yaralı sayısı çok yüksekti.

Amadiye ve çevresindeki köylerde kimyasal silahlarla yaralananlar süratle Irak-Türkiye sınırına doğru taşındı ve Türk sağlık ekiplerine teslim edildiler.

Amadiye kazasına bağlı Rikani mıntikasındaki Bawırka'da 25.8.88 günü 12 sivil kendisini yönetime bağlı kuvvetlere teslim etti. Bu güçler onları teslim oldukları yerde topluca kurşuna dizdiler. Bununla beraber kendilerini rejim güçlerine teslim eden bir çok kişi meçhuldür.

Amadiye'ye bağlı Berça köyünün kimyasal bombalarla bombalanması sonucu ilk etapta 7 kişi yaralandı, daha sonra yaralıların sayısı onlarcaya buldu.

Dihak'a bağlı Bircin köyünün aynı şekilde bombalanması sonucu 6 kişi şehit oldu, kadın ve çocuklardan oluşan 20 kişi yaralandı. Yaralıların durumu çok ağırdı.

Dihok'a bağlı Zinava köylüleri arasında zehirli gazların yayılması sonucu şiddetli zehirlenme belirtileri oluştu (bu köyde ve diğer köylerde de ilk yardım olanağı bulunmuyor) Daha sonra çok sayıdaki kişi şehit oldu.

Aynı gün Berigari köyünde bir çok kişi şehit oldu. Bunlardan biri Emin Zıbir Şirwani'dir. Yaralıların sayısı ise yüzlerceydi.

Amadiye'ye bağlı Nehil mıntikasındaki Kewherz köyünde Musa Sahdo ve ailesi zehirli gazların etkisiyle şehit oldular.

Amadiye'ye bağlı Yekmala ve Berwaribala köylerinde Hacı Salih Abdullah, oğlu Şaban ve kızı Êmine'nin şehit olduğu 33 kişinin yaralandığı, daha sonra kimyasal saldırının tekrarlandığı haberi alındı.

Amadiye'ye bağlı Wermila ve Geregawa köylerinde de şehit olanların sayısı bir hayliydi.

Suwara köyünde Ayşe Ali Emin kimyasal silahlarla şehit oldu.

Şirwan nahiyesine bağlı Espindara köyünde kimyasal silahlarla 15 kişi yaralandı.

Rejime bağlı kuvvetler Ziwe şıkan bölgesini 25.8.88 den itibaren 5 gün sürekli kimyasal bombalarla bombaladılar. Bölgede büyük bir sis bulutu oluşmuştu ve hiç birşey görülmüyordu. Rejime bağlı güçler dahi bir hafta sonra buraya girebildiler.

Amadiye ve Kani toplu yerleşim merkezi arasında bulunan Mırsiteka köyüne karşı kimyasal gazlar kullanıldı. Gazların etkisi Kani toplu yerleşim merkezine ve Amadiye merkezine de yayıldı. 100'e yakın kişi öldü. 200 kişi de yaralandı, yaralıların bazıları devlet hastanelerine kaldırıldı. Gelen haberler arasında bazı yaralıların gözaltına alındığı da var.

Göç eden binlerce ailenin durumu ise içler acısıdır. Hava kara ve kimyasal silah saldırıları karşısında evlerini, barklarını ve her şeylerini terkeden onbinlerce kadın, çocuk ve yaşlı; hastalık ve açlıkla pençeleşiyorlar. Bunların durumları gelecek günlerde daha açık bir şekilde ortaya çıkacaktır.

Yaklaşık 500 köy

tamamen yerle bir edildi

Rejimin geniş askeri hareketleri sonucu Dihok'a bağlı tüm köyler ile Ninova'ya bağlı tüm Kürt köyleri daha önce "yasak bölge" ilan edildiğinden dolayı yerle bir edildiler. Buradaki insanların tek suçları göçe karşı çıkıp, kendi köylerinde, Kürt devriminin içinde yer almalarıydı. Bu köyler daha öncede bir kaç defa yerle bir edilmişlerdi. Ama ahali son senelerde yeniden kendi köylerini inşa etmişti. Ve savaş karşı çıkarlar, siyasi teröre karşı çıkarlar gelip yerleşmişlerdi.

İlk alınan bilgilere göre Dihok ve Ninova'ya bağlı 448 köy 25 Ağustos ile 15 Eylül tarihleri arasında yerle bir edildiler. Bu köylerde yaklaşık olarak 12.000 aile yaşıyordu. Fakat bu rakamlar tüm köyleri ve aileleri kapsamıyor.

Bu köylerin kazalara dağılımı şöyledir:

Kazanın adı	Köy sayısı	Aile sayısı
Şêxan	19	270
Dihok (İl)	62	1720
Amadiye	232	6180
Zaxo	100	3350
Akre	35	560

Bu raporla birlikte yerle bir edilen tüm köylerin sayısı ve o köylerde yaşayan ailelerin sayısı verilmiştir. Bunun dışında 150 köy de 1985-87 yılları arasında yerlebir edilmiştir.

Yakıp yıkmaya işlemi; ya evler ve çiftlikler ateşe verildi ya da dinamitlenerek gerçekleştirildi. Bilindiği gibi ahali her şeyini canını kurtarma pahasına bırakıp kaçmıştı, bazıları canlarını da kurtaramadılar. Hükümet güçlerinin girdiği köylerden duman bulutları yükseliyordu. Uzaktan seyreden ahalinin yüreği parçalanıyordu.

Okullar

Dihok ilinin tüm köyleri 1985-86 öğretim yılından beri okuldan mahrum idiler. Yönetim bu köyleri yasak bölge ilan ettiği için, bu köylerdeki okulları da kapatmıştı. Bununla birlikte bu köyler sağlık hizmetleri, elektrik vb. hizmetlerden de mahrum idiler. Kürt devrimi olanakları çerçevesinde buralarda 24 adet ilkököl açtı ve bu okullarda 1100 öğrenci eğitim görüyordu. Saldırıların esnasında bu okullar da yerlebir edildi, öğrencilerinin kimi ya şehit oldu, ya yaralandı, ya da muhacirleşti.

Sağlık hizmetleri ise olanaklar çerçevesinde yürü-

tülüyordu. Yerleşik merkez oluşturma imkanı yoktu, doktor ihtiyacı vardı. Köylerde zaman zaman ilk yardım kursları düzenleniyordu ve bulunabilen ilaçlar dağıtılıyordu.

Yalnız 18 toplu yerleşim merkezi

Dihok'un tüm köyleri ve bazı kasabaları insansız kaldı. Şimdi hükümet kalan ahaliyi 18 toplu yerleşim merkezine yerleştiriyor. Bu toplu yerleşim merkezleri il merkezi, ilçe merkezi ve kalan nahiyelerde bulunuyor. Bu tür toplu yerleşim merkezleri 70 li yılların sonlarından beri bulunuyor. Bu merkezler bir tür askeri kamp veya tutuk evi gibidirler.

Muhasara (kuşatma) altındaki köyler

Saldırıları sırasında yerle bir edilen Köyleri daha önce "yasak bölge" ilan edilmiş olduğundan dolayı, saldırıların hedefi öldürme, ırza geçme ve yakıp yıkmaydı. Elimizdeki bilgilere göre 25 Ağustos tarihinden sonra iki hafta içinde "yasak bölge" ilan edilen yaklaşık 221 köyün hükümet kuvvetleri tarafından kuşatıldığıdır. Çünkü bu güçler saldırının ilk saatlerinde ana yolları kapatıp peşmerge ve ahalinin Irak-Türkiye sınırına doğru gitmesini engellemek istedi. Başka bir deyişle 221 köy ahalisi ve orada bulunan peşmergele birlikte düşman hattının gerisinde kaldılar. Bu köylüler toplu katliamlara karşı karşıya kaldılar. İlk 2-3 günde bazıları çeşitli yollardan kuşatmadan kurtuldular. Ama kesin olarak 120 köyün halkının kuşatma altında kaldığı ve kuşatmayı yarma imkanı olmadıdır. Bunlar cellat rejimin rahmeti altında kaldılar. Rejimin toplu yoketme şekilleri: Kurşuna dizme, kimyasal silahlarla bombalama, tutuklayıp işkencelerden geçirme gibi daha önce de Kürt halkına karşı yapılan şekillerdir.

Köylerin dağılımına baktığımızda, kuşatma altında kalan köylerin: Şêxan'a bağlı tüm köyler, Dihok'un bir çok köyü, Akre'ye bağlı tüm köyler ve Amadiye'nin Bereygeri mıntikasındaki 30 köy düşman hattının gerisinde kaldılar.

Bu köyler şunlardır;

- 1 — Şêxana bağlı tüm köyler
- 2 — Akre'ye bağlı tüm köyler
- 3 — Dihok'a bağlı tüm köyler

4 — Zaxo kazasına bağlı: Bize, Dewla, Ermışta, Temirava, Çemê qersilmeta, Zorava, Çemtur ve Tilakıro köyleri

5 — Amadiye kazasına bağlı: Dukera, Tehlava, Hemza, Her sinpirka, Xelbişa, Şırta, Dawıda, Ziwe şêx piramis, Bamerni, Şêx mema, Banka, Erza, Deha, Sile hiyari, Yekmala bereygeri, Alya, Merza, Gira, Bılufa, Zêwka şêxa, Zêwka jêri, Şirane, Ridinya, Behlita, Gareba, Geregewa, Bamerka kahbi, Ziwa seyda, Sıpindar xelfo, Mehida, Mija, Kevne mija, Direş, Rızuka, Hevndka, Mirge tuwa, Baderka, Serkefi, Sergırka, Pir hozana, Suwara, Sıpindara, Avoka, Merani, Susya, Çemanka, Banya çemanka, Mizi, Bareminka, Geverka, Beraşi, Stukırka, Xirabya, Kani mazi, Bibadi, Ka-

refa, Birkıyat, Şıkefta, Dirka, Bımbasa, Gündikê rema, Mıseleka, Butki, Elila, Kaniya nerweka, Atışa, Kani, Xaleta, Çem rebetka, Kaniya baska, Kani muçka, Milbirka, ve şife sirka köyleri.

Binlerce evsiz ailenin durumu

Söylediğimiz gibi büyük bir ihtimalle onlarca köyün halkı çeşitli yollardan kaçıp kurtuldu, 120 köyün halkı kuşatma altında kaldı. Harekata katılan güçlere çok açık bir şekilde bu bölgede bulunan her insanı ve hayvanı öldürtün emri verilmişti. Bu binlerce insanın topluca katledilme tehlikesi vardır. Sürgün tutuklama ve göçetme en iyi durumlardır. Binlerce ailenin durumu (X)özellikle rejimin çıkardığı "genel af"tan önce çok kötü idi. Rejim suçlarını gizlemek için her şeyi gizliyor.

Burada şu sorular akla geliyor.

Kaç aile füzeler, napalm bombaları ve kimyasal silahlarla yok edildi? Kaç aile kanlı rejimin işkencelerine maruz kaldı? Kaç aile tutuklanıp uzaklara nakledildi? Kaç aile toplu katliamdan kaçıp mültecileşti, açlıktan, hastalıktan; çocuklarını, yaşlılarını kaybetti veya büyük acılar içinde gidip rejime teslim oldu?

Kaç ailenin durumu hala meçhuldür?

Rejim daha önce Karadağ, Şıwan ve Kıfra bölgesindeki köylere karşı gerçekleştirdiği saldırılarda (bu saldırılar 88 baharında yapılmıştı ÇN) gençleri ailelerinin gözleri önünde kurşuna dizdirmişti, kadınların ırzına geçilmiş, hatta çocuklarının bile. Hepsine savaş esiri muamelesi yapıldı. Aile fertlerini birbirinden ayırdılar. Kadınlar ve çocuklar bir tarafa, yaşlı erkekler bir tarafa, genç kız ve erkeklerde bilinmeyen yerlere götürüldüler. Alınan haberlere göre bunların hepsi katledildi.

Şimdi şu soruyu sormak gerekiyor.

Dihok ve Ninova'ya bağlı köylerde kaç aile aynı şeylerle karşılaştı? Gelecek günler rejimin bu suçlarını da eski suçları gibi ortaya çıkaracaktır. O'nun heşeyi çok sıkı gizlenmesine rağmen.

Toplu katliamların yol ve araçları

1 — Topluca öldüren ve insanları yurtlarını terketmeye zorlayan kimyasal silahlar.

2 — Köylerin kuşatılıp ahalinin tümünden öldürülmesi veya en iyi ihtimal tutuklanıp güneydeki kamplara götürülüp esir muamelesi yapılması.

3 — Rejimin elinde bulunan uçaklar, toplar ve füzeler gibi modern silahlarla topluca yoketme.

4 — Yönetimin eline geçenlerin idam edilmeleri. Son saldırılarda kendiliğinden teslim olanlar dahi kurşuna dizildi.

5 — Kasaba ve köylerin yakılıp yıkılması, zirai ve hayvansal servetlerinin telef edilmesi.

Rejim tüm bu yolları Dihok ve Ninova'nın köylerine karşı kullandı. Rejimin bu geniş saldırıları sonucu Kürdistan halkının değerli evlatlarından sayısız kurbanlar verildi.

Kürdistan trajedisinden bir görüntü (sahne) 25 Ağustos ve Eylül 88

başları

Direnen halkımızdan biriyle yapılan röportaj:

Aşağıdaki röportaj direnen halkımızdan olan ve 25 Ağustos 88 tarihinden ailelerin Türkiye'ye göçüne kadar, yukarı zap (Nivro) bölgesinde yaşanan üçüncü olayları paylaşan biriyle yapılan söyleşiyi içermekte. Sözlerini böyle sürdürdü.

"Irak hükümetinin Behdinan bölgesinde bulunan kurtarılmış bölgenin çevresini büyük bir askeri güçle kuşattığı haberleri çevrede yaygınlaştığı dönemde biz, yukarı Zap bölgesini üzerinde bulunan Nêrwe mintikasının Zive köyünde bulunmakta idik.

Yeni bir trajedi:

Güvencede olan köyler üzerine uzun menzilli top- lar ve uçaklarla korkunç saldırı başladı... 20-25 Ağus- tos tarihinden itibaren hızlandı. 25 Ağustosta kimyasal saldırı başladı ve üç şekilde (uçak, ağır toplar ve füze atışlarıyla) devam etti. Xaxo, Dıhok, Akre, Şêxan ve Amadiye'nin her köyünü kapsadı. Daha sonra yakın köylerden sonra, tedavilerini sürdürebilmek için Türki- ye sınırına doğru gönderildiklerini Öğrendik ki taşı- malar sınırda hayvan sırtında ve Irak hava hücumları- nın altında yapıldı. O an aklıma 24 Nisan 1974'teki Kaladız şehrindeki bombardıman geldi. O zaman ben de yararlıları İran sınırından geçirip Serdeşt şehrine ta- şıma işlemine katılmışım. Taşıma işlemi arabalarla yapılmaktaydı. Öyle sanıyordum ki Kaladız'daki bu katliam çok az rastlanır ve bundan daha fazlası ya- şanamaz. Ama görülen o ki Kürdistan tarihi ve Kürdis- tan kurtuluş mücadelesinde hala trajediler sözkonusu. Bu da düşmanımızın fazla tahammülsüz ve saldırganlı- ğından kaynaklanıyor. Yaralıların yanında Beri-Gare mintikasında bulunan Redinya ve Sıpindar Xelfo köy- leriyle Nehil mintikasındaki Berçi köyünden çok sayı- da şehitte vardı ve bunların sayıları gittikçe yükseliy- ordu.

Sinir Gazı:

Kimyasal gaz kullanılan bölgeler arasında bizim içinde bulunduğumuz bölge olan Zive yakınlarındaki Bender köyünde nefret edici bir koku yaladı. Kimyasal gaz kullanılan bölgeye 1 kilometre uzaklıkta olmamıza rağmen kokuyu aldık. Gece olduğu için verdiği za- rarın ne olduğunu hemen anlayamadık. Ancak sabaha doğru iki yaralının bizim bulunduğumuz yere ulaşma- larından sonra anlayabildik. O iki yaralı vücutlarının her tarafında bulunan acılardan şikayetçiydiler. Ayrıca ishalden dert yanıyorlardı ve sürekli aynı şeyleri tek- rarlıyorlardı. Bu durum sinir sistemi ve düşünme aygıtının yıpranmasındandı. Davranışları sarhoşlarınkine benziyordu ve saçma sapan konuşuyorlardı. Bundan anlaşılıyordu ki kimyasal bombardıman sırasında sinir sistemini tahrip eden bir gaz kullanılmıştı. Onları suya koyup tüm vücutlarını yıkadık ve kendilerine süt içir- dik. Yapılanlar onların 24 saat sonra kendilerine gel- melerini sağladı...

Bir gün sonra bölgeyi incelemeye çıktığımızda

Irak komünist partisi üyelerinden Ebu Saad, Ebu Ce- vad ve Ebu Wesin'in cesetleriyle karşılaştık.

Bir Grup İçerisinde

İsabet Alan 200 Kişi

Daha sonra diğer bir çok bölgede cereyan eden ki- myasal silah kullanma haberler yaygınlaştı. Bu bölgeler arasında Berwari Bala mintikasında bulunan Eyk- mala köyünde yalnız bir aileden anne, baba ve oğul şe- hit olmuştu... Öyleki artık kimyasal savaş delileri hiç bir fark gözetmeksizin tüm Kürdistana karşı kimyasal silah kullandılar. Irak hükümet güçlerinin denetiminde bulunan bölgelere de kimyasal bombalar atılmıştı. Amadiye ve Mücemmeh Kewani mintikasının ortasin- da yer alan Mirsiteka bölgesine kimyasal bombalar atılmıştı ve rüzgar büyük zararlara yolaçan bu zehirli gazları dağıtmıştı. Böylece onlarca hükümete bağlı olan Caş'lardan olmak üzere 200 kişi ölmüştü.

Şehit ve yaralıların bu işler acısı durumunu bize yansıtan bu görüntü oralarda halkın yaşadığı acıların ancak küçük bir parçasını bize gösterebilmektedir. Bir de bu acılar arasında ülkeyi terketmek gibi büyük bir acı da var.

Nehiri geçme ve sürekli bombalama

26-27 Ağustos günlerinde yerlerimize yerleşmeye başladıığımızda, Nehil mintikasındaki halkın kötü du- rumu gözümüze çarptı. Yukarı Zap nehrinden geçer- lerken sürekli kalabalıklaştıklarını gözledik. Nehri ya tellerle (daferst) ya da tekerleklerle (kelek) geçmeye çalışıyorlardı. Geçişlerini çabuklaştırmak için onlara yardım etmeye çalıştık. Özellikle de kadın ve çocukları, Geçiş esnasında yeni bir saldırının olmasından ve onların nehrin azgın sularına düşmelerinden korktuk. Gerçektende kadın ve çocukların geçmelerinin sağlan- masından hemen sonra yeni bir saldırı başladı. O sıra- da bazı durumlarla karşılaştım, belleğime öyle yer- leşti ki unutmama imkan yok... Örneğin o ağlama ile karışık bağırs, anne keleke binmişti ve kelek hareket etmek üzereydi ama annenin küçük bir kızı hala nehir kenarında idi. Kadın her şeyini köyde bırakıp gelmiş- tir. Oğlu ve kocası yolda ondan ayrılmışlardı ve onlar hakkında hiç bir bilgi sahibi değildi. Acaba Dafereste mi gitmişlerdi yoksa hala yoldamıydılar? Bütün bunla- ra göğüs geren anne küçük kızını da kaybetmek iste- miyordu.

Yine yaşları 14'ü geçmeyen iki genç kızın nehir kenarında karşılaşma manzarası (onların yakınlık dere- celerini bilmiyorum). Kızlar birbirlerine doğru koşup kocağaştılar ve sıkı sıkı birbirlerine sarıldılar. İkisi birden başları birbirine yapışık halde hıçkırıklarından bir şey konuşamaz halde yere çömeldiler. Bir çeyrek saat ağlamaya devam ettiler, onlara yakın olanların yü- reklerini parçalayacak bir biçimde.

(Sürecek)

NEWROZ COŞKUyla KUTLANDI

Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin bitmek tükenmek bilmeyen o güçlü soluğunu simgeleyen Newroz ateşleri, bu yıl da gerek ülkemizde gerekse ülkemiz dışında coşku, inanç ve kararlılıkla kutlandı.

Halepçe jenosidinin verdiği hüznün ve burukluk, bu yıl da Newroz'un coşkusuyla bütünleşti ve Kürdistan'lıların kurtuluş özlemi bu duygularla dile geldi.

Bu yılki Newroz ulusal ve toplumsal kurtuluş meşalemiz, Halepçe'nin hüznüyle bütünleşse de asla sönmeyeceğini, hatta gölgelenmeyeceğini dosta düşmana bir kez daha gösterdi.

Newroz ülkemizde olduğu gibi, ülke dışında da bir çok yerde coşkuyla kutlandı.

12 Eylül'den sonra ilk yığmsal Newroz kutlaması İstanbul'da gerçekleştirildi. Kürt sosyalistleri, Newroz'u devrimci özüne uygun bir şekilde hemen hemen tüm yurtsever çevrelerin katılımıyla 21 Mart gecesi bir düğün salonunda kutlamaya gerçekleştirdiler. 1000 dolayında insanımızın katıldığı gece coşkuyla geçti. Büyük çoğunluğunu gençliğin oluşturduğu gece baştan sona Kürdistan'lıların gecesiydi. Aslında bir geceden öte, bir şenlik, bir festival desek daha yerinde olur. Çünkü kol kola girip hayal çeken yüzlerce insanın artık piste sığmayan coşkularını "biji Kürdistan" haykırılarıyla bütünleştirmelerini başka türlü tanımlamak mümkün değildir.

Gece Newroz'un anlam ve önemini kısaca dile getiren Kürtçe bir konuşmayla başladı. Konuşmanın ardından salondaki 1000 kişi 12

Eylül'den bu yana ilk defa ulusal marşımız Ey Raqib'i ayağa kalkarak ve katılarak söyledi. Marşın bitiminden sonra, yığın bir alkışla bu ilk yığmsal kutlama ve ilk kez marşın çalınışı selamlandı. Daha sonra, ozan Bêwar'ın "Newroze Newroze sibeye Newroze" sesleri salonda yeni bir alkış tufanıyla karşılandı. "Ey Newroz cejna Kurdê qehreman"ı salon hep bir ağızdan söylüyordu. artık kitle iyice coşmuş, geceye ısınmaya başlamıştı. Aram'dan Şivan'dan söylenen parçalar yoğun bir katılımı söyleniyordu.

Halepçe katliamı üzerine yapılan kısa bir konuşma ve okunan şiirler kitle tarafından coşkuyla karşılandı.

Diyarbakır halk oyunları ekibinin yaptığı ve ilgiyle izlenen gösteriyle coşku had safhaya ulaşmıştı. Ekibin gösterisiyle bitimiyle, salon piste yığılmış, halay çekiyordu. Ama ilk kez yerinden oynanarak çekiliyordu halay. Çünkü kalabalıktan, kıpırdamak mümkün değildi. Oynanan oyunlardan sonra, değerli bir Mamoste'nin okuduğu "Bağdat Kahpe Şehir" şiiri kitledeki coşku alabilmesine yükseltti. Daha sonra, mikrofonu ozan Welat aldı. Söylediği Kürtçe halk türküleriyle kitlenin coşkusuna yeni bir boyut kazandı. Ozan türkülerini bitirmesine karşın, insanlar hala pistte ve hep bir ağızdan "Herne Pêş"i söylüyorlardı. Saat 20.30 da başlayıp 23.30 da biten gecede ayrıca birçok insanımız Türkçe-Kürtçe şiirler okudu. Davul-Zurna eşliğinde tekrar halay çekip marşlar haykıran ve salonu "Bijî Kurdistan" sesleriyle inleyen kitlenin bu coşkusuna, Medya'nın yiğit çocukları tarafından gönderilen mesaj da

katılınca, şiddetli bir alkış tufanı koptu. Geceye renk ve coşku katan bu mesajın yanısıra, birçok mesaj daha okundu. Pêşeng'in sosyalist gençliği tarafından düzenlenen bu gece boyunca, onlarca insan, bir şarkı söylemek ya da bir şiir okumak için sıraya girmiş, mikrofon hiç boş kalmamıştı. Her Kürtçe türkü salonun alkış, katılım ve coşkusuyla bütünleşiyordu. Bu coşku sürerken, gecenin bitim vaktinin yaklaştığı anonsuyla birlikte, kitle, ulusal ve toplumsal kurtuluş yolunda yitirdiğimiz devrim şehitlerinin anısına bir dakkikalık saygı duruşu na davet edildi ve gece sona erdi.

Gecenin bütün coşkusunu sayfalara sığdırmak zor. Ama, organizasyonda görülen ciddi aksaklıklar da gözden kaçmıyordu. Gecenin geç başlaması, programın daha organize ve düzenli yapılabilirliği, ses düzenlemesindeki aksaklıklar, gecenin içerik olarak daha da zenginleştirilebilirliği, açılış konuşmasının daha geniş ve kapsamlı olabilirliği, önceden hazırlanmış bulunan Halepçe ve Newroz mizansenlerinin teknik vb. nedenlerden dolayı sergilenemeyişi ve daha birçok eksiklik... Ama, herşeye rağmen gecenin devrimci özüne uygun bir şekilde, bir bayram havasıyla ve coşku içinde kutlanması, "Newroz bu şekilde, geceler düzenlenmekle kutlanmaz" türünden geri, sığ ve ne dediğini bilmeyen bir yaklaşımla lafazanlık yapan ve üstelik Newroz'u kutlamak için hemen hemen hiç bir etkinlikle bulunmayan küçük burjuva gezelerinin suratlarında patlayan bir tokadı da ifade ediyordu. Dağlarda alevlenen Newroz ateşleri ne yeni bir

halka eklenmişti hem de devrimci özüne uygun kitlesel bir kutlamayla.

8 yıl sonra ilk kez Ey Raxib'in çalındığı bu coşkulu gece, önümüzdeki Newroz'un Kürt sosyalistleri, devrimci ve yurtsever güçleri tarafından daha ileri boyutlara taşırılacağı da habercisiydi.

Bu kutlamanın dışında İstanbul'da, İstanbul Üniversitesi Yıldız ve İ.T.Ü'de ayrıca Sultanahmet meydanında Newroz'u kutlamak amacıyla bir dizi şenlik düzenlendi, oyunlar oynandı, Kürtçe ve Türkçe şarkılar söylendi, Kürtçe ve Türkçe konuşmalar yapıldı.

Bunlardan İ.Ü'deki kutlama şöyle gelişti:

Öğlen saatlerinde üniversite bahçesinde toplanan 120-130 kadar öğrenci önce ateş yakarak etrafında halka oluşturdular. Ardından, oluşan forum ortamında çeşitli öğrenciler söz alarak konuşmalar yaptılar. Bu konuşmalarda Kürdistan halkının dört parçada yürüttüğü ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşının er ya da geç zaferle sonuçlanacağı vurgulanarak Newroz'un tarihçesi hakkında bilgiler verildi. Ayrıca Halepçe katliamı da anılarak katliam sorumlularından hesap sorulması gereği ve bunun mutlaka gerçekleşeceği, konuşmacılar tarafından vurgulanan bir diğer önemli noktayı oluşturdu.

Bu arada söz alan sosyalist bir Kürt öğrenci, Newroz'un anlamını ve bu önemli günde duyumsadıklarını Kürtçe olarak ifade etmeye çalışacağını belirterek şunları söyledi:

"Geli dost û hevalên hêja, Merhaba ji wera. Cejna we piroz be. Hevalno,

Îro, Cejna gelê Kurdaye. Îro, Newroz'e. Îro, roja serfiraziya tekoşinê û berxwedanê ye.

Hevalno,

2600 sal berê, lı İranê hûkümdarek hebû; nave wi Dehaq. Dehaq ê ked û xwinwar.

E bı sed salan ked û xwina gelê Ari vexwar ew bu

E jiyana gelê Kurd lı kır hefs û zindan ew bu.

E jibo burina xwe, hestî û serê xor-ta perçe perçe kır û mejiyê wan derxist, lı birina qwe dida ew bu.

Lê belê, diroka tekoşina gelan nişan daye kû, ne zılm û zordari, ne hefs û ked xwari û ne ji qrina gelannikare şer û serhıldana me bisekinin.

2600 sal berê, lı hımber vê zılm û zordariya Dehaq ê xwinxwar, dı pêşkêtiya KAWA E HESINKER gelê Kurd serhıldankir û hıkımdariya Dehaq ani xwarê.

Bı vêya jire, azadiya xwe stend. Wê rojê pêde, agirê Newrozê her roja 21'ê Adarê da, lı çiyayê Kudistanê şemal dide.

Dı sala 1946'an de Cumhuriyet Kurdistan Mahabadê ev roj, jı gelê Kurdare kırıye Cejna Netewi.

Hevalno,

Cejna we gelek pirot be. Cejna me cejna tekoşinê û serfiraziye ye.

Cejna Newroz, Cejna Kurdaye.

Biji, biji Newroz."

Konuşmaların ardından toplu olarak Kürtçe parçalar eşliğinde Halay çekildi.

Yıldız Üniversitesi, Newroz ateşlerinin coşkuyla bütünleştiği bir diğer yer oldu. Evet, Yıldız Üniversitesinde okuyan Kürt öğrencilerin öncülüğünde gerçekleştirilen Newroz kutlamasında da "Biji Newroz", "Biji Kurdistan" sesleri yükseliyor ve türkülerimizle bütünleşerek Üniversite kampüsünü inletiyordu.

Sultanahmet meydanı da Newroz ateşleri ve halay seslerinden nasibini aldı. Akşam üzere Sultanahmet meydanında biraraya gelen ve ateşler eşliğinde halay çeken bir gruba polis saldırarak bazılarını gözaltına aldı.

Ali Yüklü / İstanbul

DİYARBAKIR'DA NEWROZ

Pek çok yerde yapılan Newroz kutlamalarından birini oluşturan Dicle Üniversitesi kampüsündeki etkinlik şöyle gerçekleşti:

Saat 12.20'de vurmaya başlayan davul sesi, Newroz'la bütünleşmeyi candan isteyenlere kendini tanıtmada zorluk çekmedi. Kısa sürede kampüs ortasındaki yeşillik alanında 1000'e yakın öğrenci toplandı. Çalınan davul-zurna eşliğinde orta alanda sembo-

lik bir ateş yakıldı. Ve bir öğrenci Newroz'un tarihsel anlam ve önemini belirten bir konuşma yaptı. Hemen ardından yeşil, kırmızı, sarı renkli uçan balonlara bağlı bir pankart çıkarıldı. Pankartta en üstte Kürdistan bayrağı, onun altında yeşil, kırmızı sarı renkli üç şerit ve bunların ortasında da kızıl bir güneş ile en altta da kırmızı harflerle yazılmış "Newroz Cejna Me ye" yazısı vardı. Pankart oradaki tüm kitleye gösterildi ve herkesin bayrağa bakan sevgi dolu bakışları arasında göklere salıverildi.

Tüm öğrencilerin sevinçleri göklere okunuyordu. Ancak okul polisleri tedirgin olmuş, dalgalana dalgalana göklere yükselen Kürdistan bayrağına, onu indirememenin çaresizliğiyle tuhaf tuhaf bakıyorlardı.

Daha sonra, "Cejna Newroz Piroz Be", "Biji Newroz" sloganlarını atan öğrenciler davul-zurna eşliğinde şarkılar söyleyip hayal çekerken, Newroz'u ülkede kutlamanın verdiği coşku yu yaşıyorlardı.

Newroz, Diyarbakır'daki pêşmerge tecrit kampında da kutlandı. Kutlama şöyle gerçekleşti. Newroz ateşi pêşmerge kampında da alev alev yakıldı. Şehidler için 1 dakikalık saygı duruşundan sonra Kürt milli marşı Ey Raqip toplu olarak söylendi. Sömürgeci Saddam diktatörlüğünün elikanlı faşist katilleri tarafından Güney Kürdistan'ın çeşitli yörelerinde gerçekleştirilen katliamlar temsilen canlandırılarak lanetlendi.

Kutlama sırasında yapılan kamuoyu açıklamasında, 4000 köyün yakılıp yıkıldığı, halen birçok bölgede alçakça saldırı ve sicil halka yönelik işkencelerin devam ettiği fakat bütün bunların Kürt ulusunun kahracanca direnişinde ifadesini bulan bir tepkiyle karşılandığı belirtilerek hiç bir gücün Kürt ulusunun mücadelesini bastıramayacağı, dünyada tek bir Kürt kalsa da Newroz'un aynı azim ve coşkuyla kutlanacağı vurgulandı. Pêşmerge kampındaki Newroz kutlaması, Kürtçe şiirler, şarkılar ve oyunlarla renklendirilerek sürdü ve uzunca birzaman dilimini kapsayarak sona erdi.

Remzi AYSUN/DİYARBAKIR

SEÇİMLER VE SOSYALİST TUTUM

Baştarafı 10. sayfada

karşılaştırma bile sosyal-reformizm'in bu niteliğini ortaya sermeye yetmektedir. Örneğin, mücadele tarihimize baktığımızda, bu kuyrukçu anlayışın, her süreçte aynı "şarkıyı" tekrarladığını görürüz. 1974'te "demokrasi için oylar CHP'ye" diyenler, sonradan 12 Eylül faşizmi ile birlikte "oylar SODEP'e" ve bugün de yine "demokrasi için oylar SHP'ye" diyebilmektedirler. Bu perspektif her süreç için bir yandan devrimci toplumsal dönüşümlerin kitlelerin öz güçleriyle gerçekleştirilebileceği gerçekliğini bulandırırken, bir yandan da toplumsal dönüşümün sürekli olarak uzak bir tarihe ertelenmesine yol açmaktadır. Sonuçta da devrimci mücadele yerine "sonsuz kadar" (düzen içi bir sonsuzluk), "demokrasi için" mücadele adı altında sürüp giden bir burjuva kuyrukçuluğu ortaya çıkmaktadır. Bu olgu Türkiye mücadele tarihinde ve özellikle TKP tarihinde daha somuttur. Dönem dönem farklı çıkışlar olmakla birlikte, 70 yıldır hep aynı dizelekrarlanıyor. "Demokrasi için oylar şu burjuva partisine, demokrasi için oylar bu burjuva partisine." Sosyal reformizm, 70 yıldır ertelediği devrim sorununu bugün gelinen aşamada artık ertelemekten öte "sonsuz bir geleceğe" bırakan bir programla kitlelerin karşısına çıkmıştır. Bu anlamda da devrim sorununu rafa kaldırıp, burjuva partilerine verecekleri desteklerle "adım adım demokrasiye" gideceklerini somutlamışlar.

Burjuva kuyrukçu anlayış, seçimleri sınıf perspektifinden hareketle ele almaktan uzaktır. Sosyalistlerin kendi bağımsız, devrimci seslerini yükseltme çabaları "uç" olarak nitelendirilir. Bu anlayışa göre, bağımsız tavır ancak "güçlü" olunduğu dönemlerde gündemleştirilebilir. Bunun dışında konulacak bağımsız tavırların, "sembolik" olmaktan öte bir anlam taşımadığı, sosyalistlerin gücü hakkında yanlış imajlar oluşturacağı vb. çarpık düşüncelerle bağımsız sınıf tavrı koyma yerine, burjuva partilerinin kuyrukçunda erimeyi ve onların içinde "ne denli çok" olduğu konusunda kendisini ve kitleleri bir aldatmacaya sürüklemeyi bir politika haline getiren sosyal reformizm, bağımsız sınıf tavrının biçimlendiği ideolojik zemini körelterek burjuvaziye teslim etmektedir.

Burjuva kuyrukçuluğunun yerel seçimlerdeki politikası da kitlelerin devrimci öz güçlerine inançsızlık ve güvensizlikte ifadesini bulan ve potansiyelin burjuva partilerinde eritilmesine yol açan politikalar ve pragmatizm'den oluşmaktadır. Sınıf çıkarları yerine bir takım küçük hesaplarla, bağımsız aday çıkarma politikası rafa kaldırılıp burjuva partilerinin adayları desteklenmektedir. Sosyal reformizm'in bu tavrı, gerek yerel, gerekse genel seçimlerin hiç bir konuda çare olmadığı gerçekliğinin kavranamayışının da somut bir göstergesidir. Küçük hesaplar uğruna burjuva partilerinde çalışma, kitleleri de bu alanlara yöneltme ve sonuçta destek verme, bir politika haline getirilip devrimci bağımsız tavra egemen

kılındığı oranda, burjuvaziden ayrışma ve bu bağlamda kendi öz sınıf gücü temelinde mücadeleyi yükseltme sonsuz bir tarihe ertelenen bir tavır olmaktan öteye geçemez.

Sömürge ülkede sosyalistlerin görevi daha bir ağırlaşmaktadır. Sömürgeci burjuva partilerinin çok yönlü propagandalarla sömürge ülke halkını etkilemeye, bilinçlerini bulandırmaya ve bu yolla kendi sömürgeci yüzlerini gizlemeye çalıştıkları bir süreçte, sosyalistlerin kitlelere bu partilere oy verilmesi doğrultusunda siyasal çalışma yapan ve sömürge ülke halkını bu partilerin kuyrukuna takan sosyal reformistlere karşı yükseltecekleri ideolojik mücadelenin önemi daha da artmaktadır. Sömürgeci ülkenin tekeli burjuvazisi dışındaki tüm burjuva güçlerle birlikte oluşturulacak "demokrasi cephesi" ile, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinde olsun, iktidar mücadelesinde olsun, kitleleri sömürgeci burjuvazinin kuyrukuna takan ve reformist hayallerle, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesini rafa kaldıran burjuva kuyrukçu anlayış, burjuva partilerine "demokrasi için" oy verilmesini temel bir politika haline getirerek, sömürge ulusun da mücadele hedefini saptırır.

Seçimlere yaklaşımda üçüncü kategori, reformizmle sosyalizm arasında yalpalayıp duran anlayıştır. Somut olarak politikasını "bağımsız adayların olduğu yerlerde bunların desteklenmesi, olmadığı yerlerde ise 'sosyal demokrat' partilerin desteklenmesi" olarak formüle eden bu tutum, sonuç itibarıyla burjuva kuyrukçu anlayıştan pek uzak değildir. Bu yaklaşım, değişen koşullara göre şu şekillerde de gündemleşebilmektedir: "Bağımsız adaylara öncelik verilmesi, olmadığı yerlerde partili adayların desteklenmesi" ya da "bağımsız adayların olduğu yerlerde bunların desteklenmesi, olmadığı yerlerde de sosyal demokrat partilerden ilerici, yurtsever, demokrat niteliklere sahip adayların desteklenmesi" vb. Bu yaklaşımın değişik nüansları görülebilmektedir. Ayrıca sosyal reformistler gibi bağımsız aday çıkarmanın dayandığı ideolojik geçerliği kavramaktan uzaktır ve bu doğrultuda politika belirlemektedir. Bunun yanında yerel seçimlerde sürekli olarak sözü edilen "istisna"ların genel politikaya yansıtılarak bulandırılmasıyla da netleşen bu tavır, "partili aday" destekleme adı altında burjuva partilerine örtülü bir şekilde oy taşır. Önemli bir noktayı da özellikle vurgulamak gerekiyor; ülkedeki mücadelenin gelişkinlik düzeyine koşut olarak, burjuva kuyrukçu anlayış da biçim değiştirerek bu taktikle kitlelerin karşısına çıkabilir. Burjuva partilerine açıktan destek istemenin zemininin zayıfladığı süreçlerde, bu tür örtülü burjuva kuyrukçu tavırlar daha çok gündemleşir.

Bu üçüncü anlayış bir yönüyle burjuva partilerinden ayrışmamanın verdiği bir "destekçilik"le, diğer bir yönüyle de sosyalist ve devrimci güçlere göz kırpmaya politikasından kaynaklanan "bağımsız aday destekçiliği"yle somutlaşmaktadır. Ayrıca bağımsız aday çıkarmanın bir sınıf perspektifi oluşunu kavramaktan uzak olduğu için, sonuçta bir kaç istisna dışında, burjuva partilerine tümüyle destek verir. Aslında gönlünde yatan da bu ikinci tavadır. Bu deve kuşu politikasının

sosyalistler tarafından tüm boyutlarıyla görüldüğü ve bilimsel bir süzgeçten geçirildiğinin de farkında olmayan bu anlayışın temel eğilimi, sosyal-reformist çizgiye yakınlıktır.

Seçimlere yaklaşımda dördüncü kategori sosyalistlerin tutumundan oluşmaktadır. Seçimlerde boykotçuluğu, burjuva kuyrukçuluğunu ve yalpalayan politikaları reddeden tümüyle devrimci bir perspektiften hareketle sorna yönelen sosyalist anlayış, temel olarak bağımsız sınıf hattının belirginleştirilip bu zeminden sesin yükseltilmesi ve burjuva partilerine oy verilmemesi politikasında belirginleşmektedir. Bağımsız sosyalist, devrimci adayların çıkarılması taktiğini, pragmatizmden hareketle değil, ideolojik yaklaşımdan hareketle biçimlendirir. Bağımsız sınıf tavrını, birebir güç sorunuyla özdeşleştiren reformist anlayışa karşı seçimleri bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm bilgilerinin yükseltileceği bir platforma dönüştürme anlayışıyla hareket eden sosyalist perspektif, seçimleri kitle bağlarının güçlendirilmesi, etkin devrimci propaganda ve ajitasyonla kitlelerin burjuvaziden ayrıştırılması yolunda bir araç olarak değerlendirir.

Sosyalistler açısından seçimler bir araç olduğu gibi bir çare de değildir. Burjuvazinin farklı kesimlerini temsil eden partiler arasındaki danışıklı bir döğüşür, seçimler. Tekelci burjuvazinin ekonomik ve politik bir olgu olarak toplumsal yaşama egemen olduğu bir süreçte, burjuvaziden soyut ve onun sınıf çıkarlarını aşan bir seçim sistemi düşünmek, toplumsal mücadelenin sınıfsal özünü kavrayamamaktır. Kapitalizmin bir üretim ilişkisi sistemi olarak egemenliğini sürdürdüğü ve tüm üst yapı kurumlarının da buna dayalı olarak biçimlendiği bir yapıda, bu üst yapı kurumunun bir parçası olan seçimler de kapitalist çürümüşlüğün bir aynası olmaktan öte bir anlam ifade etmez. Bu anlamda da seçimlerin yapılaş amacı, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin sorunlarının çözümü ve toplumsal işleyişe daha aktif katılımı değildir. Tekelci burjuvazinin sınıf egemenliğinin en iyi nasıl sürdürüleceği gereksiniminden kaynaklanan seçimler, emekçi kitlelerin iradeleri dışında, tümüyle dayatma bir şekilde ve burjuvazinin istemleriyle gündeme gelir. Bu anlamda da seçim olgusu, burjuvazinin gündemi belirlemesinin bir biçimi olarak ortaya çıkar. Sosyalistler, ulusal ve toplumsal mücadelenin her kesitinde olduğu gibi, yaratılan bu gündemi kırma ve kendi bağımsız gündemlerini yaratma devrimci sorumluluğuyla karşı karşıyadırlar.

Kapitalist çürümüşlük paralelinde tarihsel misyonunu yitirmiş bir üst yapı kurumu olarak burjuva parlamentosunun bileşimini belirlemeye yönelik yapılan seçimler, düzenin önündeki tıkanıklıkların yine düzen sınırları içerisinde nasıl giderilebileceğini, ne tür çözümlerle bu çürümüşlüğün gizlenebileceğini ve en önemlisi de bütün bu sorunların köklü toplumsal dönüşümlere yol açmaması için nelerin yapılabileceği konusunda burjuvazinin kendi sunduğu seçenekleri arasında yarattığı danışıklı döğüşe, oluşturulan bu aldatmacaya kitleleri süreklemeyi ifade eder. Bu nedenle de sosyalistler açısından burjuva parlamentosu ne bir amaç, ne de sorunların çözüm yeridir.

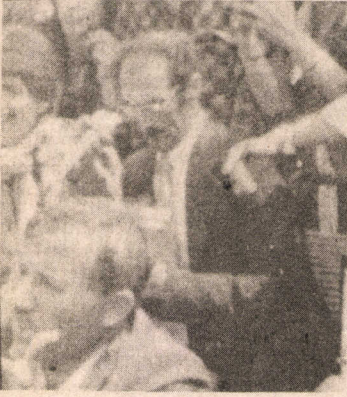
İşte, tam da bundan dolayı sosyalistler, seçimlere bu aldatmacaları boşa çıkarmak için, parlamentonun en üst organ olmadığını kitleler nezdinde bilince çıkarmak için, seçimlerin çare olmadığını haykırmak için, kendi adaylarıyla bağımsız devrimci seslerini yükseltirler. Sömürge ulus sosyalistleri, sömürgeci burjuvazinin egemenlik araçlarından birini ifade eden parlamentonun bu yüzünü açığa çıkarmak, bizzat o kürsüden kitlelere bu gerçekliği açıklamak; seçim sürecini köy köy, kasaba kasaba, şehir şehir bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin güncel ve uzun vadeli çıkarlarını haykıracakları bir platforma dönüştürmek ve parlamentoya girmenin hangi yolla olursa olsun gerçekleştirilmesi gereken mutlak bir yol olmadığını somutlamak durumundadırlar.

Bizler, seçimleri ideolojik-politik hattımızı netleştirip kitleleri çekeceğimiz bir mücadele alanına dönüştürebildiğimiz oranda, ulusal ve toplumsal kurtuluşa uzanan devrimci yolu kısaltabiliriz. Aynı anlayışla yerel seçimlerde de, pragmatizm'den arınmış bir şekilde, burjuvazinin sömürgeci politikasını sürdürmek amacıyla bizlere dayattığı seçenekleri reddetmeli, sömürgeciliğe, faşizme, emperyalizme yerel gericiliğe ve işbirlikçiliğe karşı, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin bir parçası olarak kendi bağımsız adaylarımızla sesimizi yükseltmeliyiz.

Yerel seçimler döneminde sık sık sözü edilen "istisnaların" sosyalistlerin mücadele perspektifini bulandırmaması gerektiğini, hele hele genel politikaya egemen kılınmış "istisna"ların sonuçta burjuva kuyrukçuluğunda ifadesini bulduğunu özellikle vurgulamak istiyorum. Geline sürecin de gösterdiği gibi, "istisna" adı altında ülkemizde burjuva partileri desteklenmektedir.

Tümüyle bir takım küçük çıkar hesaplarından hareketle, ulusal demokratik güçlerin kendi bağımsız mücadele zeminlerini yaratmaları önüne setler çeken ve pragmatizme hapsolan, ideolojik yaklaşımdan uzak seçim politikalarına karşı, sosyalistler kendi bağımsız çizgilerini yükseltip ilerici, yurtsever, devrimci, demokrat tüm güçleri bu çizgiye çekmek göreviyle karşı karşıyadırlar.

"Burjuva partilerine oy yok" ve "sosyalist, devrimci, yurtsever adaylarımızla bağımsız sesimizi yükseltelim" temel bilgilerimizle, sömürgeci burjuvazinin aldatmacalarını boşa çıkarmak, kitleleri burjuva kuyrukçuluğu ve umutçuluğundan ayrıştırmak, devrimci çözümleri gündemleştirmek; seçimleri kitlelerle bağlarımızı pekiştireceğimiz ve örgütlü mücadele temelinde hareketlendireceğimiz platformlara dönüştürmek, ulusal demokratik güçlerin bağımsız mücadele zemininde birliğini sağlayıp güçlendirmek ve kitlelere gerçek kurtuluş yolunu göstermek için gerek genel, gerekse yerel seçimlerde burjuvazinin gündemini kırarak ve reddederek bu doğrultudaki sosyalist politikayı yaşama bütünleştirmek, varlığımızın gerektirdiği temel bir sorumluluk ve görevdir. ■

Ünlü Kürt Halk Sanatçısı Mihemed Şêxo aramızdan ayrıldı

Tanınmış Kürt halk sanatçısı Mihemed Şêxo 10 Mart 1989 yılında Suriye Kürdistanı'nın Kamışlo şehrinde gözlerini hayatta yumdu. M. Şexo 41 yaşındaydı.

M. Şêxo bu kısa ömürlü yaşamında kendi halkının kurtuluşu ve mutluluğu için gece gündüz yorulmadan çalıştı. Bir elinde sazı diğer elinde silahı Irak Kürdistanı'nda peşmerge saflarında BAAS rejimine karşı savaşım verdi. 1975 yenilgisinden sonra

İran Kürdistanı'na geçti ve orada uzun zaman kaldı. Lübnan'da müzik eğitimini gördü ve Suriye'de müzik grublarını oluşturdu. O, bu çalışmasıyla halkına hizmet vermenin bir biçimi sayıyordu.

M. Şêxo müzik sanatıyla, Kürtçe besteleriyle 70'lı yıllarda Kürdistan'ın dört parçasında Kürt halkının ulusal bilincinin oluşmasında ve gelişmesinde önemli rol oynayan sanatçılardan biriydi.

M. Şêxo'ya göre sanatçı peşmerge gibi zor şartlarda bile sanatını Kürdistan'ın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin himetine sunması gerekiyordu.

M. Şêxo Kamışlo'da 10 bin üzerinde bir kitlenin elleri üzerinde gül ve çiçekler arasında toprağa verildiği zaman, onun meşhur türküsü "Ey felek ji bo te dinalım, çima nergiz çelmisi" ortalığı sarıyordu.

M. Şêxo'nun sanat ve davası yaşayacak, Kürt halkı onu unutmayacaktır.

PASOK Başkanı Azad Mistefa vefat etti

Kürt Sosyalist Partisi(PASOK) Başkanı Azad Mistefa 19 Mart 1989 günü Stockholm'un Karolinska Hastahanesinde kanser hastalığından kurtu-

lamayarak aramızda ayrıldı. Azad Mistefa 1988 yılından bu yana dermansız hastalığı nedeniyle Stocholm'de tedavi görüyordu.

1948 yılında Irak Kürdistanı'nın Süleymaniye şehrinde doğan A. Mistefa 1960 yıllarında Irak Kürdistan Demokrat Partisi (I-KDP) saflarında siyasi mücadeleye girmiş, 1974-1975 yıllarında dağlarda peşmerge savaşına katılmıştı. 1975 yenilgisinden sonra, aynı yılın 11 Eylülünde bir grup arkadaşıyla Kürt Sosyalist Partisi'ni (PASOK) kurmuştu.

1976 yılında Irak rejimi tarafından tutuklanan Azad Mistefa idamla yargılanır. Fakat daha sonra cezası 10 yıla indirilir ve 1979 yılında Irak rejimi onu serbest bırakmak zorunda kalır. O, 1980 yıllarında tekrar peşmerge savaşına katılır.

Azad Mistefa İsveç'te bulunduğu dönemde de Irak Kürdistan Cephesi temsilcilerinden biriydi.

Kürt halkı onu mücadelesinde yaşatacaktır.

Sevgili Medya Güneşi Yayıncıları,

Epeyce bir aradan sonra da olsa, göndermiş olduğunuz Ocak-Şubat sayısına kavuşmanın mutluluğu içindeyim. Bundan önce de sanırım 6. sayısı olsa gerek, cezaevine gelmiş, fakat İstanbul DGM'sinin toplatma kararı olduğu için verilmedi. Yani cezaevi idaresi tarafından verilmedi.

Burada kalabalık bir arkadaş grubu olduğumuz için, derginin 7-8 gün önce gelmesine rağmen, henüz elimе gefti. Yani okuma sırası bana yeni geldi. Benim gibi dergiyi okuyan arkadaşlar da dergiyi çok beğendiler. Derginiz bize az da olsa ülke havasını tattırdı. Evet, ülkemizden uzakta olduğumuz için bize çok iyi göründü.

Yazılarınızda halkımızın sorunlarına eğiliyor, uygulan baskı politikalarını teşhir ediyorsunuz. Ancak bunları yaparken de, mevcut yasaları fazlaca zorlamadığınız belli oluyor. Zira derginizin uğradığı baskıları da bilmiyor değiliz. Yine de mücadelelerin bedelsiz olmayacağını şüphesiz hepimiz biliyoruz. Onun için acaba diyoruz, artık herkesin bir bedel verme zamanı gelmedi mi? Onun ve emeğin kurtarılması için, biz, bize düşeni yapabildik mi? Bunu elbet zaman gösterecek.

Diğer bir konu ise, derginizde işlemiş olduğunuz konuları okuduk. Diğerlerini yani önceki sayılarınızı okumadığımız için fazlaca bir bilgimiz olmadı. Ancak elimize geçen sayısında bazı eksiklikler olduğunu belirtmek isterim. şöyleki :

Mücadelenin geldiği aşama ile yazılarınız arasında bir bütünlük aradık, maalesef mücadeleye denk düşmediği kanısına vardık. Sebeplice gelince, burjuva basını bile sizlerin yazmış olduğunuz birçok konuyu yazabiliyor.

İkinci olarak da ülke sorunumuzu son yıllarda tartışma arenasına sokan, sorunun çözümü için binlerce yıldır atılmayan adımların atılmasını sağlayan gelişme ve hareketlerin ortaya çıkışına, gelişimine yeterince değinmediğiniz kanısındayız. Hatta hiç değinmemişsiniz. Sadece bu gelişmelerin ortaya çıkardığı konuları işlemissiniz.

Herşeye rağmen yine de bugünkü haliyle de olsa içerik

olarak zengin olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Yukarıda yaptığımız dostça eleştiriler, gerek..... soru-numuz ve gerekse Medya Güneşi'nin gelişmesi içindir. Bundan sonra da bu eleştirilerimizi; "ama dostça" eleştirilerimizi yapacağımızı belirtmek isterim. Ayrıca göndermiş olduğunuz dergiler için de çok çok teşekkür ederiz.

Remzi Kağıtçı
Ö.T. Cezaevi B.Blok
Eskişehir

Sevgili Medya, Sevgili Medya, Emekçileri;

Çok zor koşullara ve sömürgeci burjuvazinin her türlü fiili baskı, tutuklama, ekonomik olarak sizi çöktürme politikalarına karşın ayağınızı bastığınız sağlam yerden bir adım olsun geri atmıyıp ödünsüz bir anlayışla, yayınının düzeyini düşürmeden bugüne kadar, yani tam tamına bir yıldır bizimle olanız için bir zenginliktir. Mücadelemizin pratikteki ifadesidir.

Medya görüşümüzün ve bilincimizin Güneşi'dir.

Medya 12 Eylül faşizminden sonra tabulara karşı Kürt sosyallistlerinin ilk Kürtçe tepkisidir. Medya'nın bu cesur tepkisini tarih çok anlamlı bulacaktır.

Medya çıkar çıkmaz bizi kendi ulusal tarihimize tekrar yüzleştirmiş, yıllarca Kürt ulusal davasını salt karalamak ve yalanlarla tahrih etmeyi bir resmi politika haline getirmiş olanlara, tutarlı ve derin tarihi incelemelerden çıkardığı tezlerle son on yılların en güçlü şamarını indirerek, tarihin yanılmazlığını öğretmiştir.

Tarihimizin onuru ulusal hareketleri, uluslararası komünist hareketin kendilerine tanıdığı temsil olanaklarını istismar ederek "gerici" ve "dinsel" nitelikte, ulusal karakter taşımayan ayaklanmalar olarak sunan oportünist düşünce, Medya'nın ortaya getirdiği tezlerle mahkûm edilmiştir. Medya yazarları I. sayısından sonraki yayınlarında, tümümüze olduğu gibi, özellikle bu oportünist düşünceye bilimsel metod ve tarih dersi vermiştir.

Halkın malı olan Medya'nın başarıları çoktur. Bunların tümünü burada anlatmanın olanağı yok. Sesimiz, yüreğimiz ve gözbebeğimiz Medya'yı yayın yaşamının 1. yılında kutluyor, çalışmalarını selemliyorum.

A.FIRAT

GAZİANTEP ÖZEL TİP CEZAEVİNDE YATMAKTA OLAN TÜM DEVRİMCİ TUTSAKLARIN AÇIKLAMASIDIR

Yaşadığı koşullara yabancılaşmamış herkesin yakından tanıdığı bir gerçek var ülkemizde: 9 yılda bu yana süregelen karşı-devrimci terör dalgası. 12 Eylül rejimi, binlerce devrimci demokratın kanlarının izini ellerinde taşıyor. Yok edilemeyen onbinlerce devrimci ise, cezaevlerindeki işkence ve insanlık dışı yaşam koşullarına mahkûm edildi. Bu plan başlangıçta daha açık ve pervasızca uygulanırken, bugün özü değiştirilmeden biçimsel değişikliklerle sürdürülüyor. Etkin direnişler, kamuoyunun duyarlılığı vb. nedenlerle son yıllarda, cezaevi koşullarında kısmen olumlu gelişmeler gözlemlenebilirse de, en azından yılların sağlıklı koşullarının yolaçtığı birikim, birçok devrimci tutsaktakendi yaşamının varoluşunu tahrip eden bir düzeye yolaçıyor artık...

Geçmişte salt bu nedenle onlarca arkadaşımızı yitirdik. Bugün de böylesi bir olguya karşı karşıyayız. 12 yıldır cezaevinde yatmakta olan ömürboyu hapse hükümlü Hamdullah Erbil isimli devrimci arkadaşımız, Lösemi (Kan kanseri) teşhisiyle şu an Adana E-Tipi cezaevinde yatmaktadır.

Kanserden değil geç kalmaktan korkulması gerektiği hep söylenir. Hamdullah arkadaşın hastalığına teşhis konmuştur: LÖSEMİ. Bundan sonra müdahale edilmeden geçecek hergün onu istememeyen sona bir adım daha yakınıracaktır. Ve cezaevi koşullarında hastalığa müdahale edilmesi, iyileştirmeye yönelik tıbbi uygulamaların yeterli sonuçlar vermesi mümkün değildir. Hatta arkadaşımızın hastalığı bu denli ciddi olmasına karşın, hastahaneyle bile yatırılmamakta, cezaevinde tutulmaktadır.

Genel olarak devlet çarkındaki bürokratik hantallık, herkesin bildiği bir gerçektir. Ve özellikle de bu gibi durumlarda ya tamamen durmakta ya da durdurulmaktadır işleyiş. Örneğin Çanakkale'de yatan Muammer Özdemir isimli devrimci arkadaşımız siroza yakalanmış, yıllarca süren uğraşlardan sonra tahliye edilebilmiş, ne var ki, bu nedenle tedavide çok geç kalındığı için tahliyesinden

25 gün sonra aramızdan ayrılmıştır. Aynı şekilde Diyarbakır'da yatan Eşref Durmuş isimli devrimci arkadaşımız da lösemi teşhisiyle hastahaneyle kaldırılmış ve Ankara'ya sevk edilmişse de çok geç kalındığından ötürü Ankara'ya götürüldükten 1,5 ay sonra hastahaneyle yaşama gözlerini kapamıştı. Şimdi bunun bir başka örneğini Hamdullah Erbil arkadaşımız yaşamaktadır. Eğer adli ya da tıbbi bürokrasi etkin girişimlerle şimdiden aşılamazsa, Hamdullah ta kaçınılmaz bir biçimde Muammer ve Eşref ile aynı sonu paylaşacaktır.

Böyle bir sonu engelleyebilmek için yasal-hukuksal prosedür uygundur. Bilebildiğimiz kadarıyla, cezaevi koşullarında tedavisi mümkün olmayan bir hastalığa yakalandığında -ki löseminin bu tür bir hastalık olduğu, tartışmaya yer bırakmayacak kadar açıktır- bu durum resmi olarak belgelendiğinde, infazın ertelenmesi sözkonusu olabilmektedir.

Kaldı ki, Hamdullah arkadaşımız 12 yıldan bu yana cezaevinde yatmaktadır ve geriye kalan yatma süresi dört yıldır. Ama, lösemili bir hasta için dördüncü yılın sonu hiçbir zaman yaşanmayabilir. Ve bu durumu bilen avukatları da Hamdullah'ın tahliyesi için şimdiden girişimlere başlamışlardır.

Tahliye girişimlerinin sonuç verabilmesi için şu an bizim tahmin edebileceğimiz ya da edemediğimiz bir dizi adli ve tıbbi bürokratik engelin aşılması gerekmektedir. Bilinçli ve bilinçsiz çıkartılabilecek her engen ve bu nedenle kaybedilecek hergün, Hamdullah arkadaş için mahkemece verilmemiş bir idam cezasının fiilen infazı anlamını taşıyacaktır. Çıkabilecek her engeli, gerek yurt içinde, gerekse de yurt dışında oluşturulacak kamuoyu desteğiyle geri püskürtülebilmek için tüm devrimci ve demokratları soruna sahip çıkmaya çağırıyoruz.

KUK davasında hükümlü olan
İbrahim GÖRÖZ

NEWROZ DI HIMBÊZA HELEBÇÊ DE ŞEHÎT KET

Temenê buharê şazde roj bû, seet yazde bû,

Her çi ewrê li esmanê welatê me heyî, pênc hizar cara agir pe ket.

Her çi çiyayêhe yî, pênc hizar cara xwe çemand.

Her çi darabuharê kesk kirî, pênc hizar cara xemla xwe werand.

Her çi çem û rûbarê heyî pênc hizar çara şêli bû,

Her çi gul û nêrgiza heyî, pênc hizar cara çirmisî

Her çi berfa li serê çiyayekê me mayî, pênc hizar cara bihuji.

Her çi kew û bilbilê heyî, pênc hizar cara awaz di gewriyê da xendiqî,

Her çi kavokeka spi li ser takê darekê dadayî, pênc hizar çara di xwînê werbû.

Her çi dayîka heyî, pênc hizar çara kirasê xwe yê reş, di reşî veda.

U her çi şehîdê heyî, pênc hizar çara ji gora xwe rabû û pênc hizar çara hawer kir: HELEBÇÊ!

Temenê buharê şazde roj bû...

Her bihosteka axa welatê me karê xwe kirbû û li bende Newrozê bû.

Newrozê ji karê bûkaniyê kiribû û weki her bûkên çiyayî, bejn û bala xwe bi şê renga xemlandibû; sor, sipî û kesk.

U ji nişkave ji dilê roje derket û rîya HELEBÇÊ girt.

Lê rîya HELEBÇÊ jehrê girtubû!

Temenê buharê şazde roj bû...

Asman yê ducanî bû û xemek jê za, pênc hizar çara bi qasî HELEBÇÊ.

Wê xemê dilê geş yê Newroza me poşî... Newroza me ji bi carekê xemla xwe werand;

Sor... bû reş.
Sipî... bû reş.
Kesk... bû reş.

U ewrekê reş çavê rojê girt û kire şev;

seveka tarî jehr û seqem jê dibarî.

Xewa mirinê bi çavên Newrozê de hat, lê hîn raneza bû.

Pênc hizar zarok ji Hiroşimeyê hatin û rengê sor anîn.

Pênc hizar zarok ji Awşivîdzê hatin û rengê sipî anîn.

Pênc hizar zarok ji Vîyetnamê hatin û rengê kesk anîn.

U pênc hizar zarokên birçî ji Afrikayê hatin û roj liser destan bû.

Careka di Newrozê xemla xwe girt.

U careka di rîya sor a HELEBÇÊ girt.

Temenê buharê şazde roj bû...
Li xopana HELEBÇÊ govenda zarokan bû.

Pênc hizar zarok ji Dêrsimê bûn.

Pênc hizar zarok ji Amûdê bûn.

Pênc hizar zarok ji Sorya û Dekan bûn.

Pênc hizar zarok ji Mababadê bûn.

Ho ey bîst û pênc milyon şehîdên li ser axa Kurdistanê dijîn!

Rê vekin... ev Newroz e têt

Rê vekin... Newroz birindar e û dixwaze di himbêza HELEBÇÊ de şehîd bibê!

Temenê buharê şazde roj bû, seet yazde bû seet yazde bû.

Newroz di himbeza HELEBÇÊ de şehîd bûbû

Seet yazde bû,

Her ewrê li aşmanê welatê me heyî, pênc hizar çara agir pe ket û pênc hizar çara nivisî: HELEBÇÊ

Her çi pêşmergê heyî, pênc hizar çara sond xwar!

Biwi zarokê di himbêza bavê xweda, jehrê xewna wî lê birî

Bi wî demê geş yê lîme giyayê buharê vemirî.
Penc hizar çara sond xwara
Penc hizar çara tola HELEBÇÊ bistirin!

Mueyed TEYÎB

MEDYA GÜNEŞİ 1 YAŞINDA

Medyam

**zulmün zincirlerindeki
tutsak vatanım**

yokedilmek istenen kimliğimizdir

mem û zînê'nin vatanında

ve suni sınırlardır Ninova'nın gözyaşları

Mahabad'ın şarkısıdır

söylediğim yasak